

شناسنامه گزارش:

عنوان: برنامه ارتقاء وضعیت زنان و خانواده استان یزد

تهیه و تنظیم: شرکت پيشتازان توسعه ماهان یزد

ناظر: دکتر شادی ضابط

این گزارش با نظارت و حمایت معاونت رئیس جمهور در امور زنان و خانواده در چارچوب موافقتنامه شماره ۱۳۴۸۸۱ مورخ ۹۶/۱۰/۲۶ با استانداری یزد تهیه گردیده است.

کلیه حقوق مادی و معنوی این گزارش برای معاونت رییس جمهور در امور زنان و خانواده و استانداری یزد محفوظ می باشد.

تاریخ ارائه گزارش: شهریور ۹۷

پیشگفتار

منت خدای را عزوجل که توفیق آن را داد تا با تدوین سند ارتقای وضعیت زنان و خانواده استان یزد، سهم کوچک اما مهمی در برنامه‌ریزی برای پیشرفت و اعتلای وضعیت بانوان داشته باشیم. در سند ارتقای وضعیت زنان و خانواده استان یزد، استان به دنبال تدوین دورنمای توسعه‌ای خود بر اساس شناخت و تحلیل کامل استان، تعیین درونداها و فعالیت‌ها و رسیدن به برونداها (خروجی) و در نهایت توجه به دستاوردها، اثرات و نتایج بوده‌است. از این رو، می‌توان مزایا و کارکردهای فراوانی را به واسطه اجرا و پیاده‌سازی این طرح برشمرد. از اساسی‌ترین مزیت‌های آن، هدفمندی در حرکت متولیان امر توسعه در حوزه بانوان و مدیران به سوی توسعه و تصمیم‌گیری‌های آگاهانه و مبتنی بر مسیرهای از پیش تعیین شده و مشخص می‌باشد و مانع از آن می‌شود تا با تصمیم‌گیری‌های مقطعی و واکنشی، حرکت و مسیر آنها به سوی توسعه دچار تزلزل و نوسانات زیاد شود.

با اجرای برنامه‌ریزی نتیجه محور می‌توان گفت آینده در کنترل ماست و از سوی دیگر تعهدی همگانی نسبت به برنامه‌های آتی در همه مدیران و مسئولین متولی به وجود خواهد آمد، تعهد و تفاهمی که شاید یکی از با ارزش‌ترین نتایج اجرای چنین طرحی است. نکته بسیار مهمی که باید بدان توجه داشت این است که داشتن برنامه راهبردی باید مقدمه‌ای برای اجرای آن باشد و بدون اجرا، تدوین برنامه کاری کم‌ارزش و هزینه‌بر بوده و تبدیل به سرمایه نشده‌است.

این مسیر محقق نمی‌شد مگر با حمایت‌های بی‌دریغ استاندار محترم آقای **دکتر طالبی**، که با اعتماد به تیم اجرایی پروژه از شرکت پیشتازان توسعه ماهان یزد افتخار این خدمت به استان را برای ما فراهم نمودند. همچنین از آقای زمانی قمی استاندار سابق که در اجرای طرح ما را همراهی نمودند، تشکر می‌شود. جای تشکر ویژه است از مدیر کل محترم سابق و جدید دفتر امور بانوان و خانواده استان، **سرکار خانم کرمانیان و سرکار خانم دانش یزدی** که صمیمانه ما را راهنمایی و همراهی نمودند، همچنین از **سرکار خانم شادی ضابط** ناظر پروژه، کارشناسان دفتر بانوان و خانواده استانداری یزد و مشاورین فرماندار در حوزه بانوان در شهرستان‌های استان که با دقت، صبر و حوصله در تدوین این پروژه مشارکت کردند کمال قدردانی را داریم.

در پایان جا دارد از کلیه همکاران تیم مجری پژوهش خانم‌ها مینو مؤمنی، حمیده فرشاد و بهاره رافتی (همکاران پروژه) و سرکار خانم دکتر امراللهی (مشاور طرح) که تمام تلاش خود را در جهت اجرای هرچه بهتر این پروژه بکار بستند قدردانی به عمل آورم.

الیه افسریه

مدیر پروژه

فهرست مطالب

کلیات طرح	۱
مقدمه	۲
بیان مسئله	۳
روش شناسی پژوهش	۶
چارچوب نظری	۶

فصل اول: توصیف وضع موجود زنان و خانواده استان یزد

مقدمه	۱۱
۱-۱- توصیف و تحلیل وضع موجود استان یزد	۱۲
۱-۱-۱- شناخت ویژگی های عمومی و جمعیت	۱۳
۱-۱-۱-۱- شناخت ویژگی های جمعیت	۱۳
۱-۱-۱-۱- جمعیت به تفکیک جنسیت	۱۴
۱-۱-۱-۱- جمعیت به تفکیک گروه های عمده سنی	۱۵
۱-۱-۱-۱- جمعیت جوان	۱۷
۱-۱-۱-۱- وضع خانوار	۱۸
۱-۱-۱-۱- بعد خانوار	۱۸
۱-۱-۱-۱- خانوارهای زن سرپرست	۱۹
۱-۱-۱-۱- ازدواج و طلاق	۱۹
۱-۱-۱-۱- میزان خالص ازدواج	۲۰
۱-۱-۱-۱- عمومیت ازدواج	۲۱
۱-۱-۱-۱- رشد سالانه ازدواج	۲۲
۱-۱-۱-۱- میانگین سن در اولین ازدواج	۲۲
۱-۱-۱-۱- میزان خالص طلاق	۲۳
۱-۱-۱-۱- رشد سالانه طلاق	۲۵
۱-۱-۱-۱- نسبت طلاق به ازدواج	۲۵
۱-۱-۱-۱- مهاجرت	۲۷
۱-۱-۱-۱- مهاجرت بر حسب علت	۳۰
۱-۱-۱-۱- شناخت وضع فعالیت نیروی انسانی	۳۲

- ۳۲ ۱-۲-۱-۱-نرخ مشارکت اقتصادی
- ۳۴ ۲-۲-۱-۱-جمعیت فعال شاغل
- ۳۵ ۳-۲-۱-۱-اشتغال زنان
- ۳۶ ۴-۲-۱-۱-کارکنان دولت
- ۳۶ ۵-۲-۱-۱-وضعیت شاغلین برحسب گروه های عمده شغلی
- ۳۸ ۶-۲-۱-۱-وضعیت سواد شاغلین
- ۳۸ ۷-۲-۱-۱-نرخ بیکاری
- ۳۹ ۸-۲-۱-۱-سطح سواد بیکاران
- ۴۰ ۳-۱-۱-شناخت وضع سواد و تحصیلات
- ۴۱ ۱-۳-۱-۱-نرخ باسوادی
- ۴۲ ۲-۳-۱-۱-جمعیت شش ساله و بیشتر بر حسب سطح سواد
- ۴۴ ۳-۳-۱-۱-پوشش تحصیلی دانش آموزان
- ۴۵ ۴-۳-۱-۱-دانشجویان در حال تحصیل
- ۴۶ ۵-۳-۱-۱-دانش آموختگان دانشگاهی
- ۴۷ ۶-۳-۱-۱-دانش آموختگان بر حسب آخرین مدرک تحصیلی
- ۴۹ ۴-۱-۱-شناخت وضعیت بهداشت و سلامت
- ۴۹ ۱-۴-۱-۱-موسسات درمان فعال
- ۵۰ ۲-۴-۱-۱-خانه های بهداشت
- ۵۱ ۳-۴-۱-۱-مراکز بهداشتی و درمانی شهری و روستایی
- ۵۲ ۴-۴-۱-۱-پزشکان
- ۵۳ ۵-۴-۱-۱-شاخص مصرف دخانیات
- ۵۴ ۶-۴-۱-۱-شاخص بارداری در سن پایین
- ۵۶ ۷-۴-۱-۱-مراقبت های دوران بارداری
- ۵۷ ۸-۴-۱-۱-شاخص زایمان به روش سزارین
- ۵۸ ۹-۴-۱-۱-شاخص استفاده از روش های مطمئن (مدرن) پیشگیری از بارداری
- ۶۰ ۵-۱-۱-شناخت وضع ورزش
- ۶۱ ۱-۵-۱-۱-تأسیسات و مکان های ورزشی
- ۶۱ ۲-۵-۱-۱-تعداد ورزشکاران سازمان یافته

- ۶۲ ۱-۱-۱-۶- آسیب های اجتماعی.....
- ۶۳ ۱-۱-۶-۱- معتادین دستگیر شده.....
- ۶۶ ۱-۱-۶-۲- اقدام به خودکشی.....
- ۶۷ ۱-۱-۶-۳- دستگیرشدگان سرقت.....
- ۶۹ ۱-۱-۶-۴- فرار از منزل.....
- ۷۴ ۱-۱-۷- مشارکت سیاسی.....
- ۷۶ ۱-۱-۷-۱- حضور در مجلس.....
- ۷۷ ۱-۱-۷-۲- حضور در شورای اسلامی شهر و روستا.....
- ۷۸ ۱-۱-۷-۳- دهیاران زن.....
- ۷۹ ۱-۱-۸- مشارکت مدنی.....
- ۷۹ ۱-۱-۸-۱- تعداد سمن های زنان و خانواده.....
- ۸۰ ۱-۱-۱۰- تأمین اجتماعی.....
- ۸۰ ۱-۱-۱۰-۱- بیمه شدگان اصلی تأمین اجتماعی.....
- ۸۱ ۱-۱-۱۰-۲- مقرری بگیران تأمین اجتماعی.....
- ۸۲ ۱-۲- خلاصه یافته ها.....

فصل دوم: احصا و اولویت بندی مسائل

- ۸۷ ۲-۱- تعیین مسئله های موجود استان یزد.....
- ۸۷ ۲-۱-۱- ویژگی های عمومی و جمعیت.....
- ۸۸ ۲-۱-۲- ازدواج و طلاق.....
- ۸۹ ۲-۱-۳- نیروی انسانی.....
- ۹۰ ۲-۱-۴- وضع سواد و تحصیلات.....
- ۹۱ ۲-۱-۵- بهداشت و سلامت.....
- ۹۲ ۲-۱-۶- وضع ورزش.....
- ۹۲ ۲-۱-۷- آسیب های اجتماعی.....
- ۹۳ ۲-۱-۸- مشارکت سیاسی.....
- ۹۳ ۲-۱-۹- مشارکت مدنی.....
- ۹۴ ۲-۱-۱۰- تأمین اجتماعی.....
- ۹۵ ۲-۲- اولویت بندی مسائل در شهرستان های استان یزد.....

فصل سوم: قابلیت ها و تنگناها

۱-۳- تعیین چشم انداز ۱۰۱

۲-۳- قابلیت ها و تنگناها ۱۰۱

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل مسائل

۴-۳- تحلیل مسائل ۱۱۰

فصل پنجم: راهکارها

۵-۳- اقدامات و پروژه های پیشنهادی ۱۲۵

فصل ششم: ماتریس نتایج

فصل هفتم: ماتریس پایش و ارزیابی

منابع و مأخذ ۱۷۱

فهرست جداول

- جدول ۱- تقسیمات سیاسی استان یزد ۴۰
- جدول ۲- جمعیت کشور و استان یزد به تفکیک جنسیت در فاصله سال های ۸۵ تا ۹۵ ۴۱
- جدول ۳- جمعیت کشور و استان یزد به تفکیک جنسیت و بازه سنی در فاصله سال های ۸۵ تا ۹۵ ۴۲
- جدول ۴- جمعیت جوانان بین ۱۵ تا ۲۹ سال کشور و استان یزد به تفکیک جنسیت در سال ۹۵ ۴۳
- جدول ۵- متوسط بعد خانوارهای کل کشور و استان یزد در فاصله سالهای ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵ ۴۴
- جدول ۶- تعداد ومیزان خانوارهای زن سرپرست کشور و استان یزد ۴۵
- جدول ۷- تعداد و میزان ازدواج ثبت شده در استان یزد ۱۹
- جدول ۸- میزان عمومیت ازدواج در استان یزد ۲۰
- جدول ۹- میزان رشد سالانه ازدواج در استان یزد ۲۱
- جدول ۱۰- رتبه استان در نرخ ازدواج ۲۲
- جدول ۱۱- میانگین سن در اولین ازدواج در استان یزد ۲۳
- جدول ۱۲- میزان خالص طلاق در استان یزد ۲۳
- جدول ۱۳- رشد سالانه طلاق در استان یزد ۲۴
- جدول ۱۴- وضعیت نسبت طلاق به ازدواج در استان یزد ۲۵
- جدول ۱۵- تعداد مهاجرین بین سال های ۱۳۹۵-۱۳۶۵ ۵۲
- جدول ۱۶- وضعیت اتباع خارجی مجاز ساکن در استان یزد ۵۲
- جدول ۱۷- تعداد مهاجرین بر حسب علت بین سال های ۱۳۹۰-۱۳۸۵ ۵۴
- جدول ۱۸- نرخ مشارکت اقتصادی به تفکیک جنسیت در استان یزد و کشور در فاصله سال های ۹۲ تا ۹۵ ۵۶
- جدول ۱۹- نرخ اشتغال جمعیت ۱۰ ساله و بالاتر در سال های ۹۲ تا ۹۵ ۵۸
- جدول ۲۰- سهم اشتغال زنان در بخش های عمده فعالیت اقتصادی در سال ۹۵ ۳۴
- جدول ۲۱- کارکنان دولت در سال ۹۵ ۳۵
- جدول ۲۲- وضعیت شاغلان بر حسب گروه های عمده شغلی در سال ۹۵ ۳۵
- جدول ۲۳- مقایسه سطح سواد شاغلین استان و کشور ۶۱
- جدول ۲۴- نرخ بیکاری به تفکیک جنسیت در استان یزد و کشور ۶۲
- جدول ۲۵- سطح سواد بیکاران استان یزد و کشور به تفکیک جمعیت در سال ۱۳۹۵ ۶۳
- جدول ۲۶- نرخ باسوادی به تفکیک جنسیت در استان و کشور در سال ۹۵ ۶۴
- جدول ۲۷- سطح تحصیلات جمعیت بالای ۶ سال به تفکیک جنسیت در سال ۹۵ ۶۵
- جدول ۲۸- پوشش تحصیلی ظاهری دانش آموزان ۶۷
- جدول ۲۹- دانشجویان شاغل به تحصیل از سال ۹۲ تا ۹۵ ۶۸
- جدول ۳۰- تعداد دانش آموختگان در هر سال تحصیلی ۶۹
- جدول ۳۱- تعداد دانش آموختگان بر حسب مدرک تحصیلی (کشور) ۶۹
- جدول ۳۲- تعداد دانش آموختگان بر حسب مدرک تحصیلی (استان یزد) ۷۰

- جدول ۳۳- تعداد موسسات درمانی فعال استان و کشور بین سال های ۹۲ الی ۹۵..... ۷۱
- جدول ۳۴- تعداد خانه های بهداشت استان یزد و کشور در سال های ۹۲ تا ۹۵..... ۷۲
- جدول ۳۵- تعداد و میزان مراکز بهداشتی و درمانی در استان و کشور در سال های ۹۲ تا ۹۵..... ۷۳
- جدول ۳۶- تعداد و میزان پزشکان در استان و کشور در سال های ۸۰ تا ۹۴..... ۷۳
- جدول ۳۷- مقایسه درصد مصرف دخانیات در استان و کشور در سال های ۸۳ و ۸۹..... ۷۳
- جدول ۳۸- زنانی که حداقل یک بارداری زیر ۲۰ سال داشته اند در هزار زن سنین ۱۵ تا ۱۹ سال در فاصله سال های ۹۲ تا ۹۵..... ۷۵
- جدول ۳۹- تعداد مادرانی که در طی بارداری خود حداقل ۶ بار مراقبت شده اند نسبت به کل مادران باردار استان ضربدر ۱۰۰ در فاصله سال های ۹۲ تا ۹۵..... ۷۶
- جدول ۴۰- وضعیت شاخص سزارین در استان بین سال های ۹۲ تا ۹۵..... ۷۸
- جدول ۴۱- شاخص استفاده از روش های مدرن بارداری بین سال های ۹۲ تا ۹۶..... ۷۹
- جدول ۴۲- تعداد تاسیسات و مکان های ورزشی استان و کشور به ازای هر هزار نفر..... ۸۱
- جدول ۴۳- تعداد ورزشکاران سازمان یافته استان..... ۸۱
- جدول ۴۴- تعداد بانوان معتاد دستگیر شده استان یزد..... ۸۴
- جدول ۴۵- تعداد اقدام به خودکشی در زنان استان یزد..... ۸۵
- جدول ۴۶- تعداد بانوان دستگیر شده سرفت در استان یزد..... ۸۶
- جدول ۴۷- تعداد فرار بانوان از منزل در استان یزد..... ۸۸
- جدول ۴۸- تعداد حضور زنان استان یزد در مجلس شورای اسلامی..... ۹۳
- جدول ۴۹- تعداد بانوان استان یزد در شوراهای اسلامی شهر و روستا..... ۹۳
- جدول ۵۰- تعداد دهیاران زن استان یزد..... ۹۴
- جدول ۵۱- تعداد مشارکت مدنی بانوان استان یزد..... ۹۵
- جدول ۵۲- وضعیت زنان بیمه شده اصلی تامین اجتماعی استان یزد..... ۹۶
- جدول ۵۳- وضعیت بیمه بیکاری زنان در استان یزد..... ۹۶
- جدول ۵۴- مقایسه شاخصهای عمومی و جمعیتی زنان استان یزد و کشور در سال ۹۵..... ۱۰۱
- جدول ۵۵- مقایسه شاخصهای نیروی انسانی زن کشور و استان یزد در سال ۹۵..... ۱۰۳
- جدول ۵۶- مقایسه شاخصهای سواد و تحصیلات زنان کشور و استان یزد در سال ۹۵..... ۱۰۴
- جدول ۵۷- مقایسه شاخص های بهداشت و سلامت زنان در استان یزد در سال ۹۵..... ۱۰۵
- جدول ۵۸- مقایسه شاخص های مربوط به وضع ورزش کشور و استان یزد در سال ۹۵..... ۱۰۶
- جدول ۵۹- مقایسه شاخص های مربوط به وضع آسیب های اجتماعی کشور و استان یزد در سال ۹۵..... ۱۰۶
- جدول ۶۰- اولویت بندی مسائل در بین شهرستانها..... ۱۰۹
- جدول ۶۱- عوامل درونی مؤثر بر توانمند سازی بانوان و خانواده..... ۱۱۴
- جدول ۶۲- برنامه ها و پروژه های توانمند سازی بانوان و خانواده..... ۱۳۲

خلاصه مدیریتی طرح "سند ارتقای وضعیت بانوان و خانواده استان یزد"

مقدمه

سند ارتقای وضعیت زنان استان یزد با توجه به تفاهم نامه معاونت زنان و خانواده با استانداری ها و در قالب مواد ۱۰۱ و ۱۰۲ قانون برنامه ششم توسعه و سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ و همچنین سند توسعه استان و شهرستان‌ها، با تلفیق دو رویکرد محوری مورد توجه دولت یعنی "حرکت در چارچوب تحقق ارزش‌ها و مبانی" و "شناسایی مسائل و رویکرد حل مسئله با روش مدیریت نتیجه محور" و با اهداف

- شناسایی وضع موجود زنان و خانواده در استان یزد در شاخص‌های مشخص شده با استفاده از اطلاعات پایه مستند

- شناسایی نقاط قوت و ضعف در هر کدام از شاخص‌های مربوطه در حوزه زنان و خانواده استان

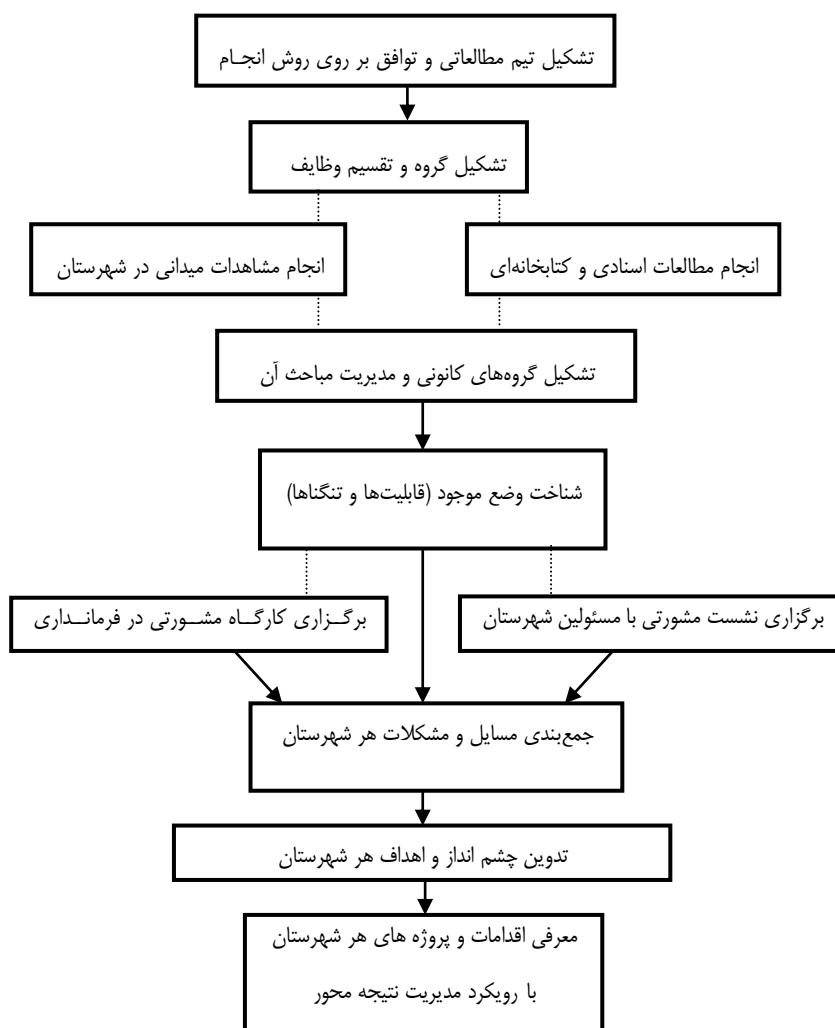
- ارائه راهکار و برنامه عمل جهت ارتقای شاخص‌های ارزیابی شده در حوزه زنان و خانواده در استان با توجه به امکانات و محدودیت‌ها

- ارائه راهکار جهت توانمندسازی بانوان و خانواده با رویکرد مدیریت نتیجه محور

- طراحی ماتریس نتایج

- تدوین طرح پایش و ارزیابی

تدوین شده است. در این طرح، در راستای اهداف تعیین شده، ابتدا به ترسیم وضعیت مطلوب در آینده پرداخته می‌شود، سپس علاوه بر تعیین ضعف‌ها و قوت‌ها و تهدیدها و فرصت‌های موجود، برنامه‌ها با روش‌هایی که در ادامه توضیح داده شده است، تعیین می‌گردد و اقدامات لازم برای رخ دادن برنامه‌ها و خروجی‌های مورد نظر مشخص می‌شود و در نهایت به دنبال تعیین پیامدها و شناسایی آثار برنامه‌های مورد نظر است تا بتوان با پایش و ارزیابی برنامه‌ها، اثرات مطلوب ناشی از خروجی‌ها را شاهد بود. نتایج طرح، با استفاده از تحلیل مبانی و بررسی اسناد بالادستی، مصاحبه هم‌اندیشی خبرگان، بررسی پژوهش‌های انجام شده در حوزه شناسایی چالش‌ها و مسائل اصلی زنان و خانواده و همچنین با استفاده از تعاملات انجام شده با دستگاه‌ها، انجام مطالعات میدانی، تشکیل کارگروه‌های (پانل‌های) تخصصی و استفاده از روش‌های علمی جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل و تفسیر اطلاعات، و بهره‌گیری از تکنیک‌های مشارکتی طوفان فکری با هدف مشخص شدن وضع موجود، تعیین نقاط قوت و نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها، ترسیم چشم‌انداز، تعیین دستاوردها، خروجی‌ها و تاثیرات استخراج شده است. مراحل انجام این پروژه در قالب فلوجارت ذیل ترسیم شده است.

قلمرو مورد نظر محققین در این پژوهش به گونه ای تعیین شد که اولاً تصویر صحیحی از وضعیت فعلی زنان در شاخص‌های مشخصی که در ادامه تشریح خواهند شد، در استان یزد و در مقایسه با مردان استان، با وضعیت زنان در سطح کشور و در مرحله بعدی در سطح هر کدام از شهرستان‌ها در فاصله سال‌های ۹۲ تا سه ماهه اول سال ۹۷ ترسیم شود. همچنین وضعیت برنامه‌ریزی شده هر کدام از شاخص‌ها در سندهای توسعه تدوین شده، در صورت وجود، جهت اطلاع از برنامه‌ها و رویکردهای پیشین، آورده شده است. توجه به این موضوع ضروری است که این مطالعه بر پایه برنامه‌ریزی راهبردی و نتیجه محور با رویکرد مشارکتی انجام شده و در تمام مراحل اطلاعات با هدف کاربرد در تحلیل برنامه نتیجه محور جمع‌آوری می‌گردد.

در این راستا جلساتی در طی مدت ۳ ماه در شهرستان‌ها برگزار گردید و برای انجام تحلیل‌های کیفی، از مطالعه مستندات موجود استفاده شده است.

برای بهره‌مندی از نظرات افرادی که به نوعی با مسائل بانوان درگیر هستند و در بخش‌های مختلف جامعه گام‌های مؤثری در حوزه بانوان برداشته‌اند جلساتی برگزار شد، همچنین با توجه به اهمیت محلات در توانمندسازی بانوان، بازدیدهای حضوری از محلاتی که فعالیت‌های مؤثری در این حوزه داشته‌اند انجام شده است.

شاخص‌های مورد بررسی شامل موارد زیر می‌باشد:

شاخص‌های عمومی و جمعیت، وضع ازدواج و طلاق، وضع نیروی انسانی، وضع سواد و تحصیلات، وضع بهداشت و سلامت، وضع ورزش، وضع آسیب‌های اجتماعی، وضع مشارکت سیاسی، وضع مشارکت مدنی و وضع تامین اجتماعی.

رویکرد نظری در این سند، استفاده از روش مدیریت نتیجه محور برای تحقق دستاوردهای برنامه‌های ارائه شده می‌باشد. این رویکرد جدید نیست، پیشینه‌ای تاریخی برای رویکرد مدیریت نتیجه مجور وجود دارد. این رویکرد از ۵۰، ۶۰ سال پیش برای سازمان ملل مطرح و مورد استفاده است و پایه این رویکرد بر مبنای مدیریت مبتنی بر هدف که آقای پیتر دراگر در دهه ۱۹۵۰ بنا کرد استوار شده است.

مدیریت نتیجه محور، یک راهبرد مدیریتی است که از طریق آن تمامی دست‌اندرکارانی که به‌طور مستقیم و یا غیر مستقیم در کسب مجموعه‌ای از نتایج همکاری کرده‌اند، از نقش مؤثر فرآیندها، محصولات و خدمات خود در دستیابی به نتایج مورد انتظار (خروجی‌ها، دستاوردها، اهداف بالاتر و تاثیرات) اطمینان حاصل می‌کنند.

خروجی‌ها، تغییراتی هستند که در مهارت‌ها یا توانایی‌ها و یا ظرفیت‌های افراد یا سازمان‌ها اتفاق می‌افتد و یا محصولات و خدمات جدیدی هستند که در نتیجه انجام کامل فعالیت‌های یک همکاری توسعه‌ای تولید می‌شود. خروجی‌ها از طریق منابع موجود و در بازه زمانی معین محقق می‌شوند.

دستاوردها، نشان دهنده تغییرات در ظرفیت‌های سازمانی یا رفتاری در شرایط توسعه‌ای هستند که در فاصله تکمیل خروجی‌ها و رسیدن به اهداف اتفاق می‌افتند.

تاثیر نیز به معنای ایجاد تغییر در زندگی مردم است. این تغییر ممکن است در دانش، مهارت، رفتار، سلامت و یا شرایط زندگی اقشار مختلف زنان و خانواده‌ها اتفاق بیفتد.

در فصل اول این سند، به توصیف وضع موجود زنان و خانواده در استان یزد در شاخص‌های جمعیتی، نیروی انسانی، آموزشی، ازدواج و طلاق، بهداشت، ورزش، آسیب‌های اجتماعی، مشارکت سیاسی و مدنی و تامین اجتماعی پرداخته شده است، در فصل دوم به احصا و اولویت بندی مسائل پرداخته شده است. در فصل بعد، قابلیت‌ها و تنگناها مطرح شده و در فصل چهارم به تجزیه و تحلیل مسائل پرداخته

شده است و در ادامه در فصل پنجم تا هفتم راهکارها، ماتریس نتایج و طرح پایش و ارزیابی ارائه شده است.

مشارکت کنندگان و مخاطبان سند

در اجرای طرح حاضر سعی شد مشارکت بانوان صاحب‌نظر در شهرستان‌ها به عنوان جامعه هدف و حمایت عوامل مؤثر مدیریتی (مدیران و فرمانداران)، کارشناسی (کارشناسان ادارات بهزیستی، آموزش و پرورش، ثبت احوال، تعاون، کار و رفاه اجتماعی و ...)، خبرگان و آگاهان محلی برای شناسایی دقیق وضعیت شهرستان‌ها جلب شود.

مخاطب سند مسئولین و مدیران مجموعه استانداری و فرمانداری‌های شهرستان‌های استان یزد می‌باشند تا از نتایج و خروجی‌های طرح حاضر برای بهبود وضعیت بانوان در استان استفاده لازم را ببرند. دفتر بانوان و خانواده استانداری یزد نیز ضمن همکاری، می‌تواند پیگیری لازم برای اجرای طرح را انجام دهد.

ضرورت انجام پروژه

با نگاهی به برنامه‌های مراکز استانی امور زنان به منظور آسیب شناسی فعالیت‌های انجام شده در دوره‌های گذشته و حال در می‌یابیم شاخص‌های ثابتی برای ارزیابی طرح‌ها وجود ندارد؛ آماری از گروه‌های مختلف زنان و خانواده‌های در معرض خطر... موجود نیست و برنامه‌های اجرا شده انطباقی با قوانین در جهت رفع تبعیض و بی‌عدالتی‌ها ندارند و مهمتر اینکه طرح‌ها تدوین شده در امور مرتبط با زنان و خانواده نسخه پیچی از یکدیگر بوده و مباحث بومی و محلی در آنها لحاظ نشده است، در حالی که که مسائل مربوط به زنان برخی نمود ملی داشته که نیاز به اصلاح ساختاری دارد و برخی دیگر نمود استانی و شهرستانی و منطقه‌ای دارند که ارائه یک نسخه و راه حل واحد برای حل همه مشکلات کاری نادرست خواهد بود.

آسیب‌شناسی حوزه زنان و خانواده این جهت‌گیری و راهبرد را نشان می‌دهد که علی‌رغم تخصصی بودن مسائل زنان و خانواده، هیچ‌گاه با دیدگاه تخصصی به آن نگریسته نشد و علی‌رغم وجود اسناد ملی، این اسناد مورد بهره‌برداری فرو ملی (استانی) قرار نگرفته است. زیرا روند رو به رشد آسیب‌ها، کمبودها و مشکلات زنان و خانواده‌ها، عدم موفقیت در پیگیری از آنها و نگرانی‌های موجود، خود نشانگر نبود جهت‌گیری‌های راهبردی است.

اهمیت و جایگاه کلیدی ارکان جهت‌ساز به عنوان خطوط هادی و راهنما در فرایند برنامه‌ریزی، در اختیار داشتن چهارچوب و الگویی علمی جهت تدوین چشم‌انداز، خروجی، دستاوردها و تاثیرات در سند، از ضروریات اساسی برنامه‌ریزی در حوزه بانوان و خانواده به شمار می‌رود. از طرفی، با توجه به اهداف توسعه‌ای استان در راستای اعتلای سطح سلامت جسمی و روانی شهروندان، انجام مطالعات راهبردی و

برنامه‌ریزی نتیجه محور بمنظور تحکیم توسعه ابعاد نهاد خانواده بعنوان اولین و اصلی‌ترین نهاد اجتماعی مؤثر بر سلامت جسمی و روانی شهروندان و زنان بعنوان گردانندگان اصلی این اجتماع امری ضروری می‌نماید.

برنامه‌ریزی اصولی برای توسعه فعالیت‌ها در بخش بانوان و خانواده نیازمند بررسی دقیق وضعیت موجود، شناخت کافی پتانسیل‌های موجود در عرصه‌های مختلف، همچنین شناخت صحیح از محدودیت‌ها و چالش‌هاست تا با کنارهم قرار دادن آنها، راه‌حل‌های مناسبی را به منظور توسعه در امر ارائه نمائیم. برنامه‌ریزی نتیجه محور می‌تواند علاوه بر دستیابی به مدیریت توسعه پایدار در این بخش زمینه خوبی برای همگرایی و هدفمند کردن کلیه فعالیت‌های حوزه بانوان و خانواده با بکارگیری مدل‌های مشارکتی باشد.

خلاصه‌ای از وضع موجود

از نظر جمعیت، استان یزد بیست و چهارمین استان پر جمعیت کشور است. یزد و سپس اردکان به ترتیب پر جمعیت‌ترین و بهاباد کم جمعیت‌ترین شهرستان‌های استان هستند. اما از نظر نسبت جنسیتی استان مقام دوم را در کشور دارد که علت آن نرخ بالای مهاجرت و مهاجرپذیری استان اعلام شده است. مقدار این شاخص در شهرستان اردکان ۱۲۰ و در بهاباد ۹۹٫۵ است که هر دو از محدوده نرمال خارج شده‌اند بخصوص در شهرستان اردکان که عددی بسیار بالاست. استان یزد سومین استان مهاجر پذیر کشور است و شهرستان یزد و خاتم بالاترین میزان مهاجرین خارجی و شهرستان یزد و اردکان بالاترین میزان مهاجرین داخلی را داشته‌اند. بالاترین میزان اتباع ساکن افغان به کل جمعیت هم متعلق به اردکان است که مقدار این شاخص در این شهرستان به عدد ۹٫۵٪ رسیده است. بنظر می‌رسد مهم‌ترین موضوعی که در حوزه جمعیت در حال حاضر و در آینده استان با آن روبروست همین موضوع مهاجرت است. این موضوع تأثیرات عدیده‌ای بر وضعیت بانوان و خانواده دارد. به عنوان مثال ازدواج دختران ایرانی با اتباع و بحران هویت نسل‌های بعد، اختلاف فرهنگی شدید مهاجران، عدم کنترل و نظارت بر نحوه سکونت اتباع غیر قانونی، عدم فرهنگ‌سازی و فراهم آوردن بستر مناسب هم‌زیستی با اتباع مواردی است که در صورت آینده‌نگری و وجود برنامه‌ریزی تا حد زیادی قابل کنترل است. اما عملکرد نهادهای دولتی و مردمی به گونه‌ای ضعیف بوده است که در حال حاضر بحران مهاجرت به عنوان یکی از چالش‌های اصلی به استان به شمار می‌رود. در بخش برنامه‌ها و اقدامات پیشنهادی و نقاط قوت و ضعف به طور مفصل به این موارد و راهکارهای استخراج شده از نظر نخبگان و خبرگان پرداخته شده است.

بررسی شاخص‌های مربوط به نیروی انسانی زنان و آمارهای موجود، نشان می‌دهد که استان از نظر نرخ مشارکت اقتصادی زنان در رتبه ششم قرار دارد اما از نظر نرخ اشتغال زنان رتبه استان سی ام است که در

فصل اول به آن پرداخته شده است. نرخ مشارکت اقتصادی در خاتم بالاترین میزان و در شهرستان یزد کمترین میزان را در استان دارد. همچنین بهاباد کمترین نرخ اشتغال استان و میبد بالاترین میزان این شاخص را در استان به خود اختصاص می‌دهند. در مجموع استان از نظر نرخ بیکاری زنان رتبه دوم را در کشور دارد. همچنین رتبه استان در شاخص سهم زنان با سواد از کل فرصت‌های شغلی هجدهم می‌باشد. با توجه به آنکه اشتغال در استان بیشتر مبتنی بر صنعت بوده و در شرایط اقتصادی سال‌های اخیر بخش صنعت به مراتب بیشتر از بخش خدمات دچار بحران تعطیلی بنگاه‌ها گردید آمار بیکاری کلی و بیکاری زنان رشد قابل توجهی داشته است. اما با در نظر گرفتن آن دسته از فرصت‌های اشتغال بانوان که تاکنون مورد توجه نبوده است و با ایجاد زمینه مناسب می‌توان با شرایط جدید منطبق شد بگونه‌ایکه آسیب کمتری به اشتغال بانوان وارد آید.

از نظر شاخص نرخ باسوادی زنان رتبه چهارم را در کشور و در شاخص پوشش تحصیلی دانش آموزان (ظاهری) رتبه بیست و پنج کشور را داریم. همچنین اردکان و خاتم به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین نرخ باسوادی زنان را در استان دارند.

در شاخص‌های مربوط به بهداشت و سلامت زنان و خانواده در برخی شاخص‌ها وضعیت مناسب و در برخی دچار ضعف‌هایی هستیم. به عنوان مثال در شاخص سرانه موسسات درمانی فعال رتبه دوم را در کشور داریم. در شاخصی چون بارداری زیر بیست سال رشد صعودی و در شاخص میزان پوشش مراقبت‌های بارداری رشد نزولی داشته ایم. یکی از دلایل این روند افزایش حاشیه نشینی در استان است چرا که توان بهره مندی زنان در این قشر از خدمات بهداشتی- درمانی به مراتب کمتر از دیگران است. همچنین شاخص زایمان به روش سزارین رشد صعودی و نیز شاخص پوشش روش‌های مطمئن پیشگیری از بارداری رشدی نزولی داشته است. در مجموع بررسی وضعیت بهداشت و درمان نشان می‌دهد در این حوزه نیازمند بازنگری در برنامه‌های مدیران مربوطه هستیم. شهرستان‌های که از مرکز استان دورتر هستند، مانند ابرکوه، به زعم آمار و اظهارات نخبگان و فعالین شهرستان، برای حتی ساده‌ترین خدمات بهداشتی- درمانی نیازمند مراجعه به شهرستان‌های دیگر یا حتی مرکز استان هستند. همه این شرایط در زمانی به وقوع پیوسته است که در برنامه‌های بالادستی توسعه توریست درمانی یکی از راهبردهای توسعه و برنامه‌های پیش رو عنوان شده است. در حالی که باید از خود پرسیم آیا در حال حاضر خدمت رسانی کافی به اهالی استان وجود دارد که بتوانیم میزان مراجعان از استان‌های دیگر باشیم؟

بررسی‌ها نشان می‌دهد نرخ ازدواج استان یزد در سال‌های اخیر با کاهش روبرو بوده است. رتبه استان یزد نیز در نرخ ازدواج تغییری قابل ملاحظه داشته است و از رتبه ۶ کشور به ۲۶ تنزل یافته است. نرخ طلاق کشور نیز در فاصله سال‌های ۸۰ تا ۹۵ همواره افزایش داشته است و این میزان در استان یزد نیز تقریباً هر

ساله رو به افزایش بوده است تا به سال ۹۵ که بالاترین میزان نرخ طلاق در کشور و استان به ثبت رسیده است. نسبت ازدواج به طلاق در کل کشور از ۱۰,۶ به ۴,۱ رسیده است. و استان یزد نیز که در سال‌های گذشته نرخ پایینی در طلاق داشته اکنون به سرعت تغییر کرده است. این نسبت از ۲۵,۸ به ۵,۲ در سال ۹۵ رسیده است. بررسی روند این پدیده در شهرستان‌های میبد، مهریز، خاتم و یزد نشان می‌دهد هر سال بر تعداد طلاق در این شهرستان‌ها افزوده شده است. و در شهرستان‌های دیگر نیز این روند رشد داشته به صورتی که در سال ۹۶ که آخرین سال بررسی است، بالاترین آمار طلاق را در شهرستان‌ها مشاهده می‌کنیم. (به جز شهرستان اردکان با اختلاف اندک). به نظر می‌رسد، در این تغییرات، برخی موارد کلی و برخی موارد خاص هر شهرستان بوده است. بعضی از این عوامل حتی به عنوان ویژگی‌های مثبت یاد می‌شود ولی در نهایت در مواجهه با ساختار معیوب اجتماعی و برخی از خانواده‌ها منجر به طلاق می‌شود. بانوان یزدی در طول سال‌ها با سازگاری و صبوری، جریان زندگی را به سمت سازش و ثبات هدایت کرده‌اند اما افزایش تحصیلات و آگاهی بانوان از این دسته عوامل است که اگرچه به طور مستقیم اما الگوی مردسالاری را با چالش مواجه کرده و موجب تغییر ساختارهای خانواده شده و با افزایش آگاهی بانوان، روند ارتباط دستوری از بین رفته و نیاز به گفتگو و ارتباط دوطرفه احساس می‌شود. در جوامع و خانواده‌هایی که چنین زمینه‌ای وجود نداشته، یا مهارت‌های توجیه این مسائل کسب نشده متأسفانه به مشکل برخورد کرده است. فضای مجازی یکی دیگر از مظاهر پیشرفت جامعه بوده که متأسفانه در برخی موارد با استفاده ناصحیح (به ویژه در میان نوجوانان و جوانان) منجر به بروز مشکل شده است. از سوی دیگر برخی آسیب‌های اجتماعی چون اعتیاد، فقر، بیکاری، از عوامل طلاق است که در مناطق حاشیه‌ای و بعضاً صنعتی استان مشاهده می‌شود. ایجاد ارتباطات فرازنشویی به ویژه در مناطق حاشیه نشین و مهاجرپذیر از نگرانی‌های مردم این مناطق است که در افزایش آمار طلاق تاثیر مهمی داشته است. کاهش سن ازدواج در برخی شهرستان‌های کمتر توسعه یافته چون بافق و بهاباد از دغدغه‌های مهم آن شهرستان است که با وجود مشکلات عدیده موجب طلاق در سنین پایین برای این دختران بوده است. ساختار سنتی این شهرستان‌ها و از سوی دیگر، ترس خانواده‌ها از آسیب‌های اجتماعی فعلی آن‌ها به ازدواج زودهنگام فرزندان ترغیب می‌کند.

شاخص میانگین سن در اولین ازدواج در شهرستان یزد از دیگر شهرستان‌های استان بالاتر است. پایین‌ترین میزان این شاخص در شهرستان‌های اشکذر و بافق برای زنان با سن ۲۰,۷ ثبت شده است و پس از آن بهاباد با سن ۲۰,۹ و پایین‌ترین سن ازدواج متعلق به مردان بهاباد با میانگین سن ۲۴,۷ است. همچنین بالاترین میانگین سن ازدواج در مردان مربوط به شهرستان تفت با ۲۶,۵ و پس از آن شهرستان خاتم با سن ۲۶,۴ است. به طور کلی میانگین سن ازدواج دختران در استان یزد، ۲۱ سال است.

بر طبق آمار دریافتی از معاون پیشگیری از وقوع جرم دادگستری استان یزد، میزان اقدام به خودکشی، در سال‌های اخیر رشد بالایی داشته است. این میزان از ۳ نفر در سال ۹۲، به ۵۷ نفر در سال ۹۶ رسیده است. به طور کلی کاهش نرخ ازدواج، افزایش نرخ طلاق، افزایش اعتیاد به ویژه در میان زنان و در سنین پایین، افزایش دیگر آسیب‌های اجتماعی چون فرار از منزل و خودکشی، هشدارهای نسبت به وضعیت سلامت اجتماعی زنان و در نهایت خانواده استان است. البته این استان در شاخص‌های دیگر مانند مشارکت سیاسی و مدنی با توجه به افزایش سواد و آگاهی و ایجاد علاقمندی به حضور در فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی و ایجاد دغدغه نسبت به اجتماع، رشد داشته است. گرچه هنوز تا رسیدن به توانمندی‌های زنان فاصله بسیاری دارد. مشاهدات نشان می‌دهد وجود ترس از فعالیت سیاسی در زنان، ممانعت خانواده از حضور زنان، عدم خودباوری و گاه علاقه مانع از حضور بیشتر زنان در حوزه فعالیت‌های سیاسی است.

احصا و اولویت‌بندی و تبیین مسائل:

با توجه به آنکه منابع مادی و غیرمادی دستگاه‌های متولی این شاخص‌ها محدود است، لذا اولویت‌بندی مسائل مطرح شده ضروری بنظر می‌رسد. بدین منظور از طریق مقایسه وضعیت موجود شاخص‌ها با میانگین کشوری اقدام به استخراج مسائل اصلی و راهبردی استان نمودیم که به شرح زیر می‌باشد:

- برهم خوردن قابل توجه نسبت جنسیتی در برخی شهرستان‌ها نسبت به استانداردها

در دهه‌های اخیر استان یزد از بعد جمعیتی دچار تغییرات گسترده‌ای شده است به طوری که جمعیت استان در طول ۳۰ سال به تقریباً دو برابر افزایش داشته است. حال رشد صنایع گوناگون در دشت میبد- اردکان و ایجاد کریدور صنعتی سبب مهاجرت هزاران نفر از افراد جویای کار از دیگر استان‌ها و کشورهای همسایه به یزد گردید به طوری که حتی در برخی مناطق نسبت جنسیتی که از عوامل اصلی تعادل جمعیت است برهم خورد. موضوع مهاجرت به تنهایی تغییرات گسترده‌ای در بافت جمعیتی و کیفیت زندگی در بسیاری از مناطق در استان بوجود آورد.

- نرخ مهاجرت بالا در سال‌های اخیر نسبت به میانگین کشوری

موضوع مهاجرت به تنهایی تغییرات گسترده‌ای در بافت جمعیتی و کیفیت زندگی در بسیاری از مناطق در استان بوجود آورد. اتباع افغان (به عنوان پرجمعیت‌ترین اتباع غیرایرانی ساکن در استان) ساکن یزد از بین شهروندان مناطق محروم افغانستان هستند که از امکانات مناسب اجتماعی، فرهنگی و بهداشتی بهره‌ای نداشته و تعارضات فرهنگی شدیدی با شهروندان بومی دارند. از جمله علت افزایش مهاجرت:

۱- عدم نظارت و پایش چگونگی حضور اتباع در شهر و عبارتی رها شدن مهاجرین در شهرستان‌های

مختلف بدون هدایت صحیح نهادهای مرتبط و مسئول

۲- عدم ارائه فعالیت‌های حمایتی و سازنده در جهت کاهش فاصله فرهنگی و اجتماعی و آسیب‌های

احتمالی

- کاهش آمار ازدواج و افزایش آمار طلاق

این شاخص با ضعف‌هایی روبروست که در سال‌های اخیر تشدید شده است. افزایش نرخ طلاق، کاهش نرخ ازدواج، به دلیل فشارهای اقتصادی، افزایش سطح توقع دختران و پسران، خشونت خانوادگی و نبود مهارت گفتگو در میان زوج‌ها، وجود روابط فرازنشویی در برخی مناطق، عدم آگاهی زوجین نسبت به ویژگی‌های طرف مقابل و همچنین فلسفه ازدواج، دخالت خانواده‌ها، نبود بازارهای مناسب و دائمی برای فروش صنایع دستی و تضعیف اقتصاد خانگی، سرخوردگی پس از ازدواج نامناسب یا اجباری از ضعف‌های ازدواج در این استان است

- بالا رفتن نرخ بیکاری زنان

نگاهی به آمارها نشان می‌دهد نرخ جمعیت فعال زنان استان (شاغل و بیکار) از میانگین کشوری بالاتر است که این موضوع یزد را مناسب راه اندازی فعالیت‌های اقتصادی می‌نماید. اما اقتصاد تولید محور استان و تغییرات بنیادی در اقتصاد جهانی که عموماً به ضرر تولید صنعتی سنتی بوده است و همچنین شرایط ویژه اقتصادی کشور منجر به تعطیلی یا نیمه تعطیل شدن بسیاری از کارخانجات گردید که حاصل آن بیکاری گسترده در میان زنان بوده است. برای کاهش اصلی‌ترین معضل این حوزه یعنی بیکاری برنامه توسعه مشاغل خانگی و کسب و کارهای کوچک و متوسط پیشنهاد می‌شود که در درجه اول شناسایی پتانسیل‌های بالقوه ایجاد مشاغل خانگی و کسب و کارهای کوچک و متوسط طی جلسات و بررسی وضعیت هر شهرستان استخراج شد (مانند برندینگ و تقویت بازار زعفران در بهاباد، صنایع دستی زیلو بافی در میبد، حصیربافی در بافق و ...) و همچنین اقداماتی جهت حمایت سازنده از این کسب و کارها پیشنهاد گردید که به طور مفصل در پیوست گزارش آمده است.

- پایین بودن نرخ مشارکت اقتصادی زنان

مسئولیت‌های خانوادگی و زمانی از روز که صرف فعالیت‌های خانه‌داری می‌شود یکی از دلایل عدم حضور زنان در مشارکت‌های اقتصادی می‌باشد. این امر از دیدگاه سنتی خانواده نسبت به زن و نگرش خود زن درباره‌ی نقش‌های همسری و مادری در خانواده می‌تواند نشئت بگیرد. عدم خودباوری بانوان نیز می‌تواند در این موضوع مؤثر باشد. همچنین در بسیاری از موارد بانوان به شغل‌هایی مشغول هستند که جایی در نظر گرفته نمی‌شود.

- کم بودن نسبت فارغ التحصیلان زن

از جمله نقاط قوت استان در شاخص سواد و تحصیلات حمایت دختران از سوی خانواده به منظور تحصیل سواد و طی مدارج عالی علمی بوده است که سبب شده که نرخ باسوادی و همینطور نرخ رتبه‌های برتر آزمون ورودی دانشگاه‌ها در استان یزد از وضعیت مطلوبی برخوردار باشد. ولی متأسفانه

بدلایی همچون ازدواج، عدم وجود شغل مناسب که منجر به بی انگیزگی خواهد شد، فارغ التحصیلان زن کم می شود که اثرات نامطلوبی را نیز بدنبال دارد

- عدم وجود نماینده زن در مجلس شورای اسلامی

متأسفانه در استان یزد هیچ نماینده زنی در مجلس راه نیافته است که این موضوع دلایل متعددی دارد از جمله این عوامل می توان به عدم اعتماد به زنان توانمندی که در استان وجود دارد، عدم خودباوری بانوان در این راستا و ... اشاره نمود. قطعاً استفاده از ظرفیت بانوان در این موضوع نیز مانند سایر پست هایی که در سال های اخیر به بانوان واگذار شده است، می تواند نتایج مطلوبی را بدنبال داشته باشد.

- پایین بودن درصد سمن های فرهنگی اجتماعی و خیریه ای

در استان یزد سمن های صنفی تخصصی وضعیت مطلوبی دارند اما سمن های فرهنگی اجتماعی و خیریه ای در وضعیت مطلوبی قرار ندارند و انتظار می رود دستگاه های متولی بر روی این موضوع وقت بیشتری گذاشته و شرایط اعطای مجوزها تسهیل و اطلاع رسانی و آگاه سازی افراد فعال و مشتاق انجام پذیرد. البته لازم به ذکر است، در سمن های فرهنگی اجتماعی، استان یزد در سمن های فرهنگی هنری عملکرد خوبی داشته است ولی در سمن های علمی، آموزش و پژوهش، سمن حمایتها و خدمات اجتماعی و انجمن های مذهبی نسبت به کشور فعالیت کمتری داشته است. و در مورد سمن های خیریه ای، کلیه سمن ها با این مجوز در حوزه خدمات خیریه ای فعال هستند و صندوق قرض الحسنه به ثبت نرسیده است.

- درصد پایین زنان بیمه شده اصلی تامین اجتماعی

وضعیت تامین اجتماعی بانوان در استان یزد با مشکلاتی روبروست. قطعاً بیمه بعنوان یک پشتوانه برای زنان محسوب می شود که از یک طرف عدم آگاهی بانوان نسبت به راهکارهای موجود برای استفاده از بیمه و از طرفی دیگر نبود سیاست گذاری های درست منجر به پایین بودن درصد زنان بیمه شده می گردد.

برنامه‌های ارائه شده و طرح پایش و ارزیابی:

اثر: وضعیت عمومی و جمعیتی زنان استان یزد بهبود یافته است.							
دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم*	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
دستاورد ۱: مشکلات و چالش‌های ناشی از حضور گسترده اتباع و مهاجرین در استان یزد کاهش یافته است (شاخص ارزیابی: افزایش کنترل بر روی مهاجرت بی رویه در استان)							
سالیانه	تهیه بانک اطلاعاتی و تکمیل آن از سوی کارشناسان آموزش و پرورش و اداره اتباع	فضای فیزیکی مناسب، اخذ مجوزهای مورد نیاز	آمار اداره آموزش و پرورش نواحی و اداره اتباع	اداره اتباع	آموزش و پرورش	-افزایش تعداد افراد ثبت نام شده	ارائه فرصت‌های آموزشی و تحصیلی با برنامه ریزی مناسب از نظر اختلاط با دانش آموزان بومی
فصلی	داده های خام		آمار اداره ثبت احوال	فرمانداری اداره اتباع، ثبت احوال	بهبیستی	افزایش تعداد دوره های برگزار شده	برگزاری دوره های ویژه ازدواج برای اتباع
فصلی	جمع آوری اطلاعات به کمک سازمان های مردم نهاد و بسیج محلات از شاخص های معیشتی خانوارهای آسیب پذیر اتباع	همکاری نهادهای متولی، جلب همکاری نهادهای مردمی	محلات، حاشیه شهرها	اداره اتباع	کمیته امداد امام خمینی	افزایش تعداد زن سرپرست خانوار ثبت نام شده در طرح‌های حمایتی	حمایت از زنان سرپرست خانوار ایرانی دارای سرپرست اتباع بین مهاجرین یا اتباع به منظور کاهش آسیب‌های بالقوه
فصلی	مشاهدات میدانی	همکاری مردم و کارفرمایان	آمارگیری میدانی	اداره اتباع	مجلس شورای اسلامی	تعداد مهاجرین غیر قانونی مستاجر در خانه ها و مشغول بکار در کارگاه ها	پیشنهاد طرحی به مجلس در خصوص تصویب جریمه سنگین یا لغو مجوز برای کارفرمایانی که اقدام به بکارگیری مهاجرین غیر قانونی مینمایند همچنین بنگاه های املاکی که ملک برای این افراد اجاره میکنند.

*در تمامی موارد اختصاص بودجه یکی از موارد مهم است که در برخی از ذکر آن خودداری شده بلکه در مواردی که منابع مالی جزء موارد کلیدی بوده ذکر شده است. البته متأسفانه به دلیل بهره وری پایین برخی پروژه های کشور تا حد ممکن باید به منابع انگیزشی و فرهنگی نسبت به انگیزه های مادی توجه بیشتری نمود.

اثر: وضعیت عمومی و جمعیتی زنان استان یزد بهبود یافته است. (ادامه)

دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
سالیانه	گردآوری اطلاعات از روش میدانی	همکاری اداره اتباع و کمیته امداد	آمار اداره اتباع و کمیته امداد	اداره اتباع	کمیته امداد امام خمینی	نسبت کودکان افغانه شاغل به تحصیل	پرداخت خدمات موردی و آنی به تحصیل و معیشت فرزندان افغانه دارای مادران ایرانی به منظور ارائه فرصت های برابر آموزشی و تحصیلی
فصلی	جمع آوری اطلاعات به کمک سازمان های مردم نهاد و بسیج محلات	همکاری اداره اتباع	آمار اداره اتباع، پلیس گذرنامه و مهاجرت	پلیس گذرنامه و مهاجرت	اداره اتباع	کاهش تعداد مهاجرین غیر قانونی	برخورد طبق قانون جمهوری اسلامی ایران با مهاجران غیر قانونی استان
ماهانه	جمع آوری اطلاعات به کمک سازمان های مردم نهاد و بسیج محلات	همکاری سمن ها و نیروهای محلی	آمار اداره اتباع	سازمان های مردم نهاد	پلیس گذرنامه، اداره اتباع	جامعیت بانک اطلاعاتی و جمع آوری صحیح اطلاعات، به روزی آوری اطلاعات	تهیه بانک اطلاعاتی جامع از مهاجران و اتباع محلات که در برگیرنده کلیه اطلاعات اصلی و فرعی آنان است (محل زندگی فعلی، محل زندگی قبلی، سن، جنس، شغل، تعداد فرزندان و ...)
فصلی	جمع آوری اطلاعات به کمک سازمان های مردم نهاد و بسیج محلات	همکاری نیروهای محلی	آمار اداره اتباع	فرمانداری، استانداری، سازمان هلال احمر	اداره اتباع	کاهش آسیب های اجتماعی متوجه اتباع و مهاجرین	استفاده از نیروهای مردمی و هلال احمر جهت ساماندهی وضعیت اتباع

اثر: وضعیت ازدواج و طلاق بانوان استان یزد بهبود یافته است							
دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
دستاورد ۱: نرخ طلاق کاهش یافته است (شاخص ارزیابی: میزان نرخ طلاق)							
ماهانه	مطالعات طولی و میدانی	-کارشناسان خبره اجتماعی و روانشناسی. -فضای مناسب برای برگزاری	آمار دستگاه های متولی	مرکز بهداشت شهرداری استانداری	سازمان بهزیستی	-میزان تکرار حضور در کارگاه ها -افزایش استقبال از کارگاه ها	برگزاری کارگاه آشنایی دختران و پسران با ویژگی های جنس مخالف و در ابتدا شناخت خود
دستاورد ۲: نرخ ازدواج به میزان متناسب رسیده است (شاخص ارزیابی: میزان نرخ ازدواج)							
ماهانه	داده های خام	-کارشناسان خبره اجتماعی و روانشناسی. -فضای مناسب برای برگزاری - همراهی مسئولین	آمار بهزیستی و دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی	دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی	سازمان بهزیستی	افزایش استقبال از دوره ها	ایجاد مراکز مشاوره بدون محدودیت های کلیشه ای مبنی بر گفتگوی آزادانه و استفاده از نظرات زوجین موفق و یا حتی مطلقه برای انتقال تجربیات برگزاری دوره های مهارت های کاربردی زندگی و زناشویی در میان جوانان (مدارس و دانشگاه ها، فرهنگسرا و سرای محلات)

اثر: وضعیت ازدواج و طلاق بانوان استان یزد بهبود یافته است (ادامه)							
شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی	
دستاورد ۳: سطح مفاهمه بین زوجین ارتقا یافته است. (شاخص ارزیابی: کاهش نرخ طلاق و بهبود نگرش به ازدواج)							
	افزایش استقبال از خانواده ها و نظرسنجی از آنان	سازمان بهزیستی	آمار سازمان بهزیستی	کارشناسان خبره اجتماعی و روانشناسی.	مطالعات طولی و میدانی		بهره گیری از کارشناس اجتماعی، همراستا با مراکز مشاوره
ماهانه	افزایش استقبال از این بازارچه ها	میراث فرهنگی	آمار میراث فرهنگی	-فضای فیزیکی بدون استفاده در سطح شهر -افراد متخصص در حوزه کسب و کار جهت مشاوره	داده های خام و میدانی		ایجاد بازارچه دائمی صنایع دستی در سطح شهرستان در راستای ارتقای وضعیت اقتصادی خانواده ها

اثر: وضعیت نیروی انسانی و اقتصادی زنان استان بهبود یافته است.

شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی
دستاورد: نرخ بیکاری زنان استان یزد کاهش یافته است. (شاخص ارزیابی: نرخ مشارکت اقتصادی زنان)						
شناسایی مشاغل خانگی هماهنگ با نیاز بازار، فرهنگ و پتانسیل های هر شهرستان	تعداد کسب و کارهای خانگی و خانوادگی موفق راه اندازی شده	اداره کار، تعاون و رفاه اجتماعی	فرمانداری، اداره فنی و حرفه ای، اداره کل جهاد کشاورزی، میراث فرهنگی...، سازمان صمت و بنیاد شهید، صندوق کارافرینی امید	آمار سازمان مجوز دهنده	استفاده از مشاور افراد خبره و فعالین اقتصادی جهت جلوگیری از موازی کاری و هدر رفت منابع	نمونه گیری، سرشماری
برگزاری دوره های مهارتی برای شروع کسب و کار خانگی (اصول مقدماتی حسابداری، روش های تامین سرمایه اولیه، منابع انسانی)	نفر ساعت افراد شرکت کننده در دوره ها	سازمان های مجوز دهنده از قبیل جهاد کشاورزی، میراث فرهنگی، سازمان صمت و ...	اداره فنی و حرفه ای	آمار سازمان مجوز دهنده	نیروی انسانی خبره جهت ارائه آموزش ها	جمع آوری اطلاعات کمی و کیفی از دوره های برگزار شده و ردیابی اثربخشی آن میان شرکت کنندگان
برگزاری دوره های مهارتی جهت مشاغل خانگی شناسایی شده	نفر ساعت افراد شرکت کننده در دوره ها					فصلی

اثر: وضعیت نیروی انسانی و اقتصادی زنان استان بهبود یافته است. (ادامه)

شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی
دستاورد: نرخ بیکاری زنان استان یزد کاهش یافته است. (شاخص ارزیابی: نرخ مشارکت اقتصادی زنان)						
اهمیت دادن به هنرستان های کار و دانش و ارائه خدمات آموزشی با کیفیت در این مدارس جهت افزایش اشتغال از بین دانش آموزان این مدارس	کیفیت دانش آموزان ورودی به این مدارس	اداره کار	آموزش فنی و حرفه ای	آمار اداره کار و اداره فنی و حرفه ای	جمع آوری اطلاعات کمی و کیفی از دوره های برگزار شده و ردیابی اثربخشی آن میان هنر آموزان	سالانه
نمایشگاه های عرضه محصولات کارافرینی بانوان	افزایش شرکت کنندگان در نمایشگاه ها	شهرداری ها	آموزش فنی و حرفه ای، سازمان میراث فرهنگی	آمار سازمان متولی	بازدید میدانی و داده های خام	سالانه
طرح توانمند سازی زنان روستایی	تعداد دوره های برگزار شده	بخشداری و دهیاری ها	آموزش فنی و حرفه ای، جهاد کشاورزی، صندوق امید، سازمان صمت	آمار دهیاری ها	جمع آوری اطلاعات کمی و کیفی از دوره های برگزار شده و ردیابی اثربخشی آن میان شرکت کنندگان	سالانه

اثر: وضعیت نیروی انسانی و اقتصادی زنان استان بهبود یافته است. (ادامه)

شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی
دستاورد: نرخ بیکاری زنان استان یزد کاهش یافته است. (شاخص ارزیابی: نرخ مشارکت اقتصادی زنان)						
توانمندسازی زنان بهبود یافته از طریق آموزش های فنی و حرفه ای	تعداد دوره های برگزار شده	شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر و بهزیستی	آموزش فنی و حرفه ای	آمار سازمان متولی	برگزاری دوره های آموزشی و اعتبار مالی	جمع آوری اطلاعات کمی و کیفی از دوره های برگزار شده و ردیابی اثربخشی آن میان شرکت کنندگان سالیانه
اجرای طرح توانمندسازی مهارتی بانوان سرپرست خانوار ساکن در مناطق پرخطر و کم برخوردار	تعداد دوره های برگزار شده	امور بانوان و خانواده استانداری، دفتر اجتماعی استانداری	آموزش فنی و حرفه ای	آمار سازمان متولی	برگزاری دوره های آموزشی و اعتبار مالی	جمع آوری اطلاعات کمی و کیفی از دوره های برگزار شده و ردیابی اثربخشی آن میان شرکت کنندگان سالیانه
حمایت از دختران مهارت آموخته برتر فنی حرفه ای جهت آماده سازی برای المپیاد ملی و بین المللی مهارت	تعداد شرکت کنندگان در المپیاد	آموزش فنی و حرفه ای	آموزش و پرورش	آمار فنی حرفه ای	اعتبار مالی	داده های خام و مشاهدات میدانی سالیانه

اثر: وضعیت آموزش مدارس و دانشگاهی در استان بهبود یافته است.

دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
دستاورد: کیفیت تعلیم و تربیت در مدارس ارتقاء یافته است. (شاخص ارزیابی: بهبود وضعیت تحصیلی و تربیتی دانش آموزان)							
فصلی	اجرای طرح های ارزیابی کیفی شیوه های آموزش و پرورش در مدارس	نیروی انسانی متخصص، همکاری دستگاه های متولی و نهادهای همکار	آمار آموزش و پرورش، رضایت سنجی از والدین دانش آموزان و دانش آموزان	سازمان فرهنگی اجتماعی ورزشی شهرداری	اداره آموزش و پرورش	تعداد نفر ساعت دوره برگزار شده	برگزاری کارگاه های آموزشی برای دانش آموزان و والدین در موضوعات شناخت جنس مخالف، جرئت ورزی
						ارزشیابی از مهارت های اجتماعی دانش آموزان در کنار ارزشیابی های پایان ترم و سال تحصیلی	با وجود مشکلات معیشتی معلمان و به ویژه معلمان حق التدریس و عدم امکان تامین بار مالی جهت بهبود این وضعیت در حال حاضر کشور لاجرم لازم است از طریق ابزارهای فرهنگی اقدام به حفظ تعهد و آموزش با کیفیت در معلمان نمود
ماهانه	داده خام و میدانی	نیرو برای جمع آوری اطلاعات				کمیت و کیفیت اطلاعات جمع آوری شده	تهیه بانک اطلاعاتی از ظرفیت های بانوان نخبه استان

اثر: وضعیت بهداشت و سلامت در استان بهبود یافته است.

شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی
دستاوردها: وضعیت ارائه خدمات بهداشتی و درمانی در روستاها بهبود یافته است. (شاخص ارزیابی: بهبود خدمات بهداشتی ارائه شده در روستا)						
تامین تجهیزات کافی برای خانه‌های بهداشت در روستاها	بالا رفتن تعداد مراجعه روستاییان به شهرستان‌ها یا مرکز استان برای امور بهداشتی درمانی	معاونت بهداشت علوم پزشکی	شورای اسلامی شهر و روستا،	آمار بیمارستان‌ها، مراکز بهداشتی درمانی؛ خانه‌های بهداشت	منابع مالی، نیروی انسانی متخصص	آگاهی از اثربخشی و بهبود وضعیت از طریق مطالعات میدانی
دستاوردها: خدمات ارائه شده به زنان باردار همگن توزیع می‌شود و از تمرکز آن در مرکز استان جلوگیری می‌شود. (شاخص ارزیابی: افزایش خدمات بهداشتی به زنان)						
بکارگیری ابزار انگیزشی برای استقرار پزشکان حاذق در شهرستان‌ها	کاهش تعداد مراجعان مادران باردار از روستا یا شهرستان به شهر یا مرکز استان	معاونت درمان علوم پزشکی	بهداری‌ها، خانه‌های بهداشت	آمار معاونت درمان علوم پزشکی	منابع مالی، نیروی انسانی متخصص، در اختیار قرار دادن امکانات و تسهیلات مناسب به پزشکان	داده خام و میدانی

اثر: وضعیت ورزش بانوان در استان بهبود یافته است.

شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی
دستاورد ۱: آگاهی زنان از ضرورت برنامه های ورزشی در حفظ سلامتی ارتقاء یافته است. (شاخص ارزیابی: افزایش نرخ زنان ورزشکار)						
تولید محتوا جهت آگاه سازی زنان از ضرورت ورزش و انتشار از طریق فضای مجازی، تلویزیون و بیلبوردهای سطح شهر	میزان آگاهی صورت گرفته، افزایش تعداد مخاطبان	روابط عمومی سازمان ها	صدا و سیما، سازمان فرهنگی اجتماعی، ورزشی شهرداری	نتایج نظرسنجی از شهروندان	نیروی انسانی متخصص، همکاری با نهادهای مردمی و سمن های مرتبط	انجام نظرسنجی ماهانه
دستاورد ۲: انگیزه ورزش در بانوان ارتقاء یافته است. (شاخص ارزیابی: افزایش نرخ زنان ورزشکار)						
ایجاد و تقویت فضاهای ورزشی ویژه بانوان (کوه نوردی، دوچرخه سواری، شنا و ...)	افزایش تعداد ورزشکاران زن	اداره ورزش و جوانان	سازمان فرهنگی اجتماعی، ورزشی شهرداری	باشگاه های ورزشی دولتی و خصوص و سازمان ها، حضور بانوان در پارک ها جهت ورزش و پیاده روی	نیروی انسانی متخصص، همکاری با نهادهای مردمی و سمن های مرتبط	جمع آوری اطلاعات از سازمان ورزش و جوانان و در محلات توسط سازمان های مردم نهاد سالیانه

اثر: وضعیت ورزش بانوان در استان بهبود یافته است. (ادامه)

دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
ماهانه	جمع آوری اطلاعات از سازمان ورزش و جوانان و در محلات توسط سازمان های مردم نهاد	منابع مالی، همکاری با نهادهای مردمی، نهادهای اطلاع رسانی (صدا و سیما)، بیلبوردهای شهری	باشگاه های ورزشی دولتی و خصوص و سازمان ها، حضور بانوان در پارک ها جهت ورزش و پیاده روی	سازمان فرهنگی اجتماعی، ورزشی شهرداری	اداره ورزش و جوانان	افزایش آمار ثبت نام بانوان در باشگاه ها	تامین درصدی از هزینه های باشگاه ها و فضاهای ورزشی توسط ارگان ها (اداره ورزش و جوانان و...)
سالانه						افزایش تعداد بانوان شرکت کننده	برگزاری ورزش های همگانی با محوریت بانوان
دستاوردها: ۳ مکان های مناسب ورزشی ایجاد شده است. (شاخص ارزیابی: افزایش نرخ زنان ورزشکار)							
ماهانه	آمار ثبت نام و استفاده کنندگان از این مراکز	منابع مالی، جلب همکاری نیروهای مردمی، تامین فضای مناسب	آمار دستگاه های متولی	سازمان فرهنگی اجتماعی، ورزشی شهرداری	اداره ورزش و جوانان	افزایش تعداد سالمندان استفاده کننده	اختصاص بخش مجزا در پارک بانوان به سالمندان و تجهیز به وسایل ورزشی مناسب
						میزان استقبال از این مراکز	ایجاد خانه های سلامت محلات با محوریت نشاط و ورزش

اثر: وضعیت ورزش بانوان در استان بهبود یافته است.(ادامه)

دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
ماهانه	آمار استفاده کنندگان از این ایستگاه ها	اعتبارات مالی	گزارش سازمان ها	اداره کل ورزش و جوانان	فرمانداری یزد	میزان استقبال بانوان از این ایستگاه ها	راه اندازی ایستگاه دائمی ورزش بانوان در بوستان ها
ماهانه	آمار استفاده کنندگان از این تجهیزات	اعتبارات مالی	بازدید های میدانی از کم و کیف موارد تامین شده	اداره کل ورزش و جوانان	فرمانداری یزد	تعداد تجهیزات نصب شده	نصب برخی تجهیزات ورزشی مناسب در مکان های مناسب در محلات جهت استفاده بانوان

اثر: وضعیت آسیب های اجتماعی زنان استان یزد بهبود یافته است.

دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
دستاورد ۱: از ظرفیت محله در کاهش آسیب های اجتماعی استفاده شده است. (شاخص ارزیابی: افزایش مشارکت افراد محله)							
سالیانه	آمار تعداد مراکز ایجاد شده	جلب همکاری نیروهای مردمی، فضای فیزیکی مناسب	گزارشات دستگاه متولی	سازمان فرهنگی اجتماعی، ورزشی شهرداری	شهرداری	کاهش تعداد آسیب های اجتماعی در محله	ایجاد و فعال کردن سراهای محله با محوریت معتمدین محلی
دستاورد ۲: نرخ اعتیاد کاهش پیدا کرده است (شاخص ارزیابی: تعداد زنان معتاد شناسایی شده)							
سالیانه	نتایج نظرسنجی	فضای فیزیکی، کارشناسان خبره	نتایج جلسات و آمار سازمان های متولی	شهرداری بهزیستی	صدا و سیما	افزایش تعداد استقبال کنندگان از جلسات	تشکیل جلسات افراد آسیب دیده اجتماعی با نوجوانان و جوانان و انتقال تجربیات منفی به آن ها در جهت عبرت آموزی
سالیانه	آمار زنان در کمپ	فضای فیزیکی	گزارش کمپ		بهزیستی	کاهش آمار بانوان بازگشتی به کمپ	ایجاد کمپ نگه داری ویژه بانوان معتاد با محوریت برنامه های انگیزشی و خودباوری
دستاورد ۳: برای کاهش آسیب های اجتماعی استعداد های بانوان به رشد و شکوفایی رسیده است و به کار گرفته شده است. (شاخص ارزیابی: کاهش آسیب های اجتماعی در زنان)							
سالیانه	داده های خام	فضای فیزیکی، مشاورین کسب و کار	آمار تعداد بازارچه های ایجاد شده		سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	افزایش استقبال از بازارچه ها	ایجاد بازارچه دائمی صنایع دستی در راستای ارتقای وضعیت فرهنگی استان و وضعیت اقتصادی خانواده
سالیانه	داده های خام	فضای فیزیکی مناسب	آمار تعداد فضاهای بدون کاربری استفاده شده		سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	افزایش تعداد فضاهای بدون کاربری استفاده شده	واگذاری فضاهای بدون کاربری مانند سوله ها به بازارچه های صنایع دستی و تولیدات خانگی

اثر: وضعیت آسیب های اجتماعی زنان استان یزد بهبود یافته است. (ادامه)

دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
دستاورد ۴: نشاط اجتماعی افزایش یافته و بانوان در اجتماع فعال هستند. (شاخص ارزیابی: افزایش نشاط اجتماعی بانوان)							
سالیانه	داده های خام و میدانی	فضای فیزیکی، نیروی انسانی آموزش دیده	آمار دستگاه های متولی	سازمان فرهنگی ورزشی اجتماعی شهرداری	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	افزایش استقبال خانواده ها از این مراکز	ایجاد یک خانه تاریخی بوم گردی و صنایع دستی با مدیریت و کادرسازی بانوان جهت گذران اوقات فراغت بانوان و همچنین درآمد زایی
		افراد متخصص		افزایش استقبال از برنامه ها	برگزاری اردوهای خانوادگی در مناطق مختلف استان با هدف ایجاد نشاط اجتماعی		
		همکاری صدا و سیما و سایر دستگاهها، افراد متخصص در تولید محتوا		انجام نظرسنجی و تایید توسط مردم	طراحی المان های شهری با محوریت رنگ و شادسازی مردم		
		همکاری سازمان پارک ها		افزایش استقبال از برنامه ها	تولید محتوا به منظور زنده نگه داشتن سنت ها و انتشار آن از طریق فضای مجازی، تلویزیون و بیلبوردهای سطح شهر		
				دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری، اداره ورزش و جوانان	سازمان فرهنگی ورزشی اجتماعی شهرداری	افزایش استقبال از برنامه ها	ایجاد برنامه های فرهنگی با مشارکت خانواده ها در پارک ها (مانند سینمای روباز)

اثر: وضعیت آسیب های اجتماعی زنان استان یزد بهبود یافته است. (۱۵امه)

شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی	
دستاورد ۵: آسیب های اجتماعی در بانوان کاهش یافته است. (شاخص ارزیابی: کاهش آسیب های اجتماعی در زنان)							
سالیانه	بهبودی	دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری	آمار دستگاه های متولی	کارشناسان خبره	نتیجه پژوهش	کاهش آمار آسیب های اجتماعی در زنان	
	بهبودی			نیروی انسانی آموزش دیده	داده های خام و میدانی	افزایش استقبال از دوره های آموزشی	برگزاری دوره های شاد با ایجاد اعتماد به نفس در میان زندانیان و افراد آسیب پذیر
				منابع مالی، همکاری دستگاه های متولی		کاهش تعداد آسیب ها در مناطق شناسایی شده	شناسایی نقاط آسیب زای شهر و ارائه خدمات اجتماعی در مناطق مذکور (مانند اماکن ورزشی، فرهنگسرا و...)
				همکاری صدا و سیما، افراد متخصص در مستندسازی		کاهش آمار دستگیرشدگان	تهیه مستند و کلیپ با محوریت فرهنگ سازی در مورد آسیب های عصر حاضر

اثر: وضعیت مشارکت مدنی بانوان استان یزد بهبود یافته است

شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی
دستاورد ۱: از ظرفیت بانوان علاقمند به مشارکت در اجتماع استفاده شده است (شاخص ارزیابی: افزایش نرخ مشارکت مدنی در زنان)						
تهیه طرح آسیب شناسی شهری با اولویت بندی آسیب های جدی و خوداظهاری توانایی های سازمان های مردم نهاد در جهت بهبود آسیب ها	افزایش استقبال سمن ها	دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری	آمار دستگاه متولی	نیروهای داوطلب، همکاری سمن ها، کارشناسان خبره	تجربیات فعالان و مشارکت کنندگان در سمن ها	سالیانه
تشویق مردم از طریق فضای مجازی به مشارکت در سازمان های مردم نهاد	افزایش حضور بانوان در نشست ها					
برگزاری نشست با موضوع معرفی بانوان موفق	افزایش استقبال از نشست ها					
ترویج مشارکت با اطلاع رسانی و تبلیغات و توزیع بروشور عضویت بانوان در سازمان های مردم نهاد	بالارفتن مشارکت بانوان در سمن ها					
دستاورد ۲: علاقه در بانوان و مهارت های مدیریت خانواده در آنان افزایش یافته است (شاخص ارزیابی: افزایش نرخ مشارکت مدنی در زنان)						
برگزاری جشنواره های هنری و مهارتی بانوان مانند جشنواره سلامت و غذا	افزایش استقبال خانواده ها	سازمان فرهنگی ورزشی اجتماعی	شهرداری علوم پزشکی	آمار دستگاه های متولی	داده های خام و میدانی	فصلی

اثر: وضعیت مشارکت سیاسی در بانوان استان بهبود یافته است							
شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی	
دستاورد ۱: مشارکت سیاسی بانوان افزایش یافته است. (شاخص ارزیابی: افزایش نرخ مشارکت سیاسی در زنان)							
برگزاری جلسات و نشست‌ها با حضور بانوان سیاسی تاثیرگذار با هدف انتقال تجربه	افزایش استقبال بانوان از این نشست‌ها	دفتر امور بانوان و خانواده استانداری	دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری	آمار دستگاه‌های متولی	فضای برگزاری، کارشناسان خبره سیاسی	داده‌های خام و تعداد نشست‌های برگزار شده	سالیانه
دستاورد ۲: از ظرفیت زنان در بخش‌های مدیریتی استفاده شده است. (شاخص ارزیابی: افزایش نرخ مشارکت سیاسی در زنان)							
ایجاد کارگروه‌های زنان جهت هم‌افزایی و آشنایی بانوان استان	افزایش حضور بانوان در شوراهای اسلامی	دفتر امور بانوان استانداری	آمار دستگاه متولی	شناسایی افراد مؤثر	داده‌های خام	۴ سال یکبار	
ایجاد بانک اطلاعاتی از زنان توانمند استان جهت بهره‌مندی در مناصب مرتبط	افزایش تعداد مدیران زن			نیرو جهت جمع‌آوری اطلاعات	طول مدت ۴ سال		

اثر: بهبود وضعیت تامین اجتماعی بانوان استان یزد							
دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
دستاوردها ۱: وضعیت بیمه بانوان استان یزد ارتقا می یابد(شاخص ارزیابی: افزایش تعداد زنان بیمه شده)							
سالیانه	داده های خام	همکاری سازمان تامین اجتماعی، پیگیری دفتر بانوان و خانواده استانداری	آمار دستگاه های متولی	سازمان بهزیستی	سازمان تامین اجتماعی	رضایتمندی زنان خانه دار	اختصاص حق عائله مندی کارمندان به صورت مستقیم به بیمه همسران
						میزان بهره مندی از سامانه	تقویت سامانه بیمه های خوداشتغالی و اختصاص آن به افراد محق
دستاوردها ۲: وضعیت رفاهی بانوان و خانواده استان ارتقا می یابد(شاخص ارزیابی: بهبود وضعیت رفاهی در زنان)							
ماهانه	داده های خام	فعالان فرهنگی و هنری	آمار دستگاه متولی	سازمان فرهنگی ورزشی اجتماعی شهرداری	سازمان بهزیستی	بهبود سلامت روحی سالمندان	برگزاری برنامه های شاد در خانه سالمندان و مراکز نگه داری روزانه سالمندان
						افزایش استقبال از کارگاه ها	ایجاد کارگاه های اشتغال زایی و هنری در خانه سالمندان
سالیانه						افزایش حضور سالمندان در گردهمایی ها	برگزاری گردهمایی سالمندان و تجلیل از آن ها

مأخذ: مطالعات و یافته های مشاور، ۱۳۹۷

نظام مقدس جمهوری اسلامی، طلیعه عصری نو از عدالت، پیشرفت و تعالی در همه عرصه‌های زندگی فردی و اجتماعی است و در بسیاری از حوزه‌ها، رویکردی ممتاز و متمایز از بینش‌های نظام سلطه، در سطح جهانی ارائه نموده است. موضوع زن و خانواده یکی از موضوعاتی است که تصویر ارائه شده از آن در نظام اسلامی، تصویری متعالی، الهام‌بخش و راه‌گشا برای بسیاری از مشکلات کشور در سطح جهانی است. به تعبیر مقام معظم رهبری، "مسئله زن و خانواده از مسائل درجه یک کشور است". با این وجود، علی‌رغم تلاش‌ها و دستاوردها، وضعیت کنونی جامعه ایران با تراز متعالی مد نظر نظام فاصله زیادی دارد و علی‌رغم تخصصی بودن مسائل زنان و خانواده، هیچ‌گاه با دیدگاه تخصصی به آن نگرسته نشده و علی‌رغم وجود اسناد ملی، این اسناد مورد بهره‌برداری فرو ملی (استانی) قرار نگرفته است و تحقق تصویر مطلوب مدنظر، نیازمند تلاشی آگاهانه در راستای تبیین و نهادینه‌سازی ارزش‌های نظام در حوزه زن و خانواده در قالب راهبردها و برنامه‌های اجرایی و همچنین مجاهده و ثبات قدم در راه اجرای این راهبردها می‌باشد.

از همین روی، سند ارتقای وضعیت زنان و خانواده استان یزد با نگرشی مبتنی بر توانمندسازی بانوان و استفاده از ظرفیت‌ها و پتانسیل‌ها و توجه به ضعف‌های موجود تدوین گردیده است. در این طرح، از روش مدیریت نتیجه محور بهره گرفته شده و بر اساس شناسایی وضع موجود، به تعیین اقدامات لازم برای رخ دادن برنامه‌ها و خروجی‌های مورد نظر پرداخته شده و در نهایت به دنبال تعیین پیامدها و شناسایی آثار برنامه‌های مورد نظر است تا بتوان با پایش و ارزیابی برنامه‌ها، اثرات مطلوب ناشی از خروجی‌ها را شاهد بود.

در فصل اول این سند، به توصیف وضع موجود زنان و خانواده در استان یزد در شاخص‌های جمعیتی، نیروی انسانی، آموزشی، ازدواج و طلاق، بهداشت، ورزش، آسیب‌های اجتماعی، مشارکت سیاسی و مدنی و تامین اجتماعی پرداخته شده است، در فصل دوم به احصا و اولویت بندی مسائل پرداخته شده است. در فصل بعد، قابلیت‌ها و تنگناها مطرح شده و در فصل چهارم به تجزیه و تحلیل مسائل پرداخته شده است و در ادامه در فصل پنجم تا هفتم راهکارها، ماتریس نتایج و طرح پایش و ارزیابی ارائه شده است.

بیان مساله

خانواده اولین و مهمترین نهاد در تاریخ فرهنگ و تمدن انسانی است، اولین مدرسه‌ای است که انسان در آن تعلیم می‌یابد و با اصول زندگی اجتماعی و روش تفاهم با دیگران آشنا می‌شود، ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود و اسباب رشد فرد در کلیه ابعاد فراهم می‌گردد. بنابراین تقویت این مرکز متضمن اعتدال و اعتلای جامعه است. از سوی دیگر زنان به عنوان نیمی از جمعیت کشور نقشی تعیین کننده در خانواده و جامعه ایفا می‌کنند. نقش زنان در خانواده، به عنوان مادر، در سلامت روانی و فیزیکی و در جامعه، به عنوان شهروند، در بخش‌های مختلف اقتصادی و فرهنگی نقشی کلیدی و زیرساخت گونه است.

اما متأسفانه در جهان امروز به رغم تعالی حیات بخش انبیاء و حمایت ویژه دین مبین اسلام از نهاد خانواده، صنعتی شدن کشورها با اضمحلال بنیان خانه و خانواده همراه شده است.

گاهی پس از اجرای طرح‌ها و برنامه‌ها در حوزه بانوان، نه تنها دستیابی به وضعیت ایده‌آل میسر نمی‌گردد، بلکه استان با نتایج و پیامدهایی مواجه می‌شود که در تضاد کامل با اهداف اولیه آن قرار دارد، حال سؤال این است، که علت چیست؟

پاسخ این سوال را باید در کم توجهی به موضوعی جستجو کرد که در اسلام همواره مورد تأکید فراوان قرار داشته و در منابع مختلف از آن با واژه‌هایی مانند؛ پیامد گرایی، دوراندیشی، عاقبت اندیشی، آینده‌نگری، آینده‌سنجی، نتیجه محوری، ژرف‌اندیشی و تدبیر و تدبیر نام برده می‌شود و می‌تواند کلید حل معمایی باشد که معمولاً مورد غفلت مسئولین و مدیران قرار گرفته و بسیاری از آنها را با ناکامی مواجه ساخته است.

پایش هر کدام از شاخص‌ها به تفکیک‌های تعیین شده با توجه به اطلاعات مستخرج از آخرین سرشماری صورت گرفته و مقایسه آن با وضعیت مطلوب می‌تواند نشان‌دهنده فاصله موجود بین جایی که قرار داریم و جایگاه مطلوب کشور باشد و راهکار هر چه کمتر کردن این فاصله می‌بایست در دستور کارهای نهادهای متولی این امر قرار گیرد. در این میان واضح است که همواره محدودیت‌هایی چه در امکانات فیزیکی و چه در توان اجرایی دستگاه‌ها وجود دارد که این امر وجود اولویت بندی راه‌کار-های استخراج شده را ضروری می‌نماید. کما اینکه فلسفه وجودی برنامه ریزی و تهیه سند جز این نیست که با شناسایی مشکلات و ارائه راهکارها، با توجه به محدودیت‌ها، اولویت‌ها را ارائه دهیم و هر چه بیشتر

به چشم انداز مورد نظر نزدیک شویم. توانمند سازی زنان و خانواده‌ها در ابعاد دانش، امنیت، سلامت و آگاهی هدف بلندمدتی است که لازم است چگونگی رسیدن به آن تدوین شود.

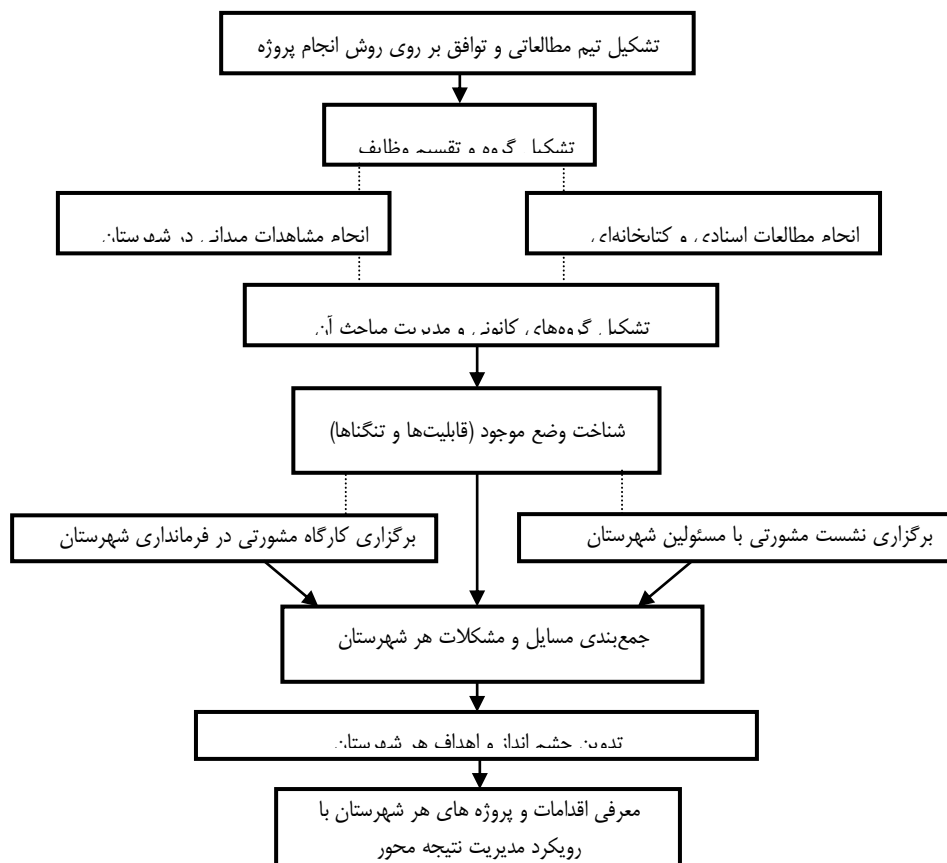
تدوین سند راهبردی با موضوع "ارتقای وضعیت زنان و خانواده استان"، برای اولین بار در کشور انجام شده است که شامل ارکان جهت‌ساز (چشم‌انداز و اهداف)، دستاوردها، خروجی‌ها و اثرات ایجاد شده می‌باشد. با توجه به اهمیت و جایگاه کلیدی این ارکان به عنوان خطوط هادی و راهنما در فرایند برنامه‌ریزی، در اختیار داشتن چهارچوب و الگویی علمی جهت برنامه‌ریزی برای بهبود و ارتقا وضعیت بانوان، از ضروریات اساسی متولیان این حوزه بشمار می‌رود.

ساختار حوزه دفتر امور بانوان و خانواده که وظیفه نظارت راهبردی بر سیاستگذاری در امور بانوان و خانواده را در دستگاه‌های اجرایی استان‌ها بر عهده دارد، باید با اتکا بر اسناد فرادستی و ملی نسبت به تدوین و تعریف شاخص‌های مناسب در حوزه زنان اقدام و بر اساس آن برنامه اجرایی متناسب با مأموریت ذاتی هر دستگاه را رصد کند.

روش شناسی پژوهش:

در راستای تدوین این سند با توجه به سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ و قانون برنامه ششم توسعه و همچنین سند توسعه استان و شهرستان‌ها، با تلفیق دو رویکرد محوری مورد توجه دولت یعنی "حرکت در چارچوب تحقق ارزش‌ها و مبانی" و "شناسایی مسائل و رویکرد حل مسئله با روش مدیریت نتیجه محور" طرح انجام شده است. در این طرح، در راستای اهداف تعیین شده، از روش‌های کمی- کیفی استفاده گردیده است. از پرسشنامه‌های استاندارد در جهت تعیین نقاط قوت و ضعف و راهبردها استفاده گردیده است. که توسط تیم خبرگان و صاحب‌نظران تکمیل گردیده و امتیاز دهی شده اند. در طرح، ابتدا به ترسیم وضعیت مطلوب در آینده پرداخته شده، سپس علاوه بر تعیین ضعف‌ها و قوت‌ها و تهدیدها و فرصت‌های موجود، برنامه‌ها با روش‌هایی که در ادامه توضیح داده شده است، تعیین می‌گردد و اقدامات لازم برای رخ‌دادن برنامه‌ها و خروجی‌های مورد نظر مشخص می‌شود و در نهایت به دنبال تعیین پیامدها و شناسایی آثار برنامه‌های مورد نظر است تا بتوان با پایش و ارزیابی برنامه‌ها، اثرات مطلوب ناشی از خروجی‌ها را شاهد بود. نتایج طرح، با استفاده از تحلیل مبانی و بررسی اسناد بالادستی، مصاحبه هم- اندیشی خبرگان، بررسی پژوهش‌های انجام شده در حوزه شناسایی چالش‌ها و مسائل اصلی زنان و خانواده و همچنین با استفاده از تعاملات انجام شده با دستگاه‌ها، انجام مطالعات میدانی، تشکیل کارگروه-

های (پانل‌های) تخصصی و استفاده از روش‌های علمی جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل و تفسیر اطلاعات، و بهره‌گیری از تکنیک‌های مشارکتی طوفان فکری با هدف مشخص شدن وضع موجود، تعیین نقاط قوت و نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها، ترسیم چشم‌انداز، تعیین دستاوردها، خروجی‌ها و تاثیرات استخراج شده است. مراحل انجام این پروژه در قالب فلوجارت ذیل ترسیم شده است بر این اساس در اجرای طرح حاضر سعی می‌شود مشارکت بانوان صاحب‌نظر در شهرستان‌ها به عنوان جامعه هدف و حمایت عوامل مؤثر مدیریتی (مدیران و فرمانداران)، کارشناسی (کارشناسان ادارات بهزیستی، آموزش و پرورش، ثبت احوال، تعاون، کار و رفاه اجتماعی و ...)، خبرگان و آگاهان محلی برای شناسایی دقیق وضعیت شهرستان‌ها جلب شود.

پژوهش در سطح استان انجام شده است و با توجه به ویژگی‌های متمایز در هر شهرستان و شرایط متفاوت حاکم بر وضعیت بانوان و خانواده، از روش برداشت میدانی در هر شهرستان استفاده شده است بدین معنا که مشاور با حضور در شهرستان و انجام مصاحبه با کارشناسان و بانوان صاحب‌نظر و فعال بخش مهمی از اطلاعات مورد نیاز را جمع‌آوری نموده. روش نمونه‌گیری در هر شهرستان به روش نمونه‌گیری غیر احتمالی است که در عمل آن را نمونه‌گیری معیارمحور یا هدفمند می‌خوانند. واحدهای نمونه در این تحقیق کیفی به گونه‌ای انتخاب می‌شوند که دارای مشخصه‌های ویژه‌ای باشند که کاوش و فهم موضوعات محوری را که محقق در صدد مطالعه آنهاست، میسر سازند.

توجه به این موضوع ضروری است که این مطالعه بر پایه برنامه‌ریزی نتیجه‌محور با رویکرد مشارکتی انجام شده و در تمام مراحل اطلاعات با هدف کاربرد در تحلیل برنامه جمع‌آوری می‌گردد. در این راستا جلساتی در طی مدت ۳ ماه در شهرستان‌ها برگزار گردید. برای جمع‌آوری اطلاعات آماری به منظور تعیین وضع موجود از روش‌های زیر استفاده شده است.

۱- سالنامه‌های آماری

۲- اسناد توسعه شهرستانی

۳- تهیه چک لیست آماری

۴- مراجعه به سازمان‌های متولی

و برای انجام تحلیل‌های کیفی، از مطالعه مستندات زیر استفاده شده است.

۱- سند کاهش آسیب‌های اجتماعی در استان

۲- سند تحکیم خانواده

۳- سند آسیب‌شناسی توسعه استان

۴- طرح بررسی ظرفیت‌های واگذاری تصدی‌ها به سازمان‌های مردم‌نهاد

۵- سند بهزیستی استان

برای بهره‌مندی از نظرات افرادی که به نوعی با مسائل بانوان درگیر هستند و در بخش‌های مختلف جامعه گام‌های مؤثری در حوزه بانوان برداشته‌اند چندین پانل تخصصی برگزار شد، اعضای پانل به شرح زیر است:

اعضای پانل خبرگان استانی	
فرمانداری اردکان	رقیه کرمانیان
مدیر کل دفتر امور بانوان و خانواده استانداری یزد	فاطمه دانش یزدی
مدیر کل دفتر امور اجتماعی استانداری یزد	فخرالسادات خامسی
مدیر کل دفتر ارتباطات و فناوری اطلاعات استان یزد	اکرم فداکار
عضو شورای اسلامی شهر یزد	ونوس عامری
مشاور معاون سیاسی امنیتی استانداری یزد	اعظم کاظمی
دستیار حقوق شهروندی معاون سیاسی، امنیتی و اجتماعی استانداری یزد	سعیده غالبی
مشاور بانوان فرماندار یزد	فریبا خاکباز
مدیریت مهد قرآن رضویه	طاهره گوهری
نماینده بنیاد ملی مادر	خانم ارسلان
مدیر مؤسسه افق روشن فردا	شکوه نیک نظر
اداره کل اتباع و مهاجرین خارجی استانداری یزد	آقای نجفی
اداره کل اتباع و مهاجرین خارجی استانداری یزد	آقای اسلامی
استانداری یزد	خانم محمدی

همچنین با توجه به اهمیت محلات در توانمندسازی بانوان، بازدیدهای حضوری از محلاتی که فعالیت‌های مؤثری در این حوزه داشته‌اند انجام شده است.

پس از تعیین وضع موجود بانوان در شاخص‌ها و همه زیر شاخص‌های مربوطه، نقاط قوت و ضعف بانوان مشخص گردید و متناسب با اهداف‌های تعریف شده، دستاوردها و در نهایت خروجی‌های پیشنهادی و اثرات آن‌ها مشخص شده است که در گزارش کامل به آن پرداخته شده است.

چارچوب نظری:

در این طرح، برای برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری در حوزه زنان و خانواده از روش مدیریت نتیجه محور برای تحقق دستاوردهای برنامه‌های ارائه شده، بهره گرفته شده است. این رویکرد جدید نیست، پیشینه‌ای تاریخی برای رویکرد مدیریت نتیجه مجور وجود دارد. این رویکرد از ۵۰، ۶۰ سال پیش برای سازمان ملل مطرح و مورد استفاده است و پایه این رویکرد بر مبنای مدیریت مبتنی بر هدف که آقای پیتراک در دهه ۱۹۵۰ بنا کرد استوار شده است.

رویکرد نتیجه محور آقای دراکر در سال ۱۹۶۰ یک چارچوب منطقی را وارد وزارت دفاع آمریکا و آژانس توسعه بین الملل کرد و این طرز تفکر بر اساس جداولی سعی داشت هدف و زمان را

ساماندهی کند. این چارچوب منطقی ایشان از سال ۱۹۶۰ وارد سازمان ملل شد تا اینکه از سال ۱۹۹۰ کم کم این جنس برنامه ریزی در کشورهای مختلف مورد استفاده قرار گرفت و تا کنون سه بار مورد بازنگری قرار گرفته است. این بازنگری‌ها در سال‌های ۲۰۰۰، ۲۰۰۷ و ۲۰۱۱ انجام شده است.

مدیریت نتیجه محور، یک راهبرد مدیریتی است که از طریق آن تمامی دست اندرکارانی که به طور مستقیم و یا غیر مستقیم در کسب مجموعه‌ای از نتایج همکاری کرده‌اند، از نقش مؤثر فرآیندها، محصولات و خدمات خود در دستیابی به نتایج مورد انتظار (خروجی‌ها، دستاوردها، اهداف بالاتر و تاثیرات) اطمینان حاصل می‌کنند.

خروجی‌ها، تغییراتی هستند که در مهارت‌ها یا توانایی‌ها و یا ظرفیت‌های افراد یا سازمان‌ها اتفاق می‌افتد و یا محصولات و خدمات جدیدی هستند که در نتیجه انجام کامل فعالیت‌های یک همکاری توسعه‌ای تولید می‌شود. خروجی‌ها از طریق منابع موجود و در بازه زمانی معین محقق می‌شوند. دستاوردها، نشان دهنده تغییرات در ظرفیت‌های سازمانی یا رفتاری در شرایط توسعه‌ای هستند که در فاصله تکمیل خروجی‌ها و رسیدن به اهداف اتفاق می‌افتند.

تاثیر نیز به معنای ایجاد تغییر در زندگی مردم است. این تغییر ممکن است در دانش، مهارت، رفتار، سلامت و یا شرایط زندگی اقشار مختلف زنان و خانواده‌ها اتفاق بیفتد.

مدیریت نتیجه محور، زنجیره نتایج را در کانون توجه خود قرار داده است و در این نوع مدیریت سه نتیجه مورد نظر است: خروجی‌ها، دستاوردها، تاثیرات. در این روش، برنامه‌ها با کمک متولیان و نهادهای همکار به اجرا می‌رسند و برای حصول اطمینان از دستیابی به نتایج مورد پایش و ارزیابی قرار می‌گیرند. (Steyn G.M., ۲۰۱۴)

فصل اول

توصیف وضع موجود زنان و خانواده

استان یزد یکی از استان‌های ایران به مرکزیت شهر یزد است. در سال ۱۳۴۸ یزد از استان اصفهان منتزع و به فرمانداری کل تبدیل گردید. این استان تا سال ۱۳۵۲ یکی از شهرستان‌های استان اصفهان محسوب می‌گردید که در سال ۱۳۵۲ با مصوبه هیئت وزیران به استان ارتقاء پیدا کرد. یزد در مرکز ایران قرار گرفته و از پیرامون با استان‌های اصفهان، خراسان جنوبی، کرمان و فارس همسایه است. این استان در حدود ۷۴۴۹۳ کیلومتر مربع وسعت داشته و به تنهایی چهار و نیم درصد از کل مساحت ایران را در بر می‌گیرد. در فصول بهار و تابستان، آب و هوای بیش‌تر مناطق استان، گرم و خشک و در فصول زمستان و پاییز سرد و نسبتاً مرطوب است. یزد اولین شهر ایران است که در یونسکو به ثبت جهانی رسیده است و این یک افتخار برای ایرانیان است.

۱-۱-۱ شناخت ویژگی‌های عمومی و جمعیت

همانطور که اشاره شده استان یزد دربرگیرنده ۱۰ شهرستان است که در جدول زیر مشخصات عمومی این شهرستان‌ها آورده شده است.

جدول ۱ - تقسیمات سیاسی استان یزد

ردیف	نام شهرستان	وسعت (کیلومتر مربع)	تعداد بخش	تعداد شهر	تعداد دهستان
۱	ابرکوه	۵۴۸۴	۲	۲	۴
۲	اردکان	۲۳۸۰۷	۳	۳	۵
۳	اشکذر	۱۸۱۳	۲	۲	۲
۴	بافق	۸۴۲۸	۱	۱	۳
۵	بهباد	۶۸۱۴	۲	۱	۳
۶	تفت	۵۸۲۶	۳	۳	۱۰
۷	خاتم	۸۳۵۰	۲	۲	۴
۸	مهریز	۶۷۲۴	۱	۱	۵
۹	مید	۵۰۵۳	۳	۳	۵
۱۰	یزد	۲۴۸۲	۲	۴	۴

منبع: سالنامه آماری سال ۱۳۹۵

شایان ذکر است که در تاریخ نهم جولای سال ۲۰۱۷ میلادی شهر یزد، مرکز استان یزد، در چهل و یکمین اجلاس کمیته میراث جهانی یونسکو در فهرست میراث جهانی ثبت شد.

۱ + + + شناخت ویژگی های جمعیت

شناخت از ساکنان یک شهر، ترکیب جمعیتی، نوع و میزان مهاجرت و دیگر شاخص های مرتبط با جمعیت عاملی حیاتی در برنامه ریزی صحیح و مؤثر است. در این بخش به تشریح این دسته از داده ها می-پردازیم.

۱ + + جمعیت به تفکیک جنسیت

با توجه به نقش و ویژگی های متفاوت زنان و مردان در اجتماع، چگونگی ترکیب جنسیتی در یک جامعه بسیار حائز اهمیت است. به ویژه هنگامی که عواملی چون مهاجرت باعث بر هم خوردن تعادل در این شاخص جمعیتی می شوند. در برخی مواقع روندهای نسبت جنسیتی به گونه ای پیش می رود که موجب زنانه یا مردانه شدن جمعیت یک منطقه می شود. (نقش کلیک، بهمن ۱۳۹۶). در جدول زیر مقدار کل جمعیت، جمعیت زنان، مردان و نسبت جنسی در مقایسه با کل کشور آورده شده است. با توجه به سرشماری صورت گرفته در سال ۱۳۹۵ داده های این سرشماری با مقادیر تا سال ۱۳۸۵ مقایسه شده است.

جدول ۲ - جمعیت کشور و استان یزد به تفکیک جنسیت در فاصله سال های ۸۵ تا ۹۵

شرح	سال	کل کشور			استان یزد			
		کل	مرد	زن	نسبت جنسی	کل	مرد	زن
کل مناطق شهری و روستایی	۱۳۸۵	۷۰۴۹۵۷۸۲	۳۵۸۶۶۳۶۲	۳۴۶۲۹۴۲۰	۱۰۳٫۶	۹۹۰۸۱۸	۵۷۱۳۷	۴۷۳۶۸۱
	۱۳۹۰	۷۵۱۴۹۶۶۹	۳۷۹۰۵۶۶۹	۳۷۲۴۴۰۰۰	۱۰۱٫۸	۱۰۷۴۴۲۸	۵۵۳۵۶۴	۵۲۰۸۶۴
	۱۳۹۵	۷۹۹۲۶۲۷۰	۴۰۴۹۸۴۴۲	۳۹۴۲۷۸۲۸	۱۰۲٫۷	۱۱۳۸۵۲۳	۵۸۶۰۱۳	۵۵۲۵۲۰
مناطق شهری	۱۳۸۵	۴۸۲۵۹۹۶۴	۲۴۵۷۶۴۴۲	۲۳۶۸۳۵۲۲	۱۰۳٫۸	۷۸۹۸۰۳	۴۰۹۵۵۶	۳۸۰۲۴۷
	۱۳۹۰	۵۳۶۴۶۶۶۱	۲۷۰۲۳۶۳۸	۲۶۶۲۳۰۲۳	۱۰۱٫۵	۸۸۹۵۸۳	۴۵۴۴۳۷	۴۳۵۱۴۶
	۱۳۹۵	۵۹۱۴۶۸۴۷	۲۹۸۴۱۴۱۴	۲۹۳۰۵۴۳۳	۱۰۱٫۸	۹۷۱۳۵۵	۴۹۶۲۵۴	۴۷۵۱۰۱
مناطق روستایی	۱۳۸۵	۲۲۲۳۵۸۱۸	۱۱۲۸۹۹۲۰	۱۰۹۴۵۸۹۸	۱۰۳٫۱	۲۰۱۰۱۵	۱۰۷۵۸۱	۹۳۴۳۴
	۱۳۹۰	۲۱۵۰۳۰۰۸	۱۰۸۸۲۰۳۱	۱۰۶۲۰۹۷۷	۱۰۲٫۵	۱۸۴۸۴۵	۹۹۱۲۷	۸۵۷۱۸
	۱۳۹۵	۲۰۷۷۹۴۲۳	۱۰۶۵۷۰۲۸	۱۰۱۲۲۳۹۵	۱۰۵٫۳	۱۶۷۱۷۸	۸۹۷۵۹	۷۷۴۱۹

منبع: سالنامه آماری ۱۳۹۵ استان یزد و کشور

همانطور که از ارقام جدول بر می آید در بازه زمانی سال های ۸۵ تا ۹۵ در کل کشور به طور میانگین رشد ۶ درصدی جمعیت را شاهد بوده ایم در حالی که استان یزد در ۵ سال اول یعنی سال های ۸۵ تا ۹۰ رشد جمعیت ۸ درصد و در ۵ سال دوم تا سال ۱۳۹۵ رشد ۵ درصدی را داشته است.

در مناطق شهری کشور در همین سال ها به طور متوسط هم در کشور و هم در استان رشد ۱۰ درصدی جمعیت را داشته ایم. این مقدار در مناطق روستایی کل کشور عدد ۳- را نشان می دهد یعنی به طور میانگین در هر سال ۳ درصد از جمعیت مناطق روستایی کاهش داشته است. در استان کاهش جمعیت در فاصله سال های ۸۵ تا ۹۰، ۸ درصد و فاصله سال های ۹۰ تا ۹۵، ۹٫۶ درصد بوده است.

نسبت جنسیتی در مناطق شهری استان یزد طی سال های مورد بررسی با کاهش روبرو بوده (۱۰۷٫۴ به ۱۰۴٫۵ درصد) در حالیکه در مناطق روستایی روندی نسبتاً ثابت داشته است (۱۱۵٫۱ به ۱۱۵٫۹). این مقدار در کل کشور با مقداری کاهش از ۱۰۳٫۶ به ۱۰۲٫۷ رسیده است. در مجموع روند تغییرات این زیر شاخص در استان مطابق با روند تغییرات در کشور بوده است.

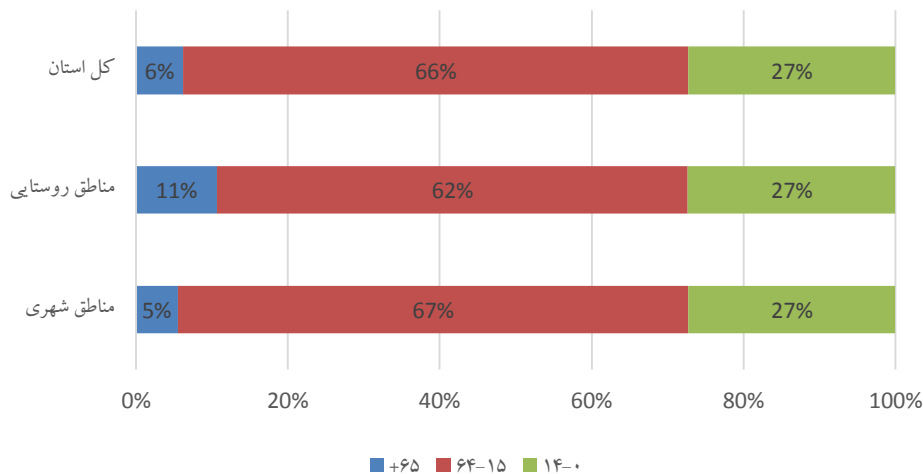
۱ + + ۳ جمعیت به تفکیک گروه های عمده سنی

جدول ۳ جمعیت کشور و استان یزد به تفکیک جنسیت و بازه سنی در فاصله سال های ۸۵ تا ۹۵

سال	شرح	مرد			زن			
		۰-۱۴	۱۵-۶۴	+۶۵	کل	۰-۱۴	۱۵-۶۴	+۶۵
۱۳۸۵	کل مناطق شهری و روستایی	۹۰۶۳۳۳۷	۲۴۸۷۴۶۴۱	۱۹۲۸۳۸۴	۳۵۸۶۶۳۶۲	۸۶۱۸۲۹۲	۲۴۲۸۲۹۲۱	۱۷۲۸۲۰۷
۱۳۹۰		۸۹۷۹۲۵۹	۲۶۷۵۶۱۳۲	۲۱۴۱۷۶۰	۳۷۹۰۵۶۶۹	۸۵۸۲۵۱۹	۲۶۴۸۸۶۶۸	۲۱۵۵۰۰۹
۱۳۹۵		۹۸۴۷۲۵۳	۲۸۲۴۵۴۴۷	۲۴۰۵۷۴۲	۴۰۴۹۸۴۴۲	۹۳۴۵۴۱۲	۲۷۶۱۶۶۴۰	۲۴۶۵۷۷۶
۱۳۸۵	مناطق شهری	۵۸۶۲۵۵۲	۱۷۵۲۴۳۹۷	۱۱۸۹۴۹۳	۲۴۵۷۶۴۴۲	۵۵۷۹۴۱۷	۱۶۹۹۳۴۷۰	۱۱۱۰۶۳۵
۱۳۹۰		۶۱۰۷۲۵۳	۱۹۴۶۷۸۱۸	۱۴۲۴۷۳۵	۲۷۰۲۳۶۳۸	۵۸۴۱۰۱۸	۱۹۲۹۴۱۲۹	۱۴۷۲۶۸۵
۱۳۹۵		۶۹۷۴۵۴۵	۲۱۱۶۳۹۹۹	۱۷۰۲۸۷۰	۲۹۸۴۱۴۱۴	۶۶۳۰۰۱۶	۲۰۹۲۳۱۲۴	۱۷۵۲۲۹۳
۱۳۸۵	مناطق روستایی	۳۲۰۰۷۸۵	۷۳۵۰۲۴۴	۷۳۸۸۹۱	۱۱۲۸۹۹۲۰	۳۰۳۸۸۷۵	۷۲۸۹۴۵۱	۶۱۷۵۷۲
۱۳۹۰		۲۸۷۲۰۰۶	۷۲۸۸۳۱۴	۷۱۷۰۲۵	۱۰۸۸۲۰۳۱	۲۷۴۱۵۰۱	۷۱۹۴۵۳۹	۶۸۲۳۲۴
۱۳۹۵		۲۸۷۲۷۰۸	۷۰۸۱۴۴۸	۷۰۲۸۷۲	۱۰۶۵۷۰۲۸	۲۷۱۵۳۹۶	۶۶۹۳۵۱۶	۷۱۳۴۸۳
۱۳۸۵	کل مناطق شهری و روستایی	۱۲۳۵۶۶	۳۶۴۸۱۲	۲۸۷۵۹	۵۱۷۱۳۷	۱۱۷۷۴۷	۳۲۷۳۰۷	۲۸۶۲۷
۱۳۹۰		۱۳۶۳۲۶	۳۸۴۶۲۱	۳۱۵۳۱	۵۵۳۵۶۴	۱۳۰۷۴۷	۳۵۵۴۵۰	۳۴۰۶۳
۱۳۹۵		۱۵۶۳۲۶	۳۹۷۱۲۵	۳۲۵۶۲	۵۸۶۰۱۳	۱۵۰۸۲۴	۳۶۷۳۷۰	۳۴۳۲۶
۱۳۸۵	مناطق شهری	۹۹۸۶۴	۲۹۰۲۵۱	۱۹۴۴۱	۴۰۹۵۵۶	۹۵۳۶۳	۲۶۵۵۱۲	۱۹۳۷۲
۱۳۹۰		۱۱۴۴۸۸	۳۱۶۳۲۸	۲۲۹۵۲	۴۵۴۴۳۷	۱۰۹۹۵۴	۲۹۹۸۰۳	۲۴۷۹۲
۱۳۹۵		۱۳۴۶۱۶	۳۳۶۲۴۳	۲۵۳۹۵	۴۹۶۲۵۴	۱۲۹۶۷۳	۳۱۹۳۳۹	۲۶۰۸۹
۱۳۸۵	مناطق روستایی	۲۳۷۰۲	۷۴۵۶۱	۹۳۱۸	۱۰۷۵۸۱	۲۲۳۸۴	۶۱۷۹۵	۹۲۵۵
۱۳۹۰		۲۱۸۳۸	۶۸۲۹۳	۸۵۷۹	۹۹۱۲۷	۲۰۷۹۳	۵۵۶۴۷	۹۲۷۱
۱۳۹۵		۲۱۷۱۰	۶۰۸۸۲	۷۱۶۷	۸۹۷۵۹	۲۱۱۵۱	۴۸۰۳۱	۸۲۳۷

منبع: سالنامه آماری سال ۱۳۹۵ استان یزد و کل کشور

از اطلاعات جدول بالا قسمت مربوط به زنان استان را در سال ۱۳۹۵، از نظر بازه سنی مورد بررسی قرار می‌دهیم. به نمودار زیر توجه فرمایید.

شکل ۲ ترکیب سنی زنان استان یزد در سال ۱۳۹۵

همانطور که در نمودار مشاهده می‌شود، در مناطق روستایی، در مقایسه با مناطق شهری و کل استان، سهم بیشتری از جمعیت زنان به رده سنی بالای ۶۵ سال تعلق دارد. این موضوع نشان‌دهنده مهاجرت جوانان روستا به شهر به دلایل مختلف است.

۱ + ۴ جمعیت جوان

به دلیل تاثیرگذاری ویژه گروه سنی ۱۵-۲۹ ساله به عنوان یک زیر مجموعه مهم از جمعیت و نیز به عنوان جمعیت جوان، وضعیت جمعیتی این گروه را به تفکیک جنس در سال ۱۳۹۵ را در مقایسه با کل کشور مورد بررسی قرار می‌دهیم.

جدول ۴ جمعیت جوانان بین ۱۵ تا ۲۹ سال کشور و استان یزد به تفکیک جنسیت در سال ۹۵

مناطق روستایی			مناطق شهری			کل			شرح
زن	مرد	کل	زن	مرد	کل	زن	مرد	کل	
۲۵۴۰۴۵۵	۲۸۸۰۳۶۹	۵۴۲۰۸۲۴	۷۳۴۶۴۴۶	۷۲۸۵۷۳۹	۱۴۶۳۲۱۸۵	۹۸۸۶۹۰۱	۱۰۱۶۶۱۰۸	۲۰۰۵۳۰۰۹	تعداد کل کشور
۲۵,۱	۲۷,۰	۲۶,۱	۲۵,۱	۲۴,۴	۲۴,۷	۲۵,۱	۲۵,۱	۲۵,۱	درصد استان
۱۶۹۵۱	۲۳۷۱۹	۴۰۶۷۰	۱۱۸۳۱۲	۱۱۹۱۱۵	۲۳۷۴۲۷	۱۳۵۲۶۳	۱۴۲۸۳۴	۲۷۸۰۹۷	تعداد کل استان
۲۱,۹	۲۶,۴	۲۴,۳	۲۴,۹	۲۴,۰	۲۴,۴	۲۴,۵	۲۴,۴	۲۴,۴	درصد استان یزد

منبع: سالنامه آماری سال ۱۳۹۵ استان یزد و کل کشور

در سال ۱۳۹۵، از کل جمعیت استان، ۲۴,۴ درصد در دوره‌ی جوانی قرار داشته‌اند. بررسی درصد جوانی به تفکیک جنس نشان از آن دارد که درصد جمعیت زنان و مردان جوان تقریباً با یکدیگر برابر است، در مناطق شهری درصد زنان جوان بالاتر از درصد مردان جوان است و اما در مناطق روستایی وضعیت عکس مشاهده می‌شود به صورتی که درصد مردان جوان با اختلاف بالاتر از زنان جوان (۲۶,۴ درصد برای مردان در مقابل ۲۱,۹ درصد برای زنان) است.

۱ + + ۵ وضع خانوار

در این قسمت بررسی توزیع خانوارها برحسب بعد خانوار و جنس سرپرست خانوار با استفاده از نتایج سرشماری‌های مرکز آمار ایران، مورد بررسی قرار گرفته است.

۱ + + ۶ بعد خانوار

در جدول زیر متوسط بعد خانوار کل کشور و استان یزد برحسب وضع سکونت نمایش داده شده است.

جدول ۵- متوسط بعد خانوارهای کل کشور و استان یزد در فاصله سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵

شرح	سال	کل		مناطق شهری		مناطق روستایی	
		تعداد خانوار	بعد خانوار	تعداد خانوار	بعد خانوار	تعداد خانوار	بعد خانوار
کل کشور	۱۳۸۵	۱۷۳۵۲۶۸۶	۴,۱	۱۲۲۸۲۹۲۶	۳,۹	۵۰۶۹۷۶۰	۴,۴
	۱۳۹۰	۲۱۱۱۰۴۸۱	۳,۶	۱۵۳۶۵۸۹۲	۳,۵	۵۷۴۴۵۸۹	۳,۷
	۱۳۹۵	۲۴۱۹۶۰۳۵	۳,۳	۱۸۱۲۵۴۸۸	۳,۳	۶۰۷۰۵۴۷	۳,۴
استان یزد	۱۳۸۵	۲۵۴۴۹۳	۳,۹	۲۰۳۷۱۳	۳,۹	۵۰۷۸۰	۴,۰
	۱۳۹۰	۳۰۷۵۸۹	۳,۵	۲۵۵۲۱۰	۳,۵	۵۲۳۷۹	۳,۵
	۱۳۹۵	۳۴۰۶۵۷	۳,۳	۲۹۰۶۶۸	۳,۳	۴۹۹۸۹	۳,۳

منبع: اطلاعات سرشماری ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵ استان یزد و کل کشور

بعد خانوار کشور از ۴,۱ نفر در سال ۱۳۸۵ به ۳,۳ نفر در سال ۱۳۹۵ کاهش یافته است. همچنین بعد خانوار در استان یزد نیز از ۳,۹ نفر در سال ۱۳۸۵ به ۳,۳ نفر در هر خانوار کاهش یافته است. در ضمن در مقایسه ی بعد خانوار مناطق شهری و روستایی کشور و استان می‌توان گفت که در تمام دوره‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵، متوسط بعد خانوار مناطق شهری پایین تر از متوسط بعد خانوار مناطق روستایی کشور بوده است کاهش بعد خانوار از یک سو بیانگر کاهش تعداد افراد خانواده در نتیجه‌ی کاهش باروری و زاد و ولد و از سوی دیگر نشانی از افزایش تعداد خانواده‌های هسته‌ای می‌باشد.

۱ + + ۷ خانوارهای زن سرپرست

خانوارهایی که سرپرستی خانوار به علت فوت مرد یا طلاق و یا دلایل دیگر تحت سرپرستی زن بسر می برد را زن سرپرست می گوئیم. به علت آنکه مسئولیت های مرد و زن در این خانوارها بر عهده زن می باشد شرایط خاصی بر آنان حاکم است که در برخی جوامع حمایت های ویژه ای از آنان صورت می گیرد. در این بخش به بررسی آماری این خانوارها در استان و مقایسه آن با کشور می پردازیم.

جدول ۶- تعداد و میزان خانوارهای زن سرپرست کشور و استان یزد

استان یزد			کل کشور			سال ۱۳۹۵
زن	مرد	کل	زن	مرد	کل	
۳۵۷۷۶	۳۰۳۶۲۷	۳۳۹۴۰۳	۳۰۶۱۷۵۳	۲۱۰۶۷۷۳۷	۲۴۱۲۹۴۹۰	تعداد
۱۰,۵	۸۹,۵	۱۰۰	۱۲,۷	۸۷,۳	۱۰۰	درصد

منبع: اطلاعات تفصیلی سرشماری سال ۹۵

همانطور که مشاهده می شود در حدود ۱۰ درصد از کل خانوارهای استان را خانوارهای زن سرپرست تشکیل می دهند. در همین سال میانگین این شاخص در کل کشور ۱۲,۷ درصد بوده است. بررسی ارقام سال های گذشته نشان دهنده رشد این شاخص است هر چند در سال های گذشته سرعت رشد آن کاهش یافته است. (نقش کلیک, بهمن ۱۳۹۶)

۱ + + ۸ ازدواج و طلاق

الگوی ازدواج هر جامعه متأثر از ساختار سنی جمعیت، عادات سنتی، اعتقادی و فرهنگی و میزان توسعه یافتگی قوانین و عرف آن جامعه می باشد. در ایران نیز همگام با تحولات اجتماعی و اقتصادی در دهه های اخیر الگوی ازدواج دستخوش تحولاتی شده است. در سال ۱۳۹۵، در مجموع ۷۰۴۷۱۶ واقعه ازدواج در کل کشور به ثبت رسیده که ۸۵۵۵ مورد آن در استان یزد ثبت شده است. این رقم با توجه به ساختار سنی جمعیت کشور و استان در مقایسه با تعداد ازدواج های ثبت شده سال ۱۳۹۰، حکایت از کاهش قابل توجه آمار ازدواج دارد.

طلاق به عنوان راه حل اجتماعی در مواجهه با شکست در ازدواج به کار گرفته می شود و از هم پاشیدگی شخصی، خانوادگی و اجتماعی را به همراه دارد. طلاق افراد را در معرض آسیب های روانی، اجتماعی و اقتصادی بسیاری قرار می دهد و معمولاً زنان بیش از مردان از این آسیب ها متأثر می گردند که می توان به تن دادن به ازدواج موقت، سرخوردگی، خودکشی، اعتیاد، انحرافات جنسی و ... اشاره کرد. در صورتیکه این واقعه نامطلوب در سطح جامعه فراگیر شود و از حد متعارف خود خارج شود به عنوان مسئله ای اجتماعی مطرح می گردد که باید مسئولان به آن رسیدگی کنند؛ چرا که این معضل اجتماعی

آسیب‌های جدی را نه تنها به فرد بلکه به جامعه نیز وارد می‌کند. بررسی روند تاریخی پدیده طلاق در جوامع معاصر، نشانگر آن است که در مسیر توسعه، هر چه از جامعه سنتی به مدرن نزدیک می‌شویم، امکان و فراوانی طلاق افزایش می‌یابد.

۱ + + ۹ - میزان خالص ازدواج

در سال ۱۳۸۵ در میان هر هزار نفر جمعیت ۱۰ ساله و بالاتر، شاخص مذکور به ۱۳٫۷ واقعه ازدواج و در سال ۱۳۹۰، به ۱۴٫۱ واقعه ازدواج افزایش یافته است. در سال ۱۳۹۵، ۹٫۳ واقعه ازدواج در میان هر هزار نفر جمعیت ده ساله و بالاتر رخ داده است. با توجه به ارقام جدول می‌توان گفت که در سال‌های ۹۰ میزان واقعه ازدواج، روند افزایشی داشته و سپس در سال ۱۳۹۵ میزان واقعه ازدواج در هر هزار نفر جمعیت ۱۰ سال و بالاتر کاهش یافته است. همچنین میزان محاسبه شده برای وقایع مربوط به ازدواج کشور نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۵؛ در میان هر هزار نفر جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر کشور در حدود ۱۱ واقعه ازدواج رخ داده است. بنابراین در مقایسه‌ی وضعیت ازدواج‌های رخ داده در استان یزد با کشور باید اذعان داشت که میزان واقعه ازدواج در استان یزد پایینتر از میانگین کل کشور می‌باشد. و در مقایسه با سال‌های قبل استان، کاهش داشته است.

جدول ۷- تعداد و میزان ازدواج ثبت شده در استان یزد

استان یزد	کل کشور		سال	شرح
	تعداد	میزان		
میزان	تعداد	میزان	تعداد	میزان ازدواج ثبت شده
۱۳٫۷	۱۱۴۴۳	۱۳٫۱	۷۷۸۰۲۳	
۱۴٫۱	۱۲۵۲۸	۱۳٫۸	۸۷۴۷۹۲	
۹٫۳	۸۵۵۵	۱۰٫۶	۷۰۴۷۱۶	۱۳۹۵

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

۱ + + ۱۰ - عمومیت ازدواج

عمومیت درجه رواج ازدواج در جامعه را بیان می‌کند. در سال ۱۳۶۵، عمومیت ازدواج استان یزد، برای مردان برابر با ۹۸٫۹ درصد و برای زنان برابر با ۹۸٫۳ درصد بوده، ملاحظه می‌شود که در این سال فاصله‌ی عمومیت ازدواج مردان و زنان بسیار کم بوده است. در طول سال‌های اخیر از میزان عمومیت ازدواج در میان زنان کاسته شده و فاصله‌ی عمومیت ازدواج در میان زنان و مردان نیز افزایش یافته است. به طور کلی می‌توان به کاهش ۰٫۸ درصدی عمومیت ازدواج زنان در استان یزد طی ۳۰ ساله ۱۳۶۵-۹۵ اشاره کرد. مقایسه‌ی شاخص مذکور در میان زنان و مردان استان یزد و کشور در سال ۱۳۹۵، نشان می‌-

دهد که عمومیت ازدواج در میان مردان و زنان استان از میانگین عمومیت ازدواج در میان مردان و زنان کشور بیشتر می‌باشد.

جدول ۸- میزان عمومیت ازدواج در استان یزد

استان یزد	کل کشور		سال	شرح
	مرد	زن		
۹۹,۲	۹۹,۳	۹۸,۳	۹۸,۹	عمومیت ازدواج
۹۹,۱	۹۹,۳	۹۷,۱	۹۸,۶	
۹۸,۷	۹۹,۱	۹۵,۵	۹۸,۱	
۹۸,۳	۹۸,۹	۹۴,۳	۹۷,۷	

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

۱ + + ۱۱ - رشد سالانه ازدواج

بررسی مقایسه‌ای وضعیت استان یزد با کل کشور به لحاظ درصد رشد سالانه تعداد ازدواج‌ها نشان می‌دهد که طی سال‌های ۶۵-۷۵ و ۷۵-۸۵ درصد رشد سالانه تعداد ازدواج‌های استان یزد بیشتر از میانگین کل کشور می‌باشد. اما در طول سرشماری‌های ۸۵-۹۰ درصد رشد سالانه تعداد ازدواج‌های استان یزد کمتر از میانگین کل کشور می‌باشد. در طول سرشماری‌های ۹۰-۹۵ درصد رشد سالانه تعداد ازدواج‌های استان یزد و کشور منفی بوده است.

جدول ۹- میزان رشد سالانه ازدواج در استان یزد

استان یزد	کل کشور	سال	شرح
۵,۲	۵	۷۵-۸۵	رشد سالانه ازدواج
۱,۸	۲,۴	۸۵-۹۰	
-۷,۳	-۴,۲	۹۰-۹۵	

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

۱ + + ۱۲ - میانگین سن در اولین ازدواج

در سال ۱۳۹۵، میانگین سن در اولین ازدواج، برای مردان و زنان کشور به ترتیب برابر با ۲۷,۵ و ۲۳,۲ سال می‌باشد. اگر با نگرش مقایسه‌ای وضعیت استان یزد و کشور مورد مطالعه قرار بگیرد باید اذعان داشت که؛ متوسط سن در اولین ازدواج مردان و زنان استان یزد از کشور کمتر می‌باشد.

جدول ۱۰- رتبه استان در نرخ ازدواج

رتبه استان در نرخ	نرخ ازدواج	درصد رشد ازدواج	سال
۱۸	۵/۱۱	۰/۱	۱۳۸۵
۲۴	۱۱/۵	-۹/۰	۱۳۹۰
۲۱	۱۰/۶۳	-۵/۷۴	۱۳۹۱
۲۲	۹/۸۳	-۵/۸۴	۱۳۹۲
۲۵	۸/۴۵	-۱۲/۵۹	۱۳۹۳
۲۲	۸/۳	-۰/۸	۱۳۹۴
۲۷	۷/۵	-۳	۱۳۹۵
۲۶	۶/۶	-۱۵	۱۳۹۶

درصد رشد ازدواج در سال های اخیر روند نوسانی داشته است و از سال ۹۰ تاکنون این آمار درصد همواره منفی بوده است. بالاترین نرخ ازدواج مربوط به سال ۹۰ با نرخ ۱۱/۵ بوده است و پس از آن هرساله با کاهش روبه رو بوده و در سال ۹۶ به پایین ترین حد خود و ۶/۶ رسیده است. نرخ ازدواج استان در کشور نیز در سال ۹۶ به رتبه ۲۶ رسیده است.

جدول ۱۱- میانگین سن در اولین ازدواج در استان یزد

استان یزد	کل کشور	سال	شرح
۲۲,۰	۲۳,۴	۱۳۸۵	میانگین سن در اولین ازدواج
۲۱,۸	۲۳,۵	۱۳۹۰	
۲۱,۴	۲۳,۲	۱۳۹۵	

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

۱ + + ۱۴- میزان خالص طلاق

میزان خالص طلاق از تقسیم تعداد طلاق های صورت گرفته طی یکسال معین بر جمعیت افراد دارای همسر در وسط همان سال به دست می آید. که در سال ۱۳۶۵ تعداد طلاق های رخ داده از ۱۶۳

طلاق به ۱۶۳۸ طلاق طی ۳۰ سال در سال ۱۳۹۵ افزایش یافته است. میزان واقعه‌ی طلاق نیز از ۰,۷ واقعه، در هر هزار نفر جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر دارای همسر، به ۲,۶ واقعه، در هر هزار نفر جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر دارای همسر، افزایش یافته است.

مدیرکل بهزیستی استان یزد در این باره بیان می‌گوید: علل درخواست طلاق عمدتاً ناراحتی از رفتارهای یکدیگر، دخالت اطرافیان، اعتیاد و خیانت بوده است و این مسائل مربوط به عدم شناخت درست زوجین از یکدیگر و ضعف آموزش مهارت‌های زندگی به این افراد بوده است به نحوی که به دلیل ضعف در مهارت حل مسأله، در یک تصمیم شتابزده برای طلاق اقدام می‌کنند. نباید فراموش شود که طلاق می‌تواند منشا بسیاری از آسیب‌های اجتماعی باشد به طوری که علاوه بر این که طلاق می‌تواند به علت اعتیاد روی دهد و اعتیاد نیز می‌تواند به علت طلاق اتفاق بیفتد. البته مشاهده شده است که در ۶۰ درصد پرونده‌های آسیب‌های اجتماعی با موضوعات مختلف رد پای اعتیاد وجود دارد. وی در ادامه به موضوع دخالت والدین در زندگی زوجین اشاره کرد و گفت: والدین، حساسیت‌هایی نسبت به زندگی فرزندان خود دارند، بنابر این زوجین باید مهارت مدیریت این حساسیت را نیز در خود داشته باشند. همچنین در برخی موارد حتی والدین نمی‌دانند چه عکس‌العملی در برابر مشکلات زوجین نشان دهند، از این رو مشاهده می‌شود که امروزه این دخالت‌ها و دلسوزی‌های بیش از حد، به آمارهای بالایی از طلاق در جامعه منجر می‌شود. و مهارت‌های ارتباطی (خبرگزاری ایلنا، ۹۵/۴/۲۹، شناسه: ۳۹۲۰۸۶).

جدول ۱۲- میزان خالص طلاق در استان یزد

استان یزد		کل کشور		سال	شرح
میزان	تعداد	میزان	تعداد		
۱,۲	۵۶۹	۲,۸	۹۴۰۴۰	۱۳۸۵	میزان خالص طلاق
۲,۱	۱۲۳۱	۳,۷	۱۴۲۸۴۱	۱۳۹۰	
۲,۶	۱۶۳۸	۴,۳	۱۸۱۰۴۹	۱۳۹۵	

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

جدول ۴۲ نشان می‌دهد ۱۶۳۸ طلاق در استان یزد در سال ۱۳۹۵ به وقوع پیوسته است؛ یعنی به طور متوسط روزانه ۴,۵ زوج از یکدیگر جدا شده‌اند.

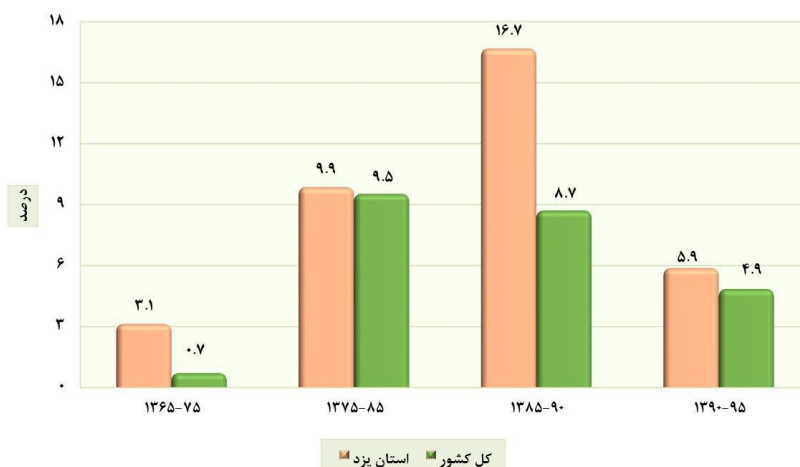
۱ + + ۱۴- رشد سالانه طلاق

درصد رشد سالانه تعداد طلاق‌های استان، از میانگین کل کشور بسیار بیشتر می‌باشد. که با توجه به نرخ پایین طلاق استان یزد در سال‌های گذشته، قابل تامل است.

جدول ۱۳ - رشد سالانه طلاق در استان یزد

استان یزد	کل کشور	سال	شرح
میزان	میزان		
۹,۹	۹,۵	۷۵-۸۵	رشد سالانه طلاق
۱۶,۷	۸,۷	۸۵-۹۰	
۵,۹	۴,۹	۹۰-۹۵	

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

شکل ۳ - درصد رشد سالانه تعداد طلاقهای ثبت شده استان یزد و کشور، طی سالهای ۶۵-۹۵

۱ + + ۱۵ - نسبت طلاق به ازدواج

وضعیت طلاق و ازدواج، نماینده‌ای از موقعیت تشکیل خانواده و استحکام زندگی زناشویی و مقاومت آن در مقابل مشکلات و مسائل تهدیدکننده رابطه نکاحی زن و مرد است. این شاخص نشان می‌دهد در یک سال به ازای هر یکصد مورد پدیده ازدواج چند مورد طلاق روی داده است. برای محاسبه این شاخص، تعداد کل طلاق‌های رخ داده در یک سال مشخص را به تعداد کل ازدواج‌های همان سال تقسیم نموده، در عدد ۱۰۰ ضرب میکنیم.

نسبت طلاق به ازدواج استان یزد در سال‌های اخیر روند افزایشی داشته و در سال ۱۳۹۵، به ۱۹,۱ درصد رسیده است. در ارتباط با کل کشور می‌توان اینگونه بیان کرد که نسبت طلاق به ازدواج کشور به خصوص در سال ۱۳۹۵ با افزایشی شدید به ۲۵,۷ درصد رسیده است. و این میزان در استان یزد نیز با افزایشی چشمگیر به ۱۹,۱ رسیده است که نسبت به وضعیت قبلی این استان، قابل توجه است.

جدول ۱۴ - وضعیت نسبت طلاق به ازدواج در استان یزد

استان یزد	میزان کل کشور	سال	شرح
۵,۰	۱۲,۱	۱۳۸۵	نسبت طلاق به ازدواج
۹,۸	۱۶,۳	۱۳۹۰	
۱۹,۱	۲۵,۷	۱۳۹۵	

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

یکی از علل طلاق، پیدایی بحران در ارزش‌هاست. گذار ناگهانی از سنت بدون پذیرفتن پیش شرط‌های مدرنیته و آگاهی نسبت به آن می‌تواند موجب افزایش طلاق شود. که این وضعیت در ساختار جامعه‌ای چون یزد، عوامل دیگری نیز دارد. به نظر می‌رسد پیش از این، سازش و تمکین نسبت به مردان از ویژگی‌های جامعه سنتی یزد بوده است و موجب تثبیت آمار ازدواج در این منطقه بوده است اما در سال‌های اخیر با رشد آگاهی بانوان، افزایش تحصیلات، حضور در فضای مجازی دچار تغییر و تحول شده است و این ساختار مردسالارانه را با چالش مواجه کرده است.

۱ + + ۱۶ - مهاجرت (خارجی و ایرانی)

قبل از پرداختن به این شاخص تعریفی از مهاجرت را مورد مرور قرار می‌دهیم. در هر سرشماری، آن دسته از اعضای خانوارهای معمولی ساکن، گروهی و مؤسسه‌ای (دسته جمعی) که طی فاصله‌ی بین دو سرشماری متوالی (که معمولاً ده یا پنج سال است) به شهر یا آبادی محل سرشماری وارد شده و در آن اقامت گزیده‌اند به عنوان مهاجران وارد شده طی دوره مورد نظر شناخته شده‌اند.

از بررسی ارقام مربوط به سرشماری سال ۱۳۹۵ اینگونه مشاهده می‌شود که نسبت خالص مهاجرت به جمعیت استان عددی مثبت و نسبتاً بالاست (رتبه سوم کشور، مطابق با اطلاعات سرشماری) لذا استان جزء استان‌های مهاجر پذیر قرار دارد.

جدول ۱۵- تعداد کل مهاجرین بین سال های ۱۳۹۵-۱۳۶۵

دوره	مهاجران وارد شده	مهاجران خارج شده	خالص مهاجرت	نسبت خالص مهاجرت به جمعیت استان %	نسبت مهاجران وارد شده به خارج شده %
۶۵-۷۵	۴۱,۲۵۰	۲۹,۰۹۹	۱۲,۱۵۱	۲	۱۴۲
۷۵-۸۵	۹۹,۷۸۰	۶۰,۴۲۹	۳۹,۳۵۱	۴,۰	۱۶۵,۱
۸۵-۹۰	۱۰۳,۳۳۶	۶۵,۲۷۴	۳۸,۰۶۲	۳,۵	۱۵۸,۳
۹۰-۹۵	۲۰۳,۸۲	۴۳,۴۱۹	۳۸,۷۸۴	۳	۱۸۹

منبع: سرشماری سال ۹۵

همانطور که از جدول بالا قابل مشاهده است در هیچ دوره ای به اندازه دوره سال های ۸۵ الی ۹۰ مهاجرت به استان را شاهد نبوده ایم؛ اما خالص مهاجرت در دوره اخیر (۹۵-۹۰) بیشتر از تمام دوران هاست. لازم به ذکر است به اذعان کارشناسان اداره اتباع خارجی به دلیل آنکه داده های مربوط به مهاجرت در سرشماری ها جمع آوری می شود اطلاعات مربوط به سال های بین ۹۰ تا ۹۵ موجود نیست.

جدول ۱۶- وضعیت اتباع خارجی مجاز ساکن در استان یزد

افغان	عراقی	پاکستانی	ترکیه ای	سایر کشورها	نا معلوم
۵۱۷۴۳	۱۷۱۲	۹۲	۲	۹۴	۷۸۹

منبع: اطلاعات تفصیلی سرشماری سال ۹۵

موضوع مهاجرت به استان یزد از ابعاد گوناگونی قابل بررسی است. صرفنظر از آن دسته از مهاجرین که به علت ادامه تحصیل یا انجام خدمت نظام و طیفه به استان مهاجرت نموده اند، سایر مهاجران به دلیل تاثیر گذاری ویژه ای که بر ابعاد مختلف اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی دارند را مورد بررسی قرار می دهیم.

به دنبال رشد صنایع تولیدی و افزایش تعداد کارخانجات در استان و افزایش نیاز به کارگر ساده و همچنین افزایش تعداد فرصت های شغلی سخت و طاقت فرسا از جمله کار در کارگاه های فراوری سنگ، تولید کاغذ و .. در منطقه جغرافیایی مشخص، از سال ۱۳۷۵ شاهد رشد چشمگیر مهاجرت به استان بوده ایم. بخش عمده ای از این مهاجرت به اتباع افغانستان اختصاص دارد که به علت وقوع جنگ در کشور مبداء به کشور ما و نهایتاً به استان مهاجرت نموده و ساکن شده اند. موضوع از حیث زنان از این جهت

نیازمند توجه است که همسران و اعضای خانواده اتباع خارجی و دیگر مهاجرین به پیروی از خانواده در مرحله بعد به استان مهاجرت نموده و به سبب شکاف فرهنگی زیاد شاهد بروز ناهنجاری‌هایی هم از طرف استان هم از طرف مهاجرین بوده‌ایم. هم چنین ضمن مصاحبه با خبرنگاران مشخص گردید (به علت کمبود آمار و اطلاعات مقادیر کمی برای این گزاره‌ها) که در مقایسه با اتباعی که به دیگر استان‌های کشور مهاجرت می‌نمایند مهاجرینی که از افغانستان به استان یزد نقل مکان نموده‌اند از قشر محروم و کم برخوردار این کشور بوده‌اند که در سطوح پایین تر مالی، تحصیلات و بهداشت قرار داشته‌اند.

ویژگی‌هایی که می‌توانند سبب استقبال بیشتر مهاجرین از سکونت در شهر یزد و سایر شهرستان‌های استان در مقایسه با دیگر شهرهای کشور باشند را می‌توان به صورت زیر دسته بندی نمود:

- وجود فرصت‌های شغلی که از سوی کارفرمایان در اختیار آنان گذاشته می‌شود.
 - هزینه‌های زندگی پایین تر در مقایسه با کلان شهرها
 - امکان اجاره منزل مسکونی در محلات به جای استقرار در مهمان شهرها از بدو ورود
 - حضور افرادی از اقوام و آشنایان که قبل ازین به یزد مهاجرت نموده‌اند و ساکن هستند.
 - امنیت نسبتاً بیشتر در یزد و منش صلح جویانه مردمان یزد
- از سوی دیگر برخی معضلات به دلایل گوناگون در طول این سالیان در رابطه با حضور اتباع و مهاجرین به وجود آمده است که می‌توان به صورت زیر برشمرد:

- وجود شکاف فرهنگی زیاد بین مهاجرین داخلی و خارجی و اهالی شهر که در برخی موارد موجب نارضایتی ساکنین می‌گردد.
- عدم برخورداری از آموزش در اتباع که سبب وجود آسیب‌هایی چون اعتیاد در سنین پایین می‌شود.
- وجود فقر معیشتی بین اتباع و مهاجرین داخلی که سبب پایین بودن سطح زندگی و بهداشت این افراد گردیده و هم زیستی مسالمت آمیز با ساکنان شهر را دچار مخاطره نموده است. (در توضیح این مورد می‌توان از شهر مشهد نام برد که با وجود آنکه ۴ برابر استان یزد پذیرای اتباع از کشور افغانستان است اما به دلیل آنکه اتباع این شهر از طبقات برخوردار جامعه افغانستان بوده‌اند این افراد حتی توانسته‌اند در صنفی چون مواد غذایی و پوشاک به فعالیت پردازند اما در مورد اتباع استان یزد حتی حضور کودکان در مدارس سبب نارضایتی والدین ایرانی به دلیل عمدتاً عدم رعایت بهداشت شده است).
- بروز پدیده ازدواج دختران ایرانی با اتباع افغانستانی که خود در بسیاری موارد (به باور کارشناسان) نشأت گرفته از آسیب‌هاست و همچنین عامل آسیب‌های دیگر همچون طلاق،

فرزندان دچار بحران هویت، دید نا آشنا و عموماً منفی افراد جامعه به این نوع ازدواج و فرزندان حاصل. در مقابل ازدواج دختران افغان با مردان ایرانی به دلیل فرهنگی چالش برانگیز نیست.

- رفتار نامناسب شهروندان با اتباع (حتی در مواردی در برخی محلات، ساکنان اقدام به بیرون کردن این افراد از محله نموده اند) که سبب القای حس حقارت در آنان شده و باعث ایجاد کینه در نسل‌های فعلی و آینده شده است. (مقایسه با سیاست کشوری چون پاکستان در قبال شهروندان مهاجر افغان و تربیت نسل بعدی سیاستمداران حکومت این کشور در دانشگاه‌های پاکستان).

۱ + + ۱۷- مهاجرت بر حسب علت

یکی از موضوعات مهم در بررسی پدیده مهاجرت بررسی علت مهاجرت است که به ما در شناخت و درک مهاجرین و بالتبع برنامه‌ریزی برای آن کمک می‌کند. در جدول زیر علت مهاجرت بین مهاجرین سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ را به تفکیک زن و مرد آورده شده است.

جدول ۱۷- تعداد مهاجرین بر حسب علت بین سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۰

شرح	جستجوی کار	جستجوی کار بهتر	انتقال شغلی	تحصیل	پایان تحصیل	انجام یا پایان خدمت و وظیفه	دستیابی به مسکن مناسب تر	پیروی از خانوار	سایر	اظهار نشده	جمع	کل زن	
												تعداد	درصد
	۱۲۱۵۸	۴۹۷۴	۴۰۴۹	۲۰۵۳۷	۶۲۵	۴۶۹۹	۶۴۵۳	۴۲۰۱۳	۵۷۶۱	۲۰۶۷	۱,۳۳۳۶	تعداد	۱۲,۱۵۸
	۱۱,۸	۴,۸	۳,۹	۱۹,۹	۰,۶	۴,۵	۶,۲	۴۰,۷	۵,۶	۲,۰	۱۰۰	درصد	۱۰۰
	۱۱۲۶۹	۴۵۰۳	۳۶۲۱	۹۷۳۳	۳۲۰	۴۶۹۹	۵۱۹۹	۱۲۹۷۰	۳۳۸۵	۱۰۲۲	۵۶۷۲۱	تعداد	۱۱,۲۶۹
	۱۹,۹	۷,۹	۶,۴	۱۷,۳	۰,۶	۸,۳	۹,۲	۲۲,۹	۶,۰	۱,۸	۱۰۰	درصد	۱۰۰
	۸۸۹	۴۷۱	۴۲۸	۱۰۸۰۴	۳۰۵	-	۱۲۵۴	۲۹۰۴۳	۲۳۶	۱۰۴۵	۴۶۶۱۵	تعداد	۸۸۹
	۱,۹	۱	۰,۹	۲۳,۲	۰,۷	-	۲,۷	۶۲,۳	۵,۱	۲,۲	۱۰۰	درصد	۱۰۰

منبع: سرشماری سال ۹۵

همانطور که در جدول مشاهده می‌شود مهمترین عامل مهاجرت در کل پیروی از خانوار است. در مورد مردان بعد از عامل پیروی از خانوار عامل جستجوی کار (بیکاری در شهر/کشور مبدأ) بیشترین تاثیر را داشته است و در مرحله بعد تحصیلات که عموماً شامل دانشجویان می‌شود.

اما در مورد زنان بعد از عامل پیروی از خانوار که ۶۰ درصد مهاجرین را پوشش می‌دهد عامل تحصیل ۲۳ درصد موارد را پوشش داده است. این درحالیست که در رتبه سوم سایر عوامل قرار دارد که فرد هیچ کدام از موارد ذکر شده در جدول را عامل اصلی مهاجرت ندانسته است.

همانطور که در بخش قبل ذکر شد استان یزد به دلیل توسعه صنعتی دهه‌های اخیر پذیرای نیروی کاری قابل توجهی از مهاجرین شد که این فرصت‌های شغلی به دلیل دارا بودن استانداردهای بسیار پایین تنها قشرهای مشخصی را به خود جلب می‌نمود. در این صورت ابتدا مرد سرپرست خانوار مهاجرت نموده و پس از یافتن شغل و حصول اطمینان از درآمد دیگر اعضای خانوار به دنبال او به شهر مورد نظر مهاجرت مینمایند. به همین نسبت عامل پیروی از خانوار در حدود سی برابر عامل جستجوی شغل در زنان سهم از کل مهاجرین دارد.

همچنین در مقابل هر زن مهاجر ۱,۲ برابر مرد مهاجر قرار دارد اما تعداد زنانی که به پیروی از خانواده مهاجرت نموده اند ۲,۲ برابر مردان است که به همین علت مهاجرت نموده‌اند.

عوامل موثر بر حاشیه نشینی و مهاجرت منفی از استان را می‌توان به صورت زیر برشمرد:

- بستر مناسب استان برای اشتغال
- وضعیت مناسب استان به لحاظ امکانات پزشکی و مراجعه از استان‌های همجوار
- بحران زیست محیطی درون و برون استانی

همچنین پدیده مهاجرت سبب رشد معضل حاشیه‌نشینی در استان شده است که اصلی‌ترین مشکلات آن را میتوان به صورت زیر برشمرد:

- عدم دریافت خدمات متوازن شهری همانند امکانات بهداشتی، آموزشی، تفریحی، برق، آب و گاز در این مناطق
- وجود نا امنی و مشکلات امنیتی
- ساخت و سازهای غیرمجاز در این محلات
- ازدواج دختران ایرانی با اتباع افغانستانی در این محلات
- زمین‌خواری که منشاء اصلی شکل‌گیری سکونت‌گاه‌های غیررسمی در شهر یزد است.

۱-۱-۲ شناخت وضع فعالیت نیروی انسانی

در بسیاری از کشورهای توسعه یافته نزدیک به پنجاه درصد جمعیت فعال اقتصادی را زنان تشکیل می‌دهند در کل، دو سوم کارهای انجام شده در جهان را زنان بر عهده دارند. اما میزان فعالیت زنان در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران کمتر است. این در حالی است که زنان نیمی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند. چنانچه به استعدادهای بالقوه این پتانسیل قوی - که انواع مختلف کارها را چه به صورت رسمی و چه غیررسمی انجام می‌دهند - توجه شود، می‌تواند آن را به یکی از بزرگترین منابع سرمایه‌گذاری برای کشور تبدیل کند.

نقش زنان در بازار کار ایران نیاز به بررسی در سطوح ملی و استانی از جنبه‌های مختلف به ویژه توسعه‌ی منابع انسانی، ارزش‌های اجتماعی، شرایط خانوادگی و سیاست‌های اشتغال دارد. ارزیابی دقیق وضعیت اقتصادی زنان استان یزد در گذشته و حال و تحلیل و ارزیابی درست و بیطرفانه داده‌های موجود، مبنای مناسبی برای قضاوت درباره‌ی وضع شاخص‌های اقتصادی مربوط به زنان این استان در هر دوره را فراهم می‌آورد.

۱ + ۴ + نرخ مشارکت اقتصادی

نرخ مشارکت اقتصادی نشان می‌دهد، چند درصد از جمعیت در سن کار، فعال (یعنی شاغل و یا بیکار) هستند. در جدول زیر روند تغییرات نرخ مشارکت بررسی شده است.

جدول ۱۸ - نرخ مشارکت اقتصادی به تفکیک جنسیت در استان یزد و کشور

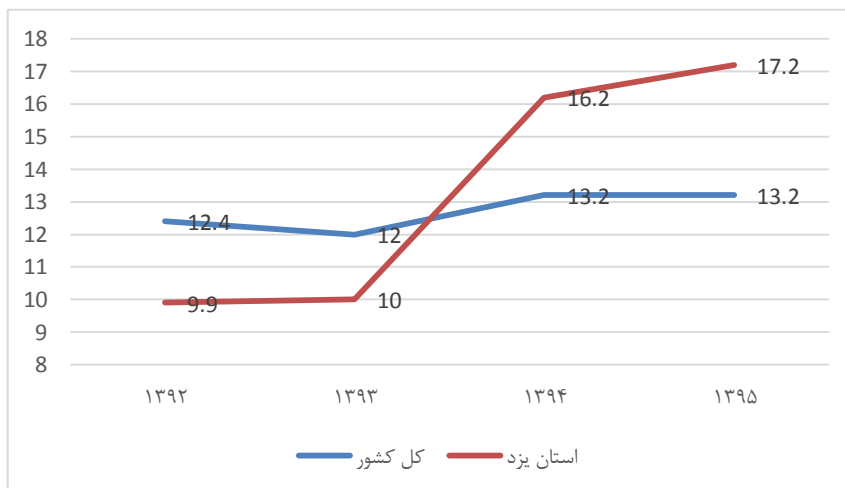
جدول ۱۹ - در فاصله سال های ۹۲ تا ۹۵

شرح	سال	کل کشور	استان یزد	مقدار هدف گذاری شده در سند توسعه استان
نرخ مشارکت اقتصادی کل نرخ مشارکت اقتصادی زنان و مردان	۱۳۹۲	۳۷,۶	۳۶,۶	در بررسی اسناد بالا دستی مشخص شد در سند سیاست های کلی نظام در بخش اشتغال ابلاغی سال ۹۰، به کاهش نرخ بیکاری در استان های بالاتر از میانگین کشوری اشاره شده است.
	۱۳۹۳	۳۷,۲	۳۶,۶	
	۱۳۹۴	۳۸,۲	۴۱,۱	
	۱۳۹۵	۳۹,۴	۴۰,۸	
نرخ مشارکت اقتصادی زنان	۱۳۹۳	۱۲	۱۰	
	۱۳۹۴	۱۳,۳	۱۶,۲	
	۱۳۹۵	۱۴,۹	۱۷,۲	
نرخ مشارکت اقتصادی مردان	۱۳۹۳	۶۲,۵	۶۰,۷	
	۱۳۹۴	۶۳,۲	۶۴,۴	
	۱۳۹۵	۶۴,۱	۶۳,۵	

منبع: سالنامه آماری سال ۱۳۹۵ استان یزد و کشور

همانطور که از ارقام جدول و نمودار زیر بر می آید نرخ مشارکت اقتصادی زنان در کشور از سال- های ۹۳ تا ۹۵ با روندی افزایشی برخوردار بوده است و این نرخ در استان با جهش قابل ملاحظه‌ای از مقدار ۱۰ درصد به ۱۶ درصد در سال ۹۴ رسیده است. با توجه به تعریف نرخ مشارکت اقتصادی که نرخ جمعیت در سن کار فعال (چه شاغل و چه بیکار) است، نشان می‌دهد تعداد زنان ۱۰ سال به بالای شاغل یا در جستجوی شغل ۱۷,۲ زن در هر ۱۰۰ زن بوده است.

شکل ۴ - روند نرخ مشارکت زنان ۱۰ سال به بالا در کشور و استان یزد در بازه سال های ۹۲ تا ۹۵

۱ + ۴ جمعیت فعال شاغل

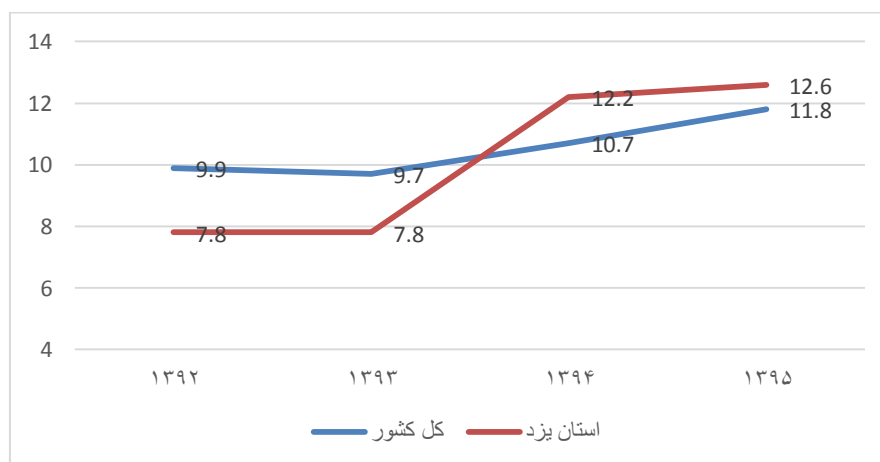
نرخ اشتغال نشان می‌دهد، چند درصد جمعیت فعال شاغل هستند. این شاخص یکی از مهم‌ترین شاخص‌ها در بررسی وضعیت زنان است چرا که به زعم متون مختلف علوم اجتماعی ریشه بسیاری از معضلات و موضوعاتی که به عنوان معضل مطرح می‌شوند به موضوع بیکاری و مشکلات اقتصادی باز می‌گردد.

جدول ۲۰ - نرخ اشتغال جمعیت ۱۰ ساله و بالاتر در سال های ۹۲ تا ۹۵ ،
جدول ۲۱ - منبع : سالنامه آماری استان و کشور در سال ۱۳۹۵

استان یزد	کل کشور	سال	شرح
۳۴,۲	۳۳,۷	۱۳۹۲	نرخ اشتغال کل زنان و مردان
۳۳,۶	۳۳,۳	۱۳۹۳	
۳۶,۵	۳۴	۱۳۹۴	
۳۵,۶	۳۴,۵	۱۳۹۵	
۷,۸	۹,۹	۱۳۹۲	نرخ اشتغال زنان
۷,۸	۹,۷	۱۳۹۳	
۱۲,۲	۱۰,۷	۱۳۹۴	
۱۲,۶	۱۱,۸	۱۳۹۵	
۵۹,۱	۵۷,۵	۱۳۹۲	نرخ اشتغال مردان
۵۷,۳	۵۷	۱۳۹۳	
۵۹,۳	۵۷,۳	۱۳۹۴	
۵۷,۷	۵۷,۴	۱۳۹۵	

منبع: سالنامه آماری استان یزد و سالنامه آماری کشور در سال ۱۳۹۵

همانطور که مشاهده می شود نرخ اشتغال زنان استان با توجه به رشدی که در سال ۱۳۹۴ تجربه کرده است از میانگین کشوری بالاتر رفته است.

شکل ۵ - مقایسه روند نرخ اشتغال زنان ۱۰ سال به بالا در کشور و استان یزد در بازه سال های ۹۲ تا ۹۵

۱ + ۴ + ۳ اشتغال زنان

جدول ۲۲ - سهم اشتغال زنان در بخش‌های عمده فعالیت اقتصادی در سال ۹۵

خدمات		صنعت		کشاورزی		شرح
استان یزد	کل کشور	استان یزد	کل کشور	استان یزد	کل کشور	
۵۷,۲	۵۲,۸	۳۹,۷	۲۵,۲	۳,۱	۲۲	سهم اشتغال زنان کل (نقاط شهری و روستایی)
۶۳	۷۰,۶	۳۶,۳	۲۶,۱	۰,۷	۳,۳	سهم اشتغال زنان در مناطق شهری
۲۵	۱۵,۴	۵۸,۵	۲۳,۲	۱۶,۵	۶۱,۳	سهم اشتغال زنان در مناطق روستایی

منبع: سالنامه آماری استان یزد و سالنامه آماری کشور در سال ۱۳۹۵

همانطور که از ارقام جدول برمی‌آید هم در استان و هم در کشور، در کل سهم اشتغال زنان در بخش خدمات بیش از صنعت و کشاورزی بوده است. سهم اشتغال در بخش کشاورزی در استان بسیار کمتر از کل کشور است که البته با توجه به شرایط آب و هوایی استان یزد طبیعی به نظر می‌رسد ولی در بخش‌های صنعت و خدمات سهم اشتغال زنان در استان یزد بیشتر از کشور است.

۱ + ۴ + ۴ کارکنان دولت

جدول ۲۳ - کارکنان دولت در سال ۹۵

استان یزد		کل کشور		شرح
درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۰۰	۴۴۶۷۸	۱۰۰	۲۳۴۱۷۲۶	تعداد کل کارکنان دولت (زن و مرد)
۳۹	۱۷۶۳۲	۴۱	۹۵۶۲۵۵	درصد کارکنان زن
۶۱	۲۷۰۴۶	۵۹	۱۳۸۵۴۷۱	درصد کارکنان مرد

منبع: سالنامه آماری استان یزد و سالنامه آماری کشور در سال ۱۳۹۵

همانطور که در جدول فوق، مشخص است درصد کارکنان زن و مرد در استان و کشور تقریباً برابر است. ولی درصد کارکنان زن هم در کشور و هم در استان یزد پایینتر از مردان می‌باشد. که البته این مورد به نرخ مشارکت اقتصادی بانوان نیز برمی‌گردد که پایینتر از نرخ مشارکت اقتصادی مردان می‌باشد.

۱ + ۴ + ۵ وضعیت شاغلین بر حسب گروه های عمده شغلی

در این بخش وضعیت شغلی شاغلین به تفکیک زن و مرد ارائه گردیده است.

جدول ۲۴ وضعیت شاغلان بر حسب گروه های عمده شغلی در سال ۹۵

استان یزد						کل کشور						عنوان
زن		مردان		کل زنان و مردان		زن		مردان		کل زنان و مردان		
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۲۱,۸	۳۰۰۸	۷۸,۲	۱۰۷۶۷	۱۰۰	۱۳۷۷۵	۱۷,۳	۱۱۳۸۷۵	۸۲,۷	۵۴۴۸۵۰	۱۰۰	۶۵۸۷۲۵	قانونگذاران، مقامات عالی رتبه و مدیران
۶۰,۵	۱۶۸۲۲	۳۹,۵	۱۰۹۸۱	۱۰۰	۲۷۸۰۳	۴۴,۴	۹۷۹۲۱۱	۵۵,۶	۱۲۲۷۵۴۵	۱۰۰	۲۲۰۶۷۵۶	متخصصان
۲۷,۶	۴۸۸۴	۷۲,۴	۱۲۸۲۹	۱۰۰	۱۷۷۱۳	۲۱,۹	۲۵۵۴۱۲	۷۸,۱	۹۰۸۴۴۶	۱۰۰	۱۱۶۳۸۵۸	تکنسین ها و دستیاران
۳۴,۱	۴۷۵۵	۶۵,۹	۸۸۶۳	۱۰۰	۱۳۶۱۸	۲۹,۲	۳۱۰۲۶۳	۷۰,۸	۷۵۱۲۶۴	۱۰۰	۱۰۶۱۵۲۷	کارمندان امور دفتری و اداری
۱۴,۵	۴۸۲۴	۸۵,۵	۲۸۵۲۰	۱۰۰	۳۳۳۴۴	۱۳,۷	۴۲۲۲۰۹	۸۶,۳	۲۶۶۰۳۵۷	۱۰۰	۳۰۸۲۵۶۶	کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاه ها و بازارها
۱۹,۳	۶۸۴۹	۸۰,۷	۲۸۶۶۷	۱۰۰	۳۵۵۱۶	۲۰,۶	۶۷۴۰۴۴	۷۹,۴	۲۶۰۱۱۴۹	۱۰۰	۳۲۷۵۱۹۳	کارکنان ماهر (کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری)
۹,۹	۷۲۳۳	۹۰,۱	۶۵۹۳۴	۱۰۰	۷۳۱۶۷	۱۸,۱	۷۹۱۸۰۴	۸۱,۹	۳۵۸۸۲۷۱	۱۰۰	۴۳۸۰۰۷۵	صنعتگران و مشاغل مربوطه
۲,۱	۱۳۳۳	۹۷,۱	۴۳۴۳۵	۱۰۰	۴۴۷۶۸	۱,۷	۴۵۲۵۴	۹۸,۳	۲۷۳۰۱۳۹	۱۰۰	۲۷۷۵۳۹۳	متصدیان (پراتورها) ماشین الات و دستگاه ها و...
۶,۲	۲۳۸۹	۹۳,۸	۳۵۹۰۴	۱۰۰	۳۸۲۹۳	۸	۲۸۲۵۷۳	۹۲	۳۲۴۲۸۲۰	۱۰۰	۳۵۲۵۳۹۳	کارگران ساده
۱۳,۳	۲۱۴۹	۸۶,۷	۱۴۰۱۹	۱۰۰	۱۶۱۶۸	۱,۳	۶۱۵۹	۹۸,۷	۴۵۲۴۰۶	۱۰۰	۴۵۸۵۶۵	سایر و اظهار نشده
۱۷,۳	۵۴۲۴۶	۸۲,۷	۲۵۹۹۱۹	۱۰۰	۳۱۴۱۶۵	۱۷,۲	۳۸۸۰۸۰۴	۸۲,۸	۱۸۷۰۷۲۴۷	۱۰۰	۲۲۵۸۸۰۵۱	مجموع

منبع: نتایج آمارگیری نیروی کار-۱۳۹۵

با توجه به نتایج جدول فوق، شاغلین گروه های عمده شغلی به تفکیک زنان و مردان ارائه شده است. همانطور که مشخص است، درصد شاغلین زن و درصد شاغلین مرد، از بین کل شاغلین در استان و کشور تقریباً برابر است. همچنین شاغلین زن در استان یزد در گروه های مختلف شغلی به غیر از کشاورزی، صنعت و کارگران ساده، بیشتر از کشور هستند.

در بین قانونگذاران، مقامات عالی رتبه و مدیران استان یزد، ۲۱,۸ درصد زن و ۷۸,۲ درصد مرد هستند. اختلاف این دو نسبت به کشور در وضعیت بهتری قرار دارد ولی هنوز می تواند برای بهبود آن اقداماتی صورت پذیرد. نکته قابل توجه این است که در گروه متخصصان، ۶۰,۵ درصد از شاغلین زن هستند و ۳۹,۵ درصد مرد که نکته بسیار مثبتی می باشد.

۱ + ۴ + ۶ وضع سواد شاغلین

جدول ۲۵ - مقایسه سطح سواد شاغلین استان و کشور

کل	یسواد	اظهار نشده	سایر دوره های تحصیلی / دوره تحصیلی نامشخص و اظهار نشده	عالی	دیپلم یا پیش دانشگاهی	سیکل دوم / متوسطه / متوسطه / فاقد مدرک دیپلم / ۲	سیکل اول / راهنمایی / پایان راهنمایی / متوسطه ۱	ابتدایی / پایان ابتدایی / سواد آموزی	شرح		
										کل زنان و مردان	تعداد / درصد
۲۳۶۷۰۹۸۸	۱۹۰۲	۲۲۷۴۰۱۶	۵۵۴۷۲	۵۳۰۶۳۹۶	۵۲۰۶۱۱۱	۱۶۷۶۷۰۲	۴۰۳۴۰۱۵	۴۱۱۶۳۷۴	کشور	تعداد	کل زنان و مردان
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰		درصد	مردان
۱۹۳۱۱۴۶۰	۱۶۷۵	۱۸۲۷۴۳۴	۴۷۱۲۹	۳۷۳۲۱۹۹	۴۶۴۳۳۰۹	۱۵۶۰۸۱۷	۳۷۸۷۲۳۷	۳۷۱۱۶۶۰	کشور	تعداد	مردان
۸۵	۸۸,۱	۸۰,۴	۸۵,۰	۷۰,۳	۸۹,۲	۹۳,۱	۹۳,۹	۹۰,۲		درصد	زنان
۳۳۵۹۵۲۸	۲۲۷	۴۴۶۵۸۲	۸۳۴۳	۱۵۷۴۱۹۷	۵۶۲۸۰۲	۱۱۵۸۸۵	۲۴۶۷۷۸	۴۰۴۷۱۴	کشور	تعداد	زنان
۱۵	۱۱,۹	۱۹,۶	۱۵,۰	۲۹,۷	۱۰,۸	۶,۹	۶,۱	۹,۸		درصد	مردان
۳۲۵۵۷۷	۳۷	۱۹۶۸۷	۹۶۸	۹۴۸۴۱	۸۰۶۷۱	۲۱۰۱۰	۵۳۳۸۲	۵۴۹۸۱	کشور	تعداد	کل زنان و مردان
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰		درصد	مردان
۲۷۸۵۵۰	۳۳	۱۶۸۴۷	۸۲۷	۶۷۸۲۳	۷۲۶۴۲	۱۹۶۵۳	۵۰۵۲۷	۵۰۱۹۸	استان یزد	تعداد	مردان
۸۶	۸۹,۲	۸۵,۶	۸۵,۴	۷۱,۵	۹۰,۰	۹۳,۵	۹۴,۷	۹۱,۳		درصد	زنان
۴۷۰۲۷	۴	۲۸۴۰	۱۴۱	۲۷۰۱۸	۸۰۲۹	۱۳۵۷	۲۸۵۵	۴۷۸۳	استان یزد	تعداد	زنان
۱۴	۱۰,۸	۱۴,۴	۱۴,۶	۲۸,۵	۱۰,۰	۶,۵	۵,۳	۸,۷		درصد	مردان

منبع: اطلاعات تفصیلی سرشماری سال ۹۵

همانطوریکه که در ارقام جدول قابل مشاهده است، از کل افرادی که با مدرک تحصیلات عالی در استان مشغول به کار هستند ۷۱,۵ درصد را مردان و ۲۸,۵ درصد را زنان تشکیل می دهند. این مقادیر در میانگین کشوری به ترتیب ۷۰,۳ و ۲۹,۷ است. زنان دارای تحصیلات دانشگاهی سهم بسیار کمتری از مردان دارای تحصیلات دانشگاهی در تصاحب فرصت های شغلی داشته اند.

۱ + ۴ + ۴ نرخ بیکاری

نرخ بیکاری نشان می‌دهد، چند درصد جمعیت فعال، بیکار هستند.

جدول ۲۶- نرخ بیکاری به تفکیک جنسیت در استان یزد و کشور

شرح	سال	کل کشور	استان یزد
نرخ بیکاری کل زنان و مردان	۱۳۹۲	۱۰,۴	۶,۵
	۱۳۹۳	۱۰,۶	۷,۸
	۱۳۹۴	۱۱	۱۱,۲
	۱۳۹۵	۱۲,۴	۱۲,۸
نرخ بیکاری زنان	۱۳۹۲	۱۹,۸	۲۰,۷
	۱۳۹۳	۱۹,۷	۲۲,۳
	۱۳۹۴	۱۹,۴	۲۳,۶
	۱۳۹۵	۲۰,۷	۲۷
نرخ بیکاری مردان	۱۳۹۲	۸,۶	۴,۴
	۱۳۹۳	۸,۸	۵,۶
	۱۳۹۴	۹,۳	۱۶,۹
	۱۳۹۵	۱۰,۵	۱۸,۷

منبع: سالنامه آماری سال ۱۳۹۵ استان یزد و کشور

نرخ بیکاری در کشور و استان از سال ۹۲ تا ۹۵ همواره روندی صعودی داشته است. نرخ بیکاری زنان استان در فاصله سال ۹۴ تا ۹۵ با ۳,۴ رشد به ۲۷ درصد رسیده است و از میانگین کشوری (۲۰,۷) بسیار بالاتر است. با توجه به آنکه در اسناد توسعه بالادستی به استان‌هایی با نرخ بیکاری بالاتر از میانگین کشوری اولویت داده شده است، استان در حال حاضر با این چالش روبروست.

۱ + ۴ + ۸ سطح سواد بیکاران

در سال‌های اخیر نرخ بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی بسیار مورد توجه بوده است و تصور این است که این مقدار با توجه به افزایش تعداد دانشجویان دانشگاه‌ها روندی رو به رشد داشته باشد. در این بخش این شاخص را در استان در مقایسه با کل کشور را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

جدول ۲۷- سطح سواد بیکاران استان یزد و کشور به تفکیک جمعیت در سال ۱۳۹۵

کل	یسواد	اظهار نشده	سایر دوره های تحصیلی / دوره تحصیلی نامشخص و اظهار نشده	عالی	دیپلم یا پیش دانشگاهی	سیکل دوم / متوسطه / متوسطه / فاقد مدرک دیپلم	سیکل اول / راهنمایی / پایان راهنمایی / متوسطه ۱	ابتدایی / پایان ابتدایی / سواد آموزی	شرح		
									تعداد	درصد	
کشور	کل زنان و مردان	۲۲۶۷۰۹۸۸	۱۹۰۲	۲۲۷۴۰۱۶	۵۵۴۷۲	۵۳۰۶۳۹۶	۵۲۰۶۱۱۱	۱۶۷۶۷۰۲	۴۰۳۴۰۱۵	۴۱۱۶۳۷۴	تعداد
		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	درصد
	مردان	۱۹۳۱۱۴۶۰	۱۶۷۵	۱۸۲۷۴۳۴	۴۷۱۲۹	۳۷۳۲۱۹۹	۴۶۴۳۳۰۹	۱۵۶۰۸۱۷	۳۷۸۷۲۳۷	۳۷۱۱۶۶۰	تعداد
		۸۵	۸۸,۱	۸۰,۴	۸۵,۰	۷۰,۳	۸۹,۲	۹۳,۱	۹۳,۹	۹۰,۲	درصد
	زنان	۳۳۵۹۵۲۸	۲۲۷	۴۴۶۵۸۲	۸۳۴۳	۱۵۷۴۱۹۷	۵۶۲۸۰۲	۱۱۵۸۸۵	۲۴۶۷۷۸	۴۰۴۷۱۴	تعداد
		۱۵	۱۱,۹	۱۹,۶	۱۵,۰	۲۹,۷	۱۰,۸	۶,۹	۶,۱	۹,۸	درصد
استان یزد	کل زنان و مردان	۳۲۵۵۷۷	۳۷	۱۹۶۸۷	۹۶۸	۹۴۸۴۱	۸۰۶۷۱	۲۱۰۱۰	۵۳۳۸۲	۵۴۹۸۱	تعداد
		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	درصد
	مردان	۲۷۸۵۵۰	۳۳	۱۶۸۴۷	۸۲۷	۶۷۸۲۳	۷۲۶۴۲	۱۹۶۵۳	۵۰۵۲۷	۵۰۱۹۸	تعداد
		۸۶	۸۹,۲	۸۵,۶	۸۵,۴	۷۱,۵	۹۰,۰	۹۳,۵	۹۴,۷	۹۱,۳	درصد
	زنان	۴۷۰۲۷	۴	۲۸۴۰	۱۴۱	۲۷۰۱۸	۸۰۲۹	۱۳۵۷	۲۸۵۵	۴۷۸۳	تعداد
		۱۴	۱۰,۸	۱۴,۴	۱۴,۶	۲۸,۵	۱۰,۰	۶,۵	۵,۳	۸,۷	درصد

منبع: نتایج سرشماری سال ۱۳۹۵

۱-۱-۳ شناخت وضع سواد و تحصیلات

آموزش زنان به عنوان یکی از مؤلفه‌های توسعه اجتماعی و توسعه منابع انسانی همواره مورد ارزیابی قرار گرفته و در برنامه‌ریزی‌های بلند مدت کشورها مدنظر قرار می‌گیرد. دسترسی به فرصت‌های برابر آموزشی برای زنان و مردان از جمله ملزومات حیاتی جهت توانمندسازی بانوان به منظور حضور سازنده و موثر در فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است. آموزش و پرورش و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به عنوان دو نمونه از نهادهای کلیدی در این امر تا چه میزان در سیاست‌گذاری‌های خود به این موضوع توجه نشان داده است؟ سازمان‌های مردم‌نهاد چه میزان به این نهادها یاری داده اند؟ تحقیق در مورد این موارد منجر به سوالاتی شد که در جلسات استانی مطرح گردید که هر کدام در جای خود مورد بررسی قرار خواهد رفت.

در ادامه به بررسی شاخص‌های مرتبط با وضع سواد و تحصیلات زنان در استان و مقایسه آن با مقادیر میانگین کشوری می‌پردازیم.

۱ + ۳ + نرخ باسوادی

بر اساس تعریفی که مرکز آمار ایران از سواد ارائه کرده است؛ تمامی کسانی که می‌توانند متن ساده‌ای را به یزدی و یا هر زبان دیگری بخوانند و بنویسند، خواه مدرک رسمی داشته یا نداشته باشند باسواد تلقی می‌شوند.

جدول ۲۸ - نرخ باسوادی به تفکیک جنسیت در استان و کشور در سال ۹۵

استان یزد	کل کشور	سال	شرح
۹۰,۹	۸۷,۶	۱۳۹۵	کل زنان و مردان
۸۸,۶	۸۴,۲	۱۳۹۵	زنان
۹۲,۹	۹۱	۱۳۹۵	مردان

منبع: سالنامه آماری کشور و استان در سال ۹۵

همانطور که مشاهده می‌شود طبق نتایج سرشماری سال ۹۵، نرخ باسوادی استان (هم زنان و هم مردان) از میانگین کشوری بالاتر بوده ولی نرخ باسوادی زنان کمتر از مردان است. از جمله دلایل این امر می‌توان به تحولاتی که در ۵۰ سال گذشته در سواد آموزی و تحصیلات ایجاد شده اشاره داشت. تا دهه ۳۰ یا حتی ۴۰، سواد آموزی زنان در استان و حتی کشور امری غیرضروری به شمار می‌رفت و در خانواده های معدودی امکان تحصیلات عالی برای دختران و زنان وجود داشت. سپس بعد از دهه ۵۰ و تحولاتی که از ابعاد مختلف در جامعه ایران و استان یزد رخ داد این امر کم کم تبدیل به ضرورت شد و تا به امروز فاصله نرخ باسوادی مردان و زنان کم و کمتر شده است. اما در این میان زمان آن فرارسیده بعد از رشد کمی نگاهی به ابعاد کیفی این امر بیندازیم. آیا در عصر حاضر سواد به معنای توانایی خواندن و نوشتن است و یا شاخص نرخ باسوادی به صورتی که محاسبه شده است نشان دهنده احراز توانایی‌های لازم جهت زندگی در این عصر می‌باشد؟ آنچه به باور فعالین اجتماعی زن استان در آموزش و پرورش مغفول مانده آموزش مهارت‌های زندگی، جرئت ورزی، کارگروهی، مسئولیت پذیری اجتماعی، دگرخواهی، شناخت جنس مخالف و .. است که جهت احراز توانایی زندگی در جامعه حاضر اهمیت آن‌ها کمتر از سواد خواندن و نوشتن نیست.

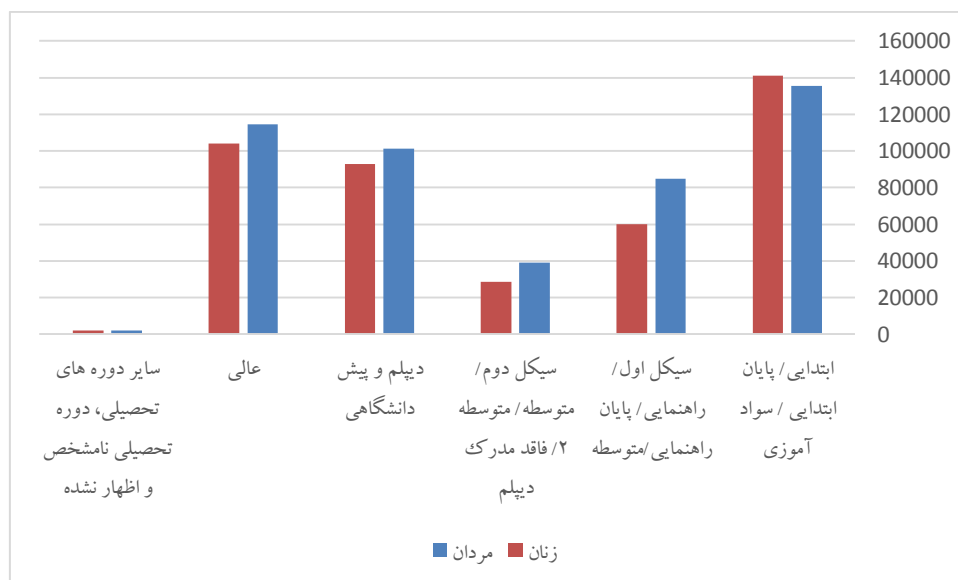
۱ + ۳ + ۴ جمعیت شش ساله و بیشتر بر حسب سطح سواد

سطح سواد و میزان برخورداری افراد مختلف جمعیت بالای ۶ سال یک منطقه از جمله موارد قابل توجه در مقایسه وضعیت زنان و مردان است. در جدول زیر میزان تحصیلات جمعیت بالای ۶ سال استان و کشور در سال ۹۵ آورده شده است.

جدول ۲۹- سطح تحصیلات جمعیت بالای ۶ سال به تفکیک جنسیت در سال ۹۵

استان یزد			کل کشور			شرح	
زن	مرد	کل	زن	مرد	کل		
۱۴۱۰۰۷	۱۳۵۴۸۱	۲۷۶۴۸۸	۹۲۲۴۸۹۱	۸۹۹۱۴۴۱	۱۸۲۱۶۳۳۲	ابتدایی/ پایان ابتدایی / سواد آموزی	کل مناطق شهری و روستایی
۵۹۹۴۱	۸۵۰۰۸	۱۴۴۹۴۹	۴۹۲۸۱۸۵	۶۴۳۳۱۹۵	۱۱۳۶۱۳۸۰	سیکل اول/ راهنمایی/ پایان راهنمایی/متوسطه	
۲۸۷۳۱	۳۹۱۳۵	۶۷۸۶۶	۲۳۵۰۲۵۵	۳۱۸۴۲۶۵	۵۵۳۴۵۲۰	سیکل دوم/ متوسطه/ متوسطه ۲/ فاقد مدرک دیپلم	
۹۲۸۵۰	۱۰۱۴۴۰	۱۹۴۲۹۰	۶۶۶۹۲۳۴	۷۰۲۴۳۴۰	۱۳۶۹۳۵۷۴	دیپلم و پیش دانشگاهی	
۱۰۴۱۸۲	۱۱۴۵۷۰	۲۱۸۷۵۲	۶۴۶۹۳۶۴	۷۱۴۴۲۸۷	۱۳۶۱۳۶۵۱	عالی	
۱۹۸۸	۲۲۳۱	۴۲۱۹	۱۱۱۹۱۴	۱۳۵۳۸۹	۲۴۷۳۰۳	سایر دوره های تحصیلی، دوره تحصیلی نامشخص و اظهار نشده	
۴۲۸۶۹۹	۴۷۷۸۶۵	۹۰۶۵۶۴	۲۹۷۵۳۸۴۳	۳۲۹۱۲۹۱۷	۶۲۶۶۶۷۶۰	جمع	
۱۱۶۹۷۴	۱۱۰۹۵۲	۲۲۷۹۲۶	۶۱۳۵۶۱۳	۵۹۵۴۹۹۳	۱۲۰۹۰۶۰۶	ابتدایی/ پایان ابتدایی / سواد آموزی	مناطق شهری
۵۱۶۸۷	۷۱۷۳۷	۱۲۳۴۲۴	۳۵۹۲۵۲۹	۴۵۴۶۴۹۶	۸۱۳۹۰۲۵	سیکل اول/ راهنمایی/ پایان راهنمایی/متوسطه	
۲۴۷۶۹	۳۳۰۲۰	۵۷۷۸۹	۱۸۲۳۰۱۶	۲۳۶۱۳۷۱	۴۱۸۴۳۸۷	سیکل دوم/ متوسطه/ متوسطه ۲/ فاقد مدرک دیپلم	
۸۲۵۰۸	۸۷۳۲۸	۱۶۹۸۳۶	۵۶۹۳۶۶۸	۵۷۵۷۳۰۴	۱۱۴۵۰۹۷۲	دیپلم و پیش دانشگاهی	
۹۶۶۷۵	۱۰۳۰۷۸	۱۹۹۷۵۳	۵۹۳۰۱۵۵	۶۳۳۲۹۵۸	۱۲۲۶۳۱۱۳	عالی	
۱۸۰۷	۱۹۳۶	۳۷۴۳	۸۲۲۵۵	۹۴۷۲۶	۱۷۶۹۸۱	سایر دوره های تحصیلی، دوره تحصیلی نامشخص و اظهار نشده	
۳۷۴۴۲۰	۴۰۸۰۵۱	۷۸۲۴۷۱	۲۳۲۵۷۲۳۶	۲۵۰۴۷۸۴۸	۴۸۳۰۵۰۸۴	جمع	
۲۴۰۳۳	۲۴۵۲۹	۴۸۵۶۲	۳۰۸۹۲۷۸	۳۰۳۶۴۴۸	۶۱۲۵۷۲۶	ابتدایی/ پایان ابتدایی / سواد آموزی	مناطق روستایی
۸۲۵۴	۱۳۲۷۱	۲۱۵۲۵	۱۳۳۵۶۵۶	۱۸۸۶۶۹۹	۳۲۲۲۳۵۵	سیکل اول/ راهنمایی/ پایان راهنمایی/متوسطه	
۳۹۶۲	۶۱۱۵	۱۰۰۷۷	۵۲۷۲۳۹	۸۲۲۸۹۴	۱۳۵۰۱۳۳	سیکل دوم/ متوسطه/ متوسطه ۲/ فاقد مدرک دیپلم	
۱۰۳۴۲	۱۴۱۱۲	۲۴۴۵۴	۹۷۵۵۶۶	۱۲۶۷۰۳۶	۲۲۴۲۶۰۲	دیپلم و پیش دانشگاهی	
۷۵۰۷	۱۱۴۹۲	۱۸۹۹۹	۵۳۹۲۰۹	۸۱۱۳۲۹	۱۳۵۰۵۳۸	عالی	
۱۸۱	۲۹۵	۴۷۶	۲۹۶۵۹	۴۰۶۶۳	۷۰۳۲۲	سایر دوره های تحصیلی، دوره تحصیلی نامشخص و اظهار نشده	
۵۴۲۷۹	۶۹۸۱۴	۱۲۴۰۹۳	۶۴۹۶۶۰۷	۷۸۶۵۰۶۹	۱۴۳۶۱۶۷۶	جمع	

منبع: سالنامه آماری کشور و استان در سال ۹۵

شکل ۶. نمودار مقایسه سطح تحصیلات زنان و مردان

از کل جمعیت زنان باسواد ۶ ساله و بالاتر استان یزد، ۳۲٫۹ درصد دارای سطح سواد ابتدایی و سوادآموزی بزرگسالان، ۱۴ درصد دارای سطح سواد راهنمایی (متوسطه اول)، ۶٫۷ درصد دارای سطح سواد متوسطه دوم، ۲۱٫۷ درصد دارای سطح سواد دیپلم و پیش دانشگاهی و ۲۴٫۳ درصد دارای سطح سواد عالی می‌باشند. همچنین ۰٫۵ درصد از جمعیت زنان باسواد ۶ ساله و بالاتر نیز سطح سواد خود را سایر دوره‌های تحصیلی، دوره تحصیلی نامشخص و اظهار نشده بیان کرده‌اند.

نکته قابل توجه این است که درصد زنان دارای سطح سواد ابتدایی در شهر و روستا از مردان ساکن در این مناطق بالاتر بوده و در مناطق روستایی هر چه بر میزان سطح سواد افزوده شده از درصد زنان باسواد در آن سطوح در مقایسه با مردان کاسته شده است.

۱ + ۳ پوشش تحصیلی دانش آموزان

یکی از شاخص‌ها یا نماگرهایی که می‌تواند موفقیت نظام آموزشی را تا حدود زیادی نمایان سازد، میزان دسترسی افراد به تحصیل است. این نماگر با نرخ پوشش تحصیلی بیان می‌شود. پوشش تحصیلی یا نرخ ثبت نام در یک دوره تحصیلی نشان‌دهنده آن است که چه تعداد از افراد یک گروه سنی (گروه لازم التحصیل) در یک دوره تحصیلی متناظر با آن به آموزش دسترسی داشته‌اند. در مقابل نیز آن تعداد افرادی که موفق نشدند به آموزش دسترسی یابند را نیز تعیین می‌کند. نکته مهم دیگری که در این بررسی قابل تشخیص است آنکه برخی از افراد به مدرسه راه یافته، اما بعداً ترک تحصیل کرده و برخی

اصلاً به مدرسه راه نیافته و کلاً دسترسی به تحصیل نداشته‌اند. با مقایسه وضع بیسودان با تعداد کودکان خارج از مدرسه این وضعیت قابل بررسی و تبیین است

جدول ۳۰ پوشش تحصیلی ظاهری دانش آموزان

استان یزد			کل کشور			شرح	
زن	مرد	کل	زن	مرد	کل		
۸۶,۷	۸۸,۶	۸۷,۷	۸۷,۳	۸۸,۶	۸۸,۰	ابتدایی و سواد آموزشی بزرگسالان	کل مناطق شهری و روستایی
۸۷,۰	۸۹,۲	۸۸,۱	۸۹,۳	۹۴,۹	۹۲,۲	راهنمایی / متوسطه ۱	
۹۹,۹	۱۰۲,۹	۱۰۱,۵	۸۹,۵	۹۸,۱	۹۳,۹	متوسطه و پیش دانشگاهی	
۸۶,۵	۸۸,۲	۸۷,۴	۸۷,۳	۸۸,۳	۸۷,۸	ابتدایی و سواد آموزشی بزرگسالان	مناطق شهری
۸۷,۳	۸۹,۹	۸۸,۶	۹۳,۰	۹۵,۸	۹۴,۴	راهنمایی / متوسطه ۱	
۱۰۰,۳	۱۰۲,۵	۱۰۱,۴	۱۰۰,۰	۱۰۶,۹	۱۰۳,۵	متوسطه و پیش دانشگاهی	
۸۷,۶	۹۰,۹	۸۹,۳	۸۷,۴	۸۹,۳	۸۸,۴	ابتدایی و سواد آموزشی بزرگسالان	مناطق روستایی
۸۵,۳	۸۵,۰	۸۵,۱	۸۰,۰	۹۲,۶	۸۶,۵	راهنمایی / متوسطه ۱	
۹۷,۳	۱۰۵,۸	۱۰۱,۹	۶۱,۱	۷۵,۷	۶۸,۷	متوسطه و پیش دانشگاهی	

منبع: سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵

همانطور که مشاهده می‌شود؛ در سال ۱۳۹۵ در استان یزد پوشش تحصیلی دانش آموزان مقطع ابتدایی برای دختران برابر با ۸۶,۷ درصد و برای دانش آموزان پسر برابر با ۸۸,۶ درصد بوده است. میزان پوشش تحصیلی دانش آموزان مقطع راهنمایی (متوسطه اول) برای دختران برابر با ۸۷ درصد و برای پسران برابر با ۸۹,۲ درصد بوده است. نرخ دانش آموزان مقطع متوسطه و پیش دانشگاهی برای دختران برابر با ۹۹,۹ درصد و برای پسران برابر با ۱۰۲,۹ درصد بوده است. همچنان که ملاحظه می‌شود پوشش تحصیلی پسران در همه ی مقاطع تحصیلی بالاتر از پوشش تحصیلی دختران می‌باشد. به علاوه نکته‌ای که لازم است مورد اشاره قرار بگیرد؛ تفاوت پوشش تحصیلی زنان در مقطع تحصیلی متوسطه و پیش دانشگاهی در نقاط شهری و روستایی می‌باشد، همانگونه که کاملاً مشهود است پوشش تحصیلی دختران ساکن در نقاط روستایی به ویژه در دوره متوسطه و پیش دانشگاهی پایین تر از پوشش تحصیلی دختران ساکن در نقاط شهری می‌باشد.

۱ + ۳ + ۴ دانشجویان در حال تحصیل

توجه به تحصیل زنان در سطوح عالی آموزشی در جهت توانمندسازی زنان جهت حرکت در مسیر توسعه پایدار از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. لذا در این قسمت تعداد دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه‌های استان در مقایسه با کل کشور را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

جدول ۳۱- دانشجویان شاغل به تحصیل از سال ۹۲ تا ۹۵

استان یزد		کل کشور		سال تحصیلی	شرح
درصد	تعداد	درصد	تعداد		
	۹۴۶۷۹		۴۸۰۴۰۳۷	۹۲-۹۳	تعداد کل دانشجویان زن و مرد
۱۰۰	۹۵۰۷۶	۱۰۰	۴۸۰۲۷۲۱	۹۳-۹۴	
۱۰۰	۸۳۷۳۶	۱۰۰	۴۳۴۸۳۸۳	۹۴-۹۵	
۱۰۰	۸۱۸۲۹	۱۰۰	۴۰۷۳۸۲۷	۹۵-۹۶	
۴۶	۴۳۲۲۲	۴۷	۲۲۵۳۷۶۴	۹۲-۹۳	تعداد دانشجویان زن
۴۵	۴۳۲۰۲	۴۶	۲۲۰۰۳۷۵	۹۳-۹۴	
۴۶	۳۸۲۴۰	۴۶	۲۰۰۲۵۵۹	۹۴-۹۵	
۴۶	۳۷۵۶۸	۴۶	۱۸۷۱۵۹۶	۹۵-۹۶	
۵۴	۵۱۴۵۷	۵۳	۲۵۵۰۲۷۳	۹۲-۹۳	تعداد دانشجویان مرد
۵۵	۵۱۸۷۴	۵۴	۲۶۰۲۳۴۶	۹۳-۹۴	
۵۴	۴۵۴۹۶	۵۴	۲۳۴۵۸۲۴	۹۴-۹۵	
۵۴	۴۴۲۶۱	۵۴	۲۲۰۲۲۳۱	۹۵-۹۶	

منبع: سالنامه آماری استان و کشور

۱ + ۳ + ۵ دانش آموختگان دانشگاهی

دانش آموخته دانشگاهی فردی است که به کسب علم و دانش در مدت زمان معین به گذراندن تعداد واحد مشخص درس، در مقطع تحصیلی خاص نایل آید و به واسطه این امر به او مدرک دانشگاهی مربوطه تعلق می‌گیرد.

جدول ۳۲- تعداد دانش آموختگان در هر سال تحصیلی

استان یزد	کل کشور		سال تحصیلی	شرح	
	تعداد	درصد			تعداد
۱۰۰	۱۵۳۹۸	۱۰۰	۷۱۸۸۰۷	۹۱-۹۲	تعداد کل دانش آموختگان
۱۰۰	۱۳۱۶۱	۱۰۰	۷۳۸۲۶۰	۹۲-۹۳	
۱۰۰	۱۴۷۲۸	۱۰۰	۸۵۹۶۹۷	۹۳-۹۴	
۱۰۰	۱۵۳۳۷	۱۰۰	۷۹۸۷۳۶	۹۴-۹۵	
۴۰	۶۱۴۲	۴۵	۳۲۴۰۳۷	۹۱-۹۲	تعداد دانش آموختگان زن
۴۵	۵۹۰۸	۴۴	۳۲۴۹۷۱	۹۲-۹۳	
۴۱,۶	۶۱۳۱	۴۱,۲	۳۵۳۹۶۶	۹۳-۹۴	
۴۳	۶۵۹۸	۴۱	۳۳۲۵۱۳	۹۴-۹۵	
۶۰	۹۲۵۶	۵۵	۳۹۴۷۷۴	۹۱-۹۲	تعداد دانش آموختگان مرد
۵۵	۷۲۵۳	۵۶	۴۱۳۲۸۹	۹۲-۹۳	
۵۸,۴	۸۵۹۷	۵۸,۸	۵۰۵۷۳۱	۹۳-۹۴	
۵۷	۸۷۳۹	۵۹	۴۶۶۲۲۳	۹۴-۹۵	

منبع: سالنامه آماری استان و کشور

۱ + ۳ + ۶ دانش آموختگان بر حسب آخرین مدرک تحصیلی

در جدول زیر تعداد دانش آموختگان استان در مقایسه با کل کشور بر حسب مدرک تحصیلی ارائه شده است.

جدول ۳۳- تعداد دانش آموختگان بر حسب مدرک تحصیلی (کشور)

سال تحصیلی	کاردانی		کارشناسی		کارشناسی ارشد		دکترای حرفه ای		دکترای تخصصی	
	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد
۹۱-۹۲	۸۲۲۹۹۹	۲۰۵۸۸۰	۱۹۸۵۴۱	۷۴۹۸۰	۳۶۷۵۹	۲۲۲۸	۳۱۱۶	۴۲۳۰	۲۶۱۲	۱۴۳۶۱۸
۹۲-۹۳	۶۳۲۸۹	۲۳۳۶۰۰	۲۱۱۵۲۵	۶۸۹۰۶	۴۴۲۸۰	۲۰۲۶	۲۸۷۳	۴۳۸۸	۳۰۱۴	۱۲۰۲۵۳
۹۳-۹۴	۷۹۵۰۲	۲۶۳۸۸۲	۱۹۸۵۴۱	۵۳۰۲۳	۵۲۰۳۳	۲۱۵۰	۲۰۷۳	۴۲۵۱	۳۲۸۰	۱۶۶۵۴۲
۹۴-۹۵	۵۸۸۶۲	۲۴۷۲۰۳	۲۲۵۵۵۸	۳۸۸۱۸	۵۷۴۹۴	۲۳۸۱	۳۴۲۲	۴۸۳۶	۳۵۵۳	۱۳۶۸۲۳

منبع: سالنامه آماری کشور

جدول ۳۴- تعداد دانش آموختگان بر حسب مدرک تحصیلی (استان یزد)

دکترای تخصصی		دکترای حرفه ای		کارشناسی ارشد		کارشناسی		کاردانی		سال تحصیلی
مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	
۳۸	۳۶	۵۸	۱۰۰	۴۳۲	۴۳۱	۵۷۷۱	۴۴۱۷	۲۹۵۷	۱۱۵۸	۹۱-۹۲
۳۴	۴۱	۴۸	۵۹	۱۰۷۳	۹۹۳	۴۰۹۷	۴۰۱۴	۲۰۰۲	۸۰۷۰	۹۲-۹۳
۲۳	۵۱	۶۰	۵۶	۱۴۷۷	۱۹۲	۴۳۵۷	۳۶۸۲	۲۶۸۰	۱۰۵۰	۹۳-۹۴
۶۲	۶۹	۶۰	۷۷	۱۶۹۳	۱۵۷۷	۴۱۸۵	۴۰۲۸	۲۷۳۹	۸۴۷۰	۹۴-۹۵

منبع: اطلاعات تفصیلی سرشماری سال ۹۵

همان طور که مشاهده می شود در استان و کشور در تمام مقاطع تعداد دانشجویان مرد بیشتر از زنان بوده است.

۱-۱-۴ شناخت وضعیت بهداشت و سلامت

سلامت از مهمترین ابعاد حیات انسان و شرط ضروری برای ایفای نقش های اجتماعی است. بر اساس تعریف سازمان بهداشت جهانی سلامت حالت رفاه و آسایش کامل روانی، جسمی و اجتماعی است و فقط فقدان بیماری یا نقص عضو نیست.

زنان نیمی از جمعیت جهان را تشکیل می دهند و نقش بسزایی در شکل گیری فرهنگ، تربیت، حفظ و ارتقاء سلامت خانواده و به تبع آن جامعه دارند. بنابراین، سلامت زنان به مفهوم جامع آن می تواند زیر بنای مهمی در تشکیل یک جامعه سالم باشد. از اینرو، بنابر اهمیت جایگاه زنان در جامعه و نقش آنها در توسعه همه جانبه ی کشور، اطلاع از وضعیت سلامت و بهداشت زنان می تواند مبنای برنامه ریزی ها و سیاستگذاری های مناسب در جهت اصلاح وضعیت و در نتیجه پیشرفت زنان قرار گیرد.

در این بخش شاخص های مختلفی را در ارتباط با امکانات بهداشتی و نیز وضع سلامت زنان مورد بررسی قرار می دهیم.

۱ + ۴ + ۱ موسسات درمان فعال

به تمامی مراکز درمانی اعم از بیمارستان، زایشگاه و آسایشگاه که مجهز به تخت درمانی باشند، موسسه درمانی گفته می شود. در جدول زیر تعداد موسسات درمانی فعال استان یزد را در مقایسه با میانگین کشوری ملاحظه می نمایید.

جدول ۳۵-تعداد موسسات درمانی فعال استان و کشور بین سال های ۷۵ الی ۹۴

استان یزد	کل کشور		سال	شرح	
	تعداد	میزان			تعداد
۲,۱	۱۷	۱,۱	۶۸۵	۷۵	موسسات درمانی فعال
۲,۳	۱۷	۱,۱	۷۱۷	۸۰	
۲	۲۰	۱,۱	۷۷۳	۸۵	
۱,۹	۲۰	۱,۱	۸۰۵	۹۰	
۱,۷	۱۹	۱,۱	۸۹۹	۹۴	

منبع: معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی یزد، مرداد ماه ۱۳۹۷

همانطور که از اعداد جدول مشاهده می شود میزان سرانه موسسات درمانی به ازای ۱۰۰ هزار نفر در استان همواره مقداری بالاتر از میانگین کشوری بوده است اما اختلاف چندانی بین این دو مقدار مشاهده نمی شود. این موضوع زمانی اهمیت می یابد که در برخی برنامه ریزی ها یکی از محورهای توسعه ای استان، گردشگری سلامت و همچنین قطب سلامت کشور عنوان می شود که در این صورت توسعه زیرساخت های فیزیکی و امکانات بهداشتی بایست در دستور کار قرار گیرد. ضمن آنکه در این شاخص به علت خدمت رسانی این موسسات به هر دو گروه مردان و زنان، بررسی جداگانه وضعیت زنان موضوعیت ندارد. لازم به ذکر است که علت کم شدن موسسات درمان در سال ۱۳۹۴ جدا شدن شهرستان طبس از استان یزد می باشد.

۱ + ۴ + ۲ خانه های بهداشت

خانه های بهداشت واحدهایی مستقر در روستا هستند که مراقبت های اولیه بهداشتی را توسط بهورزان بومی و آموزش دیده به ساکنین روستاها ارائه می کنند. این مراقبت ها شامل آموزش بهداشت عمومی، مراقبت از زنان باردار، مراقبت از کودکان، تنظیم خانواده، آموزش مراقبت های تغذیه ای، ایمن سازی، بیمار یابی، بهداشت محیط حرفه ای و بسیاری از خدمات دیگر است.

در جدول زیر تعداد خانه‌های بهداشت و سرانه بر حسب جمعیت روستایی ارائه شده است.

جدول ۳۶- تعداد خانه‌های بهداشت استان یزد و کشور در سال های ۹۲ تا ۹۵

سال	شرح	کل کشور		استان یزد	
		تعداد	میزان	تعداد	میزان
۹۲	خانه‌های بهداشت	-	-	۱۷۰	۱۴,۹
۹۳		۴۶۵۷	۱۰	۱۷۰	۱۴,۹
۹۴		۴۶۷۲	۱۰	۱۷۱	۱۴,۹
۹۵		۵۵۱۷	۱۰	۱۷۱	۱۴,۹

منبع: سالنامه آماری استان و کشور در سال ۱۳۹۵

همانطور که در جدول مشاهده می‌شود سرانه خانه‌های بهداشت به ازای هر ۱۰۰۰ نفر در روستاهای استان از سال ۹۲ تا ۹۵ روند ثابتی داشته است و همواره از میانگین کشوری بالاتر بوده است.

۱ + ۴ + ۳ مراکز بهداشتی و درمانی شهری و روستایی

مرکز بهداشتی و درمانی روستایی تنها واحد پزشکی دولتی مستقر در مناطق روستایی است که به وسیله پزشک عمومی اداره می‌شود. این واحد ضمن نظارت بر فعالیت خانه‌های بهداشت و هدایت آنها، نیازهای درمان تخصصی و بستری جمعیت تحت پوشش خود را از طریق ارجاع و ارتباط با بیمارستان شهرستان تأمین می‌کند. محل استقرار مرکز بهداشتی و درمانی روستایی نسبت به روستاهای محل استقرار خانه‌های بهداشت تابعه، به گونه‌ای است که مرکز در مسیر حرکت طبیعی جمعیت روستاهای مذکور قرار می‌گیرد.

در مرکز بهداشتی و درمانی روستایی مجموعه‌ای از کارکنان دوره دیده و کاردanan بهداشتی با رهبری و هدایت پزشک عمومی انجام وظیفه می‌کنند. تعداد پرسنل در مرکز بهداشتی و درمانی روستایی بسته به تعداد خانه‌های بهداشت تحت پوشش و جمعیت ساکن در محدوده جغرافیایی آنها متغیر است. مرکز بهداشتی و درمانی شهری یکی از واحدهای پزشکی دولتی است که در مناطق شهری در کنار سایر واحدها اعم از خصوصی، خیریه، تعاونی و ... نسبت به ارائه خدمات بهداشتی و درمانی در شهرها اقدام می‌کند. این مراکز برحسب تراکم جمعیت در منطقه جغرافیایی مربوطه، یک یا چند پایگاه بهداشتی را تحت پوشش دارد. در این مراکز نیز مانند مرکز بهداشتی و درمانی روستایی تعدادی از کارکنان دوره دیده و کاردanan بهداشتی با هدایت و رهبری پزشک عمومی فعالیت می‌کنند. تعداد پرسنل شاغل در مرکز بهداشتی و درمانی شهری با توجه به تراکم جمعیت تحت پوشش و تعداد پایگاه‌های بهداشتی تابعه تعیین می‌شود.

جدول ۳۷- تعداد و میزان مراکز بهداشتی و درمانی در استان و کشور در سال های ۹۲ تا ۹۵

شرح	سال	کل کشور		استان یزد	
		تعداد	میزان	تعداد	میزان
مراکز بهداشتی درمانی شهری و روستایی	۹۲	۱۷۷۴۹	۰,۹	۸۵	۰,۵
	۹۳	۱۷۶۴۴	۰,۹	۸۵	۰,۵
	۹۴	۱۷۷۹۲	۰,۹	۸۵	۰,۵
	۹۵	۱۷۸۵۴	۰,۹	۸۵	۰,۵

منبع: سالنامه آماری استان و کشور در سال ۱۳۹۵

۱ + ۴ ۴ پزشکان

منظور از پزشک فردی است، که تحصیلات پزشکی را در یکی از دانشگاه‌های داخل و یا خارج از کشور به پایان رسانده و مدارک او نیز مورد تایید وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی قرار گرفته است.

جدول ۳۸- تعداد و میزان پزشکان در استان و کشور در سال های ۸۰ تا ۹۴ (در هر صد هزار نفر جمعیت)

شرح	سال	کل کشور		استان یزد	
		تعداد	میزان	تعداد	میزان
تعداد پزشکان (در هر صد هزار نفر جمعیت)	۸۰	۲۱۱۷۵	۳۲,۸	۴۵۸	۵۵,۶
	۸۵	۲۹۹۳۷	۴۲,۵	۶۱۰	۶۱,۶
	۹۰	۳۲۴۷۸	۴۳,۲	۸۱۰	۷۵,۴
	۹۴	۴۲۳۹۳	۵۳,۸	۸۹۰	۸۱,۷

منبع: سالنامه آماری استان و کشور

میزان پزشکان کل کشور و همچنین استان یزد از سال ۸۰ تا ۹۴ روند افزایشی داشته است و همواره میزان پزشکان در استان یزد بیشتر از کشور بوده است.

۱ + ۴ ۵ شاخص مصرف دخانیات

دخانیات به عنوان بزرگترین عامل مرگ و میر قابل پیشگیری در جهان شناخته می شود. مرگ های ناشی از دخانیات به دلیل بیماری های عروق کرونر، سکتة مغزی، بیماری های مزمن انسدادی ریه، سرطان های ریه است. مصرف دخانیات در ایران بر اساس بار منتسب به عوامل مختلف، در رده دهم از عوامل خطر قرار گرفته است.

جدول ۳۹- مقایسه درصد مصرف دخانیات در استان یزد و کشور در سال های ۸۳ و ۸۹

درصد مصرف دخانیات (در هر صد نفر زن)		سال
یزد	کشور	
۰,۵	۴,۳	۸۳
۴,۲	۶,۳	۸۹

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

مصرف دخانیات در هر صد نفر زن در استان یزد در سال های ۸۳ و ۸۹ کمتر از کشور بوده است ولی چیزی که مشخص است این شاخص هم در کشور و هم در استان یزد افزایش پیدا کرده است.

۱ + ۴ ۶ شاخص بارداری در سن پایین

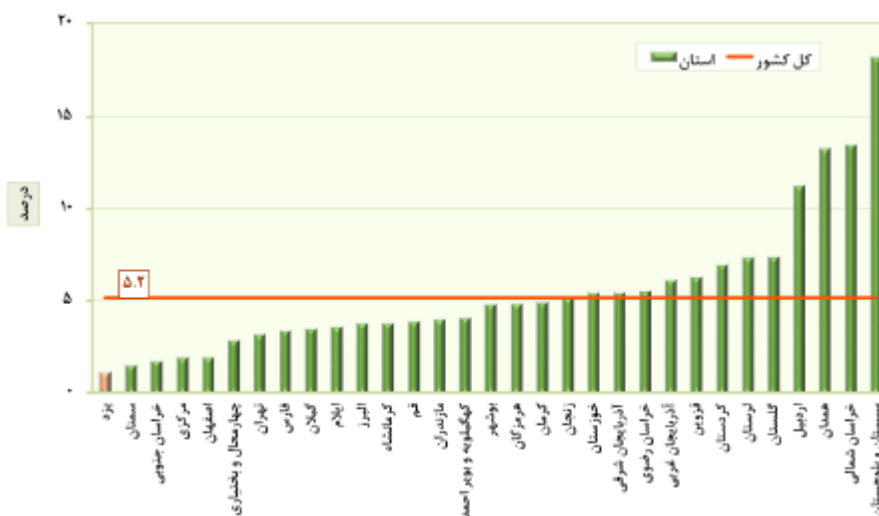
بارداری در سنین پایین عوارض و مشکلات جبران ناپذیری را برای سلامت مادر و نوزاد به همراه دارد. بارداری در سنین زیر ۱۸ سال به دلیل نیازهای تغذیه ای و تداوم دوران رشد، باعث ایجاد سوء تغذیه و کم خونی در مادر می شود. همچنین احتمال ابتلا به پره اکلامپسی و اکلامپسی (مسمومیت های حاملگی) نیز در این مادران وجود دارد. از مشکلات زایمان در سن پایین می توان به زایمان سخت، تولد نوزاد کم وزن، عفونت های بعد از زایمان، ایجاد افسردگی و احتمال اختلال های خلقی و سایکوز اشاره کرد.

جدول ۴۰- زنانی که حداقل یک بارداری زیر ۲۰ سال داشته اند در هزار زن سنین ۱۵ تا ۱۹ سال در فاصله سال های ۹۲ تا ۹۵

استان یزد	سال	شرح
۵,۳	۱۳۹۲	بارداری زیر ۲۰ سال
۴,۹۲	۱۳۹۳	
۵,۱	۱۳۹۴	
۴,۸	۱۳۹۵	
۵,۶	۱۳۹۶	

منبع: معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، تابستان ۹۷

طبق گزارش مرکز آمار ایران در سال ۸۹ این شاخص برای کل کشور مقدار ۵,۲ در سن زیر ۲۰ سال (ایران, ۱۳۹۰) بوده است، و این شاخص در سال ۸۹ برای استان یزد زیر ۵,۶۵ درصد بوده است. بنابراین استان یزد از نظر این شاخص در مقایسه با کل کشور وضعیت مناسبی ندارد.

شکل ۷-مقایسه درصد زایمان زیر ۱۸ سال در بین زنان بین ۲۰ تا ۲۴ سال
شکل ۸-با سایر استان ها در سال ۱۳۸۹

اما در مقایسه با خود استان یک روند سینوسی داشته است. در مصاحبه با خیرگان و فعالین اجتماعی در شهرستان‌ها با وجود آنکه سن ازدواج در شهرستان‌های کوچک و کمتر برخوردار پایین آمده است هنوز سن بارداری و زایمان زیر ۲۰ سال تفاوت مشهودی نداشته است لذا لازم است با استمرار فعالیت‌های فرهنگی جهت آموزش روش‌های پیشگیری صحیح از بارداری، نسبت به ریشه یابی ازدواج‌های زودهنگام اقدام گردد تا وضعیت این شاخص روند بهبود پیدا کند.

۱ + ۴ + ۵ مراقبت‌های دوران بارداری

مراقبت‌های دوران بارداری یک برنامه جامع قبل از تولد است که شامل رویکردی هماهنگ و یکپارچه به مراقبت‌های طبی و حمایت‌های روانی-اجتماعی است. این مراقبت‌ها در شرایط بهینه قبل از حاملگی شروع شده و تا کل دوره قبل از زایمان ادامه می‌یابد. این برنامه جامع شامل بخش‌های مراقبت‌های قبل از حاملگی، تشخیص به موقع و سریع بارداری، مراجعه اول برای مراقبت‌های بارداری و ویزیت‌های پیگیری تا بعد از زایمان است.

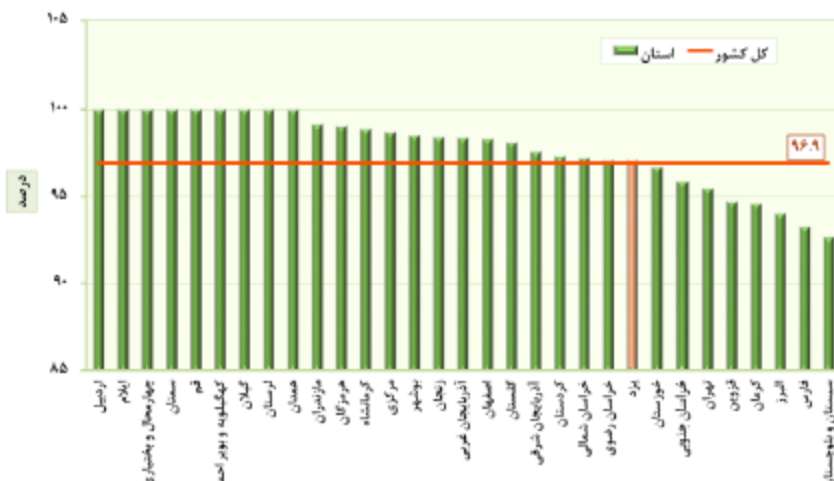
جدول ۴۱- تعداد مادرانی که در طی بارداری خود حداقل ۶ بار مراقبت شده‌اند نسبت به کل مادران باردار استان ضربدر ۱۰۰ در فاصله سال‌های ۹۲ تا ۹۵.

استان یزد	سال	شرح
۷۰,۴۵	۱۳۹۲	پوشش مراقبت‌های دوران بارداری
۷۰,۲۱	۱۳۹۳	
۶۹	۱۳۹۴	
-	۱۳۹۵	
۵۵,۷۱	۱۳۹۶	

منبع: معاونت بهداشت دانشکده علوم پزشکی شهید صدوقی. مرداد ۹۷

همانطور که از ارقام جدول مشخص است پوشش مراقبت‌های دوران بارداری در استان روندی رو به کاهش داشته است. البته تا سال ۱۳۹۵ شاخص بصورت حداقل ۵ بار مراقبت (یک بار نیمه اول بارداری و چهاربار در نیمه دوم باردار) انجام می‌گردید ولی در سال ۱۳۹۶ پوشش بصورت ۶ بار مراقبت محاسبه شده است.

همچنین برای شناخت بهتر وضعیت استان یزد با توجه به اینکه آخرین آمار کشوری موجود در اطلس بانوان مربوط به سال ۱۳۸۹ است، مقایسه از وضعیت استان در این سال با سایر استان‌های کشور داریم:

شکل ۹- مقایسه درصد پوشش مراقبت های دوران بارداری در استان یزد
شکل ۱۰- با دیگر استان های کشور در سال ۱۳۸۹

در مورد این شاخص نیز میتوان گفت استان در مقایسه با میانگین کشوری از موقعیت مناسبی برخوردار است.

۱ ۴ ۸ شاخص زایمان به روش سزارین

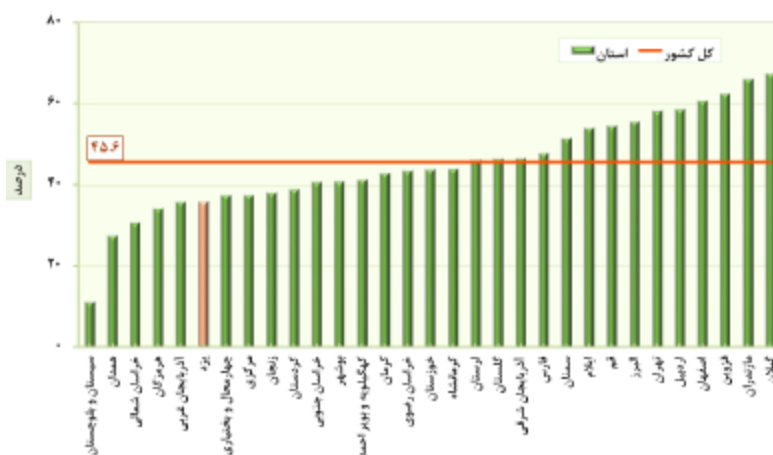
شاخص کیفیت زایمان و سلامت مادران و نوزادان در این مرحله، یکی از شاخص های تعیین کننده در میزان رشد خدمات بهداشت و سلامت هر جامعه است. علی رغم آنکه از دهه های پیش بر ارجحیت زایمان طبیعی بر روش سزارین تاکید شده است اما همچنان بسیاری از مادران به دلایل مختلف از جمله ترس از زایمان طبیعی اصرار بر این روش دارند. با عزم وزارت بهداشت مبنی بر اولویت دادن به زایمان طبیعی مگر در مواردی که تشخیص پزشک به سزارین باشد، تدابیری مبنی بر کاهش ترس مادران اندیشیده شده است اما آنچه در این میان اهمیت دارد این است که اولویت سلامت مادر و نوزاد است و هر برنامه ای باید بر مبنای این اصل چیده شود. در جدول زیر درصد زایمان های به روش سزارین نسبت به کل زایمان در سال های ۹۲ تا ۹۶ آورده شده است.

جدول ۴۲- وضعیت شاخص سزارین در استان بین سال های ۹۲ تا ۹۵

استان یزد	سال	شرح
۵۲,۶۵	۱۳۹۲	شاخص درصد سزارین
۴۷,۳۵	۱۳۹۳	
۴۸,۰۱	۱۳۹۴	
۴۸,۷	۱۳۹۵	
۴۹,۱	۱۳۹۶	

منبع: معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی استان یزد- تابستان ۹۷

همانطور که مشخص است درصد سزارین در استان یزد در سال های ۹۲ تا ۹۶ به میزان کمی تفاوت داشته و روند متغیری داشته است ولی در سال ۹۳ این شاخص نسبت به سال ۹۲، پنج درصد کاهش داشته است. اطلاعات مربوط به کشور از سال ۹۰ به بعد در دسترس نبوده است، اما در سال ۸۹، درصد سزارین در استان یزد ۳۵,۹ و در کشور ۴۵,۶ بوده بنابراین در استان یزد پایینتر از کشور بوده است.

شکل ۱۱- درصد زایمان به روش سزارین استان یزد در مقایسه با دیگر استان های کشور در سال ۱۳۸۹

۱-۴-۹ شاخص استفاده از روش های مطمئن (مدرن) پیشگیری از بارداری

اطلاع زنان از روش های مدرن پیشگیری از بارداری تاثیرات قابل توجهی بر ارتقاء سلامت مادر و نوزاد دارد و نشان دهنده عملکرد نظام سلامت است. در حقیقت مشاوره با کیفیت بالا در خصوص روش های مطمئن، مؤثر و مدرن پیشگیری از بارداری جهت گروه پرخطر از حاملگی های ناخواسته و سقط جنین های غیرقانونی نیز جلوگیری می کند. همچنین میزان استفاده از روش های مطمئن تنظیم خانواده در ارتقای سطح سلامت زنان نیز تأثیرگذار است.

این شاخص به صورت درصد نسبت زنان بین ۱۵ تا ۴۹ سال همسر دار که از روش‌های مطمئن پیشگیری از بارداری استفاده می‌کنند به کل زنان همسر دار ۱۴ تا ۴۹ سال محاسبه می‌شود.

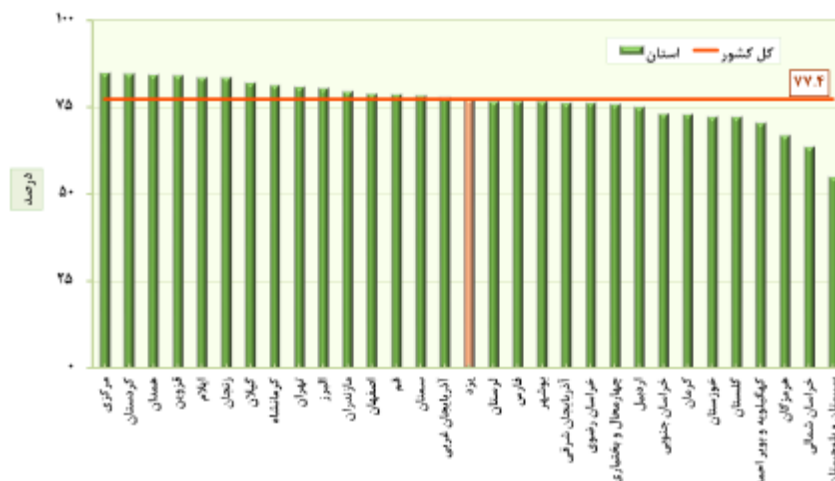
جدول ۴۳- شاخص استفاده از روش‌های مدرن پیشگیری بارداری بین سال‌های ۹۲ تا ۹۶

استان یزد	سال	شرح
۵۶٫۸	۱۳۹۲	درصد استفاده از روش‌های مدرن پیشگیری از بارداری
۵۵٫۱	۱۳۹۳	
۵۱٫۱	۱۳۹۴	
۳۵٫۹	۱۳۹۵	
۳۵٫۲	۱۳۹۶	

منبع: معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی استان یزد، مرداد ۹۷

با توجه به سیاست‌های جدید جمعیتی ابلاغی مقام معظم رهبری در راستای جبران کاهش نرخ رشد جمعیت و انجام برنامه ریزی لازم در راستای آموزش فرزند آوری جهت گروه واجد شرایط (زنان همسر دار ۱۰ تا ۴۹ ساله) خدمات فاصله گذاری رایگان تنها به گروه پرخطر ارائه می‌گردد به گونه ای که گروه پرخطر باروری دچار بارداری ناخواسته و متعاقبا سقط‌های غیر ایمن نشوند همچنین در سیاست‌های جمعیتی تصریح شده که ساز و کارهای لازم برای افزایش جمعیت در برنامه ششم فراهم شود به سبب آن شاهد کاهش عرضه لوازم پیشگیری از بارداری در مراکز بهداشت بوده‌ایم (روزنامه اعتماد ۹۲/۰۴/۲۷).

اطلاعات مربوط به کشور در سال‌های اخیر در دسترس نبوده است و طبق آخرین اطلاعات در سال ۸۹، درصد استفاده از روش‌های مدرن پیشگیری از بارداری در هر صد زن استان یزد ۶۱٫۶۴ درصد و در کشور ۷۷٫۴ درصد بوده است.

شکل ۱۲- مقایسه درصد شیوع و استفاده از کل روشهای پیشگیری از بارداری در زنان ۱۵-۲۹ سال همسر دار استان یزد در مقایسه با دیگر استان های کشور در سال ۱۳۸۹

۱-۱-۵ شناخت وضع ورزش

ورزش بانوان یکی از عوامل کلیدی در بالابردن سطح سلامت جسمی و روانی این بخش از جامعه محسوب می شود. با تغییر چشمگیر شیوه زندگی انسان ها در طول چند دهه و پر رنگ شدن نقش وسایل الکترونیکی و انجام کارها از راه دور به کمک اینترنت؛ چالش جدی کم تحرکی و مشکلات ناشی از آن دامنگیر جوامع مختلف شده است لذا اهمیت ورزش و جای دادن برنامه های ورزشی در زندگی روزمره اهمیت دو چندان یافته است. در حوزه بانوان به علت آنکه سلامت این بخش از جامعه تا حد زیادی تضمین کننده سلامت خانواده و نسل های بعدی ست بررسی شاخص ورزش از اهمیت زیادی برخوردار است

در این بخش به بررسی فضاهای ورزشی اختصاص یافته در استان به ورزش بانوان، تعداد ورزشکاران سازمان یافته و حرفه ای و همچنین نظر خبرگان در این حوزه می پردازیم.

۱-۱-۵-۱-۱ تاسیسات و مکان های ورزشی

بسیاری از افراد به ویژه بانوان تمایل دارند با شرکت در کلاس های آموزشی و فضاهای مسقف به ورزش بپردازند که این امر مستلزم وجود فضاهایی از قبیل سالن های ورزشی ست. در جدول زیر مقایسه ای بین تعداد فضاهای ورزشی استان و کشور داریم.

جدول ۴۴- تعداد تاسیسات و مکان های ورزشی استان و کشور به ازای هر هزار نفر

استان یزد	کشور		سال	شرح	
	تعداد	میزان			تعداد
۰,۲	۳۲۷	۰,۲	۱۶۰۵۰	۱۳۹۴	سرپوشیده
۰,۰۹	۱۰۷	۰,۰۹	۶۸۱۸	۱۳۹۴	رو باز

منبع: سالنامه آماری سال ۹۴ و محاسبات محقق

همانطور که در جدول مشخص است سرانه فضاهای ورزشی در استان وضعیتی مشابه میانگین کشور را دارد اما آنچه از حوزه بانوان حائز اهمیت است آنست که مدیران و متولیان فرصت استفاده از این فضاها را برای بانوان مهیا نمایند. موضوعی که بخصوص در شهرستان های کوچک مورد اشاره بانوان قرار می گرفت اختصاص ساعات نامناسب در روز جهت استفاده از سالن ها برای بانوان و عدم اختصاص استخرهای موجود به بانوان و آقایان به صورت مجزا از جمله مواردی بود که موجب عدم کارایی فضاهای موجود برای بانوان شده است.

۱ ۴ ۵ تعداد ورزشکاران سازمان یافته

ورزشکاران سازمان یافته منظور آن دسته از ورزشکارانی است که کارت بیمه ورزشی برای آنان صادر شده است. این تعداد معمولاً واقعیت تفاوت دارد و نمی تواند معیار صحیحی برای شنجش وضعیت ورزش باشد. به علت آنکه تعدادی از افراد که کارت ورزشی برای آنان صادر شده مدتهاست که دیگر به ورزش نمی پردازند. با وجود این به عنوان معیاری از ترویج ورزش وضعیت این شاخص را مورد بررسی قرار می دهیم.

جدول ۴۵- تعداد ورزشکاران سازمان یافته استان

استان یزد	سال	شرح
۶۴۳۱۶	۱۳۹۵	کل
۲۷۰۲۳	۱۳۹۵	زنان
۳۷۲۹۳	۱۳۹۵	مردان

منبع: سالنامه آماری سال ۹۵

۱-۱-۶ آسیب‌های اجتماعی

آسیب اجتماعی به هر نوع عمل فردی یا جمعی اطلاق می‌شود که در چارچوب اصول اخلاقی و قواعد عام عمل جمعی - رسمی و غیررسمی - محل فعالیت کنشگران قرار نمی‌گیرد و در نتیجه با منع قانونی یا قبح اخلاقی و اجتماعی روبه‌رو می‌گردد. هرچه تضاد طبقاتی در یک جامعه کمتر باشد و دهک‌های جامعه به هم نزدیک‌تر باشد آن جامعه کمتر دچار آسیب می‌گردد. هر اندازه که شبکه تعاملی و ارتباط سالم کمتر شکل بگیرد، زمینه آسیب‌های اجتماعی افزایش پیدا می‌کند. آسیب‌های اجتماعی به عنوان پدیده‌های تهدید کننده به شرایطی مربوط می‌شود که با کاهش امنیت، ضعف در انسجام و کاهش اعتماد اجتماعی همراه است.

امروزه کشور در این زمینه با شرایطی مواجه است که توجه به برنامه‌ریزی مناسب در خصوص کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی را ضرورتی اجتناب‌ناپذیر می‌کند که برخی از آنها عبارتند از:

- افزایش آمار آسیب‌های اجتماعی
 - تنوع آسیب‌های اجتماعی و افراد در معرض آسیب
 - کاهش سن آسیب دیدگان اجتماعی
 - مهاجرت بی‌رویه و گسترش مناطق حاشیه‌نشین
 - نبودن استراتژی مشخص در زمینه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی
 - زمینه‌های مستعد برای افزایش، شیوع و بروز مشکلات اجتماعی بدلیل جمعیت جوان
- آسیب‌های اجتماعی با کژکارکردهایی که به همراه دارند نظم عمومی جامعه را مختل می‌کنند در این میان درگیر شدن بانوان با آسیب‌های اجتماعی خانواده و فرزندان را تحت تاثیر قرار می‌دهد. در گذشته اعتیاد، سرقت، قتل و معضلاتی از این دست، معضلاتی مردانه تلقی می‌شد اما با تغییر و تحولات اجتماعی این معضلات به زنان هم کشیده شده است. امروزه زنان در انجام و تأثیرپذیری از آسیب‌های اجتماعی تفاوت اندکی با مردان دارند، تنها آنچه آنها را متمایز می‌سازد برخی از آسیب‌ها از جمله فرار و جرائم جنسی است که در رابطه با آنها معنای بیشتری می‌یابد؛ آمارهای رسمی حاکی از افزایش میزان آسیب‌های اجتماعی زنان ایرانی در سال‌های اخیر دارد که در برخی موارد با آمارهای آسیب‌های اجتماعی مردان برابری می‌کند.

۱ + ۶ + ۴ معتادین دستگیر شده

افرادی که از رسیدن به همه یا بخش عمده‌ای از انتظارات خود بازمانده‌اند و اکنون در بند حس ناکامی و ناامیدی گرفتار شده‌اند، در پی عاملی برای تسکین یا لااقل فراموشی مقطعی این حس ناخوشایند هستند و مواد مخدر و روان‌گردان این امکان را در اختیار آنان قرار می‌دهند. اعتیاد نوعی

بیماری زیستی، روانی و اجتماعی است و به عوامل زیادی مربوط میشود که تأثیر این عوامل از فردی به فرد دیگر، از سنی به سن دیگر و از جنسی به جنس دیگر متفاوت است هرچند آمار اعتیاد زنان در جهان بسیار پایینتر از آمار اعتیاد در مردان است، ولی علل و عوامل فردی، اجتماعی، خانوادگی و محیطی گرایش به اعتیاد، برای هر دو جنس یکسان است. از آنجا که زن در پیشرفت و ارتقای افراد خانواده نقش بسیار مؤثری دارد، توجه به سلامت روح و روان او از مسائل مهم به شمار می‌آید.

مصرف مواد مخدر در گذشته بیشتر امری مردانه بود و تنها زنان طبقات بالای جامعه به مصرف مواد روی می‌آوردند ولی متأسفانه امروز شاهدیم که اعتیاد به امری عمومی تبدیل شده است.

معضل اعتیاد، به عنوان یک بیماری تحت تأثیر ویژگی‌های اجتماعی قرار دارد و اعتیاد در زنان تحت تأثیر عوامل روانی بیشتر قرار دارد. مهمترین علل گرایش زنان به مصرف مواد مخدر کسب لذت، کنجکاوی، اختلافات روحی روانی، در دسترس بودن مواد مخدر، اصرار دوستان، اختلافات خانوادگی، لاغری و رفع مشکلات جنسی و ازدواج نامناسب اعلام شده است. که به نظر می‌رسد در عوامل تأثیر گذار بر این روند، تغییر ساختار جامعه به دلیل وجود گسترده مهاجران نیز نقشی اساسی داشته باشد. اهمیت توجه به معضل اعتیاد از آن روست که بخش اعظمی از آسیب‌های اجتماعی دیگر را همچون طلاق موجب خواهد شد.

طبق آمار رسمی به طور میانگین، ۲/۹٪ جمعیت استان گرفتار اعتیاد هستند. (به جز مصرف تفنی). میانگین سن شروع مصرف مواد مخدر ۲۱/۵ سال است. میانگین سن شروع مصرف سیگار ۱۸/۶ و میانگین سن شروع مصرف قلیان، ۲۱/۸ سال می‌باشد. بیشترین ماده مخدر مصرفی در بین معتادان یزدی تریاک و مشتقات آن است و البته مصرف مواد محرک صنعتی در استان رو به افزایش است. بیشترین رده سنی معتادان مراجعه کننده به کمپ‌های ترک اعتیاد بین ۲۸ تا ۳۵ سال است. ۱۴۳ مرکز درمان و کاهش آسیب اعتیاد در استان یزد فعالیت دارد که ۱۲۶ دارویی ۱۱ غیردارویی که تنها یکی ویژه بانوان است.

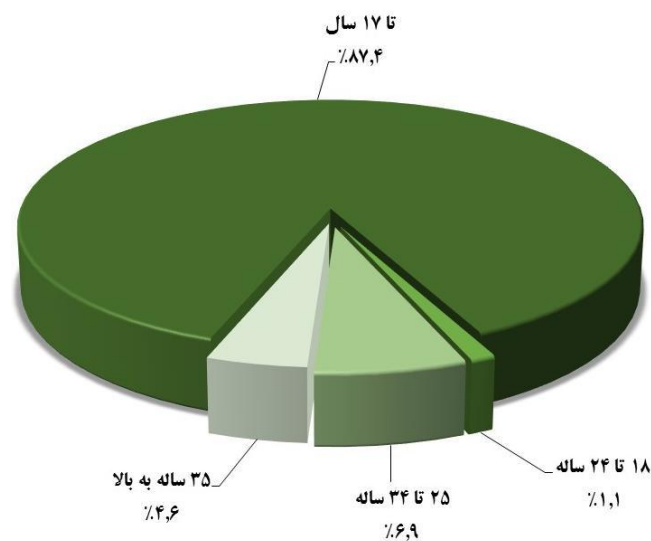
طبق آمارهای اطلس «نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد» بررسی توزیع درصد گروه‌های سنی معتادین مواد مخدر استان یزد در سال ۱۳۹۵ نشان می‌دهد در سال‌های ۹۵-۸۰ روند معتادین زن دستگیر شده استان یزد نوسانی بوده است. اعتیاد زنان استان از اعتیاد زنان کل کشور در سال‌های ۱۳۸۰ و ۱۳۸۵ بیشتر بوده است. بیشترین میزان دستگیرشدگان زن استان در سال‌های ۱۳۸۰ و ۱۳۸۵ بوده که در ده هزار زن استان ۳,۳ معتاد دستگیر شده است. در کمال تعجب بیشترین معتادین زن دستگیر شده استان در سال ۹۵ در گروه سنی تا ۱۷ سال با ۸۷,۴ درصد قرار دارند؛ بیشترین معتادین مرد استان در گروه سنی ۲۵ تا ۳۴ سال قرار گرفته‌اند. زنانه شدن جرم اعتیاد و گرایش دختران با سن پایین، هشدار به وضعیت اجتماعی امروز است.

دوران نوجوانی و جوانی از ادوار پراهمیت در فرآیند رشد آدمی محسوب می‌شود. قدم گذاردن به این دوره معمولاً با بلوغ آغاز می‌شود. شکوفایی غریزه جنسی، تثبیت و تحکیم علائق و منافع شغلی و اجتماعی، میل به آزادی و استقلال از ویژگی‌های مهم این دوره است. تغییر و تحول جسمی، روانی و شخصیتی در این دوران، خواسته‌های جدیدی را مطرح می‌سازد. از یک سو فشار غرایز، نیازها و میل به تبعیت از ارزش‌های نوجوانی، همچنین پذیرفته شدن و جذب در گروه‌های همسال، فشارهای گروهی، میل به ابراز وجود و از طرف دیگر فقدان امکانات، روابط نامناسب عاطفی، عدم توجه به خواسته‌ها، ارزش‌ها و نظرات جوان و نیز بی‌تجربگی و عدم شناخت کافی، فرد را در یک بحران فکری و آشفته‌گی روانی قرار می‌دهد و عوارضی چون بیش‌مری، پوچی و بیکفایتی به بار می‌آورد و زمینه‌گرایش به انحرافات اجتماعی در آنان فراهم می‌شود.

جدول ۴۶- تعداد بانوان معتاد دستگیر شده استان یزد

شرح	سال	کل کشور			استان یزد		
		کل	زن	درصد زنان معتاد دستگیر شده	کل	زن	درصد زنان معتاد دستگیر شده
معتادین دستگیر شده	۱۳۸۵	۳۰۳۲۳۴	۸۱۱۷	۲,۶۷	۵۷۸۳	۱۵۶	۲,۶
	۱۳۹۰	۱۱۱۲۱۹	۲۸۲۱	۲,۵	۰	۰	۰
	۱۳۹۵	۲۱۲۱۳۸	۷۰۹۰	۳,۳۴	۱۰۵۳	۸۷	۸,۲

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

شکل ۱۳- توزیع درصد زنان معتاد دستگیر شده استان یزد بر حسب گروه سنی در سال ۱۳۹۵

۱ + ۶ + ۴ اقدام به خودکشی

خودکشی و اقدام به خودکشی یکی از آسیب‌های اجتماعی به شمار می‌آید. خودکشی را می‌توان تهدیدی برای سلامت عموم جامعه دانست و واقعیت دردناکی که در ورای این موضوع نهفته است ضربه عمیقی است که بر پیکر خانواده و جامعه وارد می‌کند در واقع بار سنگین زیان‌های مادی و معنوی این پدیده را به هیچ عنوان نمی‌شود نادیده گرفت.

شایعترین انواع خودکشی در زنان مسمومیت دارویی و خودسوزی است. بیشترین علت خودکشی مربوط به تنش‌زاهای محیطی، اختلافات زناشویی، تهمت‌های ناموسی، ازدواج تحمیلی و مشاجرات خانوادگی می‌باشد.

آمارها نشان می‌دهد آمار خودکشی زنان طی سال‌های اخیر در حال افزایش است. بررسی توزیع درصد گروه‌های سنی زنان استان یزد که در سال ۱۳۹۵ خودکشی کرده‌اند نشان می‌دهد که بیشترین زنان در گروه سنی ۱۸ تا ۲۴ سال با ۴۶,۲ درصد قرار گرفته‌اند و مردان استان در گروه سنی ۱۸ تا ۲۴ سال و ۳۵ سال و بیشتر بیشترین میزان اقدام به خودکشی را داشته‌اند.

البته محرمانه بودن آمار این آسیب‌ها، مانع از تحلیل دقیق‌تر آن می‌باشد. آمارهای سند کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی استان یزد نشان می‌دهد در شش ماهه نخست سال ۱۳۸۳ میزان خودکشی در هر ۱۰۰ هزار نفر در استان ۴,۹ بوده است. اما در سال‌های بعد، افزایش بالایی داشته است. متأسفانه بدلیل محرمانه بودن، آمار در دسترس نمی‌باشد و براساس آمارهای ارائه شده در سال ۸۹ تعداد ۱۴۶ مورد اقدام به خودکشی فقط در شهرستان میبد وجود داشته است که اکثراً مسمومیت دارویی بوده است. (مرکز اورژانس اجتماعی میبد)

جدول ۴۷- تعداد اقدام به خودکشی در زنان استان یزد

استان یزد			کل کشور			سال	شرح
درصد اقدام به خودکشی در زنان	زن	کل	درصد اقدام به خودکشی در زنان	زن	کل		
۱۲,۵	۵	۴۰	۳۳,۷۲	۱۲۱۲	۳۵۹۴	۱۳۸۵	اقدام به خودکشی
۲۰,۸۳	۵	۲۴	۲۸,۷۱	۹۵۲	۳۳۱۵	۱۳۹۰	
۵۴,۱۶	۱۳	۲۴	۳۰,۸۸	۱۴۰۲	۴۵۳۹	۱۳۹۵	

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

۱ + ۶ + ۳ دستگیرشدگان سرقت

غالباً ادعا می‌شود که جرم‌های زنان بازتابی از جایگاهشان در اجتماع است. به طور کلی وضعیت اجتماعی و اقتصادی رابطه نزدیکی با میزان و نوع جرم زنان دارد. سرقت از جمله جرائمی است که بیشتر مجرمان آن مردان می‌باشد ولی در سال‌های اخیر با توجه به شرایط اقتصادی و نابسامانی‌های اجتماعی زنانی که از موقعیت اجتماعی-اقتصادی مطلوبی برخوردار نیستند به سرقت، کیف قاپی و جرائمی ازین قبیل روی آورده‌اند.

در سال ۱۳۹۰ میزان زنان دستگیر شده در رابطه با سرقت ۳۶ نفر در صد هزار زن استان بوده و در سال ۱۳۹۵ با افزایش به ۹۰ سارق زن در صد هزار زن استان رسیده است. با اینکه همواره آمار سرقت در زنان کمتر از مردان بوده است اما آمار دستگیرشدگان سرقت در بانوان در سال‌های اخیر رشد قابل ملاحظه‌ای داشته است. مشکلات اقتصادی، افزایش نرخ بیکاری، حضور بیشتر بانوان در موقعیت‌های اقتصادی و واگذاری مسئولیت‌های اقتصادی خانواده بر دوش بانوان و البته نابسامانی‌های اقتصادی و اجتماعی می‌تواند از دلایل این امر باشد. «جان هگن» در نظریات جرم‌شناسی نشان می‌دهد ارقام جنایت میان زنان بسیار پایینتر از مردان است. اما موضوع رابطه جنسیت با جرم مساله‌ای پیچیده است. او معتقد است که این رابطه در نظریه‌های کنونی انحرافات اجتماعی به خوبی مورد بررسی قرار نگرفته است. چرا که تبیین رابطه این دو متغیر تحت تأثیر عوامل دیگری مانند دنیای کار، ساخت طبقاتی و اشکال گوناگون نظارت بر رفتار زنان و مردان قرار دارد. واضح است که زنان به مراتب از مردان در دسترسی به پاداش‌ها در نظام قشربندی محدودتر هستند. مردان بیشتر در صحنه اجتماعی یعنی جهان کار حضور دارند و برعکس زنان بیشتر در صحنه حوزه خصوصی یعنی زندگی خانوادگی حاضر هستند. نتیجه این محدودیت این است که زنان کمتر امکان ارتکاب جرائم را دارند (هگن ۱۹۸۸، ۲۶۸؛ دانز و راک ۳۱۱، ۱۹۹۵، به نقل از ممتاز ۱۳۸۵: ۱۸۲).

جدول ۴۸- تعداد بانوان دستگیرشده سرقت در استان یزد

شرح	سال	کل کشور			استان یزد	
		کل	زن	درصد زنان دستگیر شده سرقت	کل	زن
دستگیر شدگان سرقت	۱۳۹۰	۱۹۷۳۶۰	۵۴۶۲	۲,۷۶	۲۵۳۱	۳۶
	۱۳۹۵	۳۲۰۳۶۰	۱۴۹۵۷	۴,۶۶	۲۵۵۰	۹۰

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

۱ + ۶ + ۴ فرار از منزل

فرار نوجوانان و جوانان از خانه و ترک خانواده بدون اجازه والدین یا وصی قانونی در واقع نوعی واکنش نسبت به شرایطی است که از نظر فرد نامساعد، غیرقابل تحمل و بعضاً تغییرناپذیر است. این عمل به عنوان یک مکانیسم دفاعی به منظور کاهش ناملایمات زندگی و خلاصی از محرک‌های آزاردهنده و مضر و دستیابی به خواسته‌های موردنظر و عموماً آرزوهای دور و دراز به کار گرفته می‌شود.

ترک منزل توسط دختران به عنوان یک بحران برای خانواده و به عنوان یک معضل اجتماعی ضرورت مداخلات حرف‌های را ایجاد کرده است. پدیده فرار از منزل معلول شبکه پیچیده‌ای از عوامل مؤثر روانی - اجتماعی است. فرار را می‌توان، ترک محل زندگی به علت فشارهای ناشی از خشونت، تبعیض، نابرابری، تمایل به ماجراجویی، کسب منزلت... یا در اثر کم‌عقلی و فریبخوردگی و گاه به علت عدم سلامت فکری و روحی تعریف کرد. از آنجا که فرار یکی از عوامل زمینه‌ساز شخصیت بزهکاری در آینده می‌باشد، لذا از اهمیت خاصی برخوردار است. فرار زمینه را برای اختلال شخصیت و رفتار فراهم می‌آورد و سبب بروز بزهکاری‌ها، جرم‌ها و جنایت‌هاست. این عمل در دختران اثرات نامطلوبی برجای می‌گذارد و تأثیر آن بر این گروه بیشتر از پسران است. زیرا دختران بیش از پسران دارای طبیعت انفعالی می‌باشند و مقاومت عاطفی کمتری در مقابل مشکلات دارند و زود تسلیم حوادث می‌شوند. این گونه افراد از سوی جامعه طرد شده و ارزش و اهمیت سابق را در نزد دیگران از دست خواهند داد. فرار از منزل از جمله مسائل اجتماعی است که برای زنان معنای بیشتری می‌یابد.

در سال‌های ۹۵-۷۵ میزان فرار زنان و دختران استان یزد از ۴,۷ در صد هزار نفر زن استان با افزایش ۲,۳ برابری به ۱۱,۱ در صد هزار نفر زن استان افزایش یافته است. و در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ میزان فرار زنان استان یزد از میزان کشوری بیشتر بوده است. باید در نظر داشت در شهرهای سنتی بسیاری از تجربه‌های آسیب اجتماعی علنی نشده و به ویژه آماری که مرتبط با مسائل زنان و دختران می‌باشد و به جای ثبت شدن، مخفی نگاه داشته می‌شود. بر اساس آمار پذیرش‌های مراکز مداخله در بحران‌های اجتماعی استان از سال ۱۳۸۳ تا سال ۱۳۸۹ حدود ۱۵۴ مورد به عنوان دختر فراری پذیرش گردیده‌اند. که سال ۱۳۸۵ نسبت به سال ۱۳۸۴ حدود ۱۸ درصد رشد داشته است و سال ۱۳۸۶ نسبت به سال ۱۳۸۵ حدود ۲۰ درصد رشد داشته است. و سال ۸۹ نسبت به سال ۸۸ حدود ۷۳ درصد رشد داشته است.

جدول ۴۹ - تعداد فرار بانوان از منزل در استان یزد

استان یزد			کل کشور			سال	شرح
میزان	زنان	کل	میزان	زنان	کل		
۴,۹	۲۳	۲۶	۹,۹	۳۴۱۶	۴۵۲۱	۱۳۸۵	فرار از منزل
۱۱,۱	۵۸	۱۲۲	۷,۳	۲۷۳۴	۳۳۹۶	۱۳۹۰	
۱۱,۱	۵۸	۱۲۲	۴,۷	۱۸۷۲		۱۳۹۵	

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

استان یزد در مبحث آسیب‌های اجتماعی و به ویژه اعتیاد دچار چالش‌های خاص خود است. شیوع مصرف مواد مخدر خصوصاً شیشه در بین بانوان استان، لزوم اتخاذ تدابیر و سیاست‌های کشوری، جهت حمایت حقوقی و مالی و معنوی از کودکان و نوجوانان زیر ۱۸ سال که سرپرست آنان درگیر اعتیاد است، لزوم اتخاذ تدابیر و سیاست‌های کشوری جهت حمایت از خانواده‌های معتادین جهت پیشگیری از ابتلای خانواده به آسیب‌های اجتماعی و ضرورت رعایت فصول هزینه‌ای در ارتباط با اعتبارات ابلاغی وزارت کشور از آن جمله است.

مشکلات اجتماعی یزد، عمدتاً نشان از گذار از ویژگی‌های جامعه سنتی به شرایط و مراحل جامعه رو به تحول و آثار و تبعات آن و دگرگونی‌های ساختاری در فرهنگ و شیوه زندگی دارد. جامعه یزد، در این زمینه، همانند جوامع در حال گذار، در مسیر تغییرات ساختارهای اجتماعی و فرهنگی قرار داشته و تعارض الگوهای رفتاری و ارزشی جدید را تجربه می‌کند. در فرآیند این تحولات، طبعاً مشکلات اجتماعی و فرهنگی و عوارض تغییرات را به همراه دارد.

مجموعاً در بینش جامعه شناختی در تعیین انحرافات و کجروی‌ها بر روی اجتماعی بودن انحراف تاکید می‌شود. عوامل اجتماعی مؤثر بر رفتار انحرافی و بزهکاری گوناگون و متعددند از جمله وضعیت اقتصادی خانواده (فقر یا رفاه بیش از حد)، معاشرت با دوستان ناباب و ناصالح، گذراندن اوقات فراغت، بیکاری، نوع شغل و میزان درآمد، رضایت و عدم رضایت شغلی، وضعیت تأهل، تراکم جمعیت، مهاجرت، بی عدالتی، مواد مخدر و اعتیاد وسایل ارتباط جمعی و نحوه استفاده از آن... همگی در ارتکاب جرم پیدایش و توسعه مفاسد و کجروی‌ها اثر قطعی دارند و فراگرد جامعه پذیری و اجتماعی در نحوه رفتار و سلوک فرد اثر تعیین کننده‌ای دارد.

پیچیدگی رفتار آدمی به گونه‌ای است که نمی‌توان یک عامل را به عنوان عامل مسلط رفتار ناهنجار تلقی کرد بلکه عوامل متعدد و منظومه‌ای از علل و عوامل مشکل و ارتباط متقابل با یکدیگر منجر به پیدایش رفتار می‌گردد. ارتباط متقابل فرد و جامعه و محیط پیرامونش و تعادل بین آنها در تکوین رفتار مؤثر می‌باشد.

پارسونز، جامعه‌شناس شهیر در نظریه کنش اجتماعی و آنومی بیان می‌دارد که در تبیین انحرافات اجتماعی بر مبنای پیش فرضی که مورد خرده نظام‌های چهارگانه فرهنگ، اجتماع، شخصیت و اقتصاد مطرح کرده شکل گرفته است. کارکردهای مناسب هر یک از این خرده نظام‌ها و ارتباط کنش متقابل بین آنها عامل کنترل کننده هر جامعه و همچنین عامل بقا و پایداری نظام اجتماعی است. در مقابل عدم تعادل و بی‌سازمانی در هر یک از خرده نظام‌ها حیات جامعه را تهدید کرده زمینه را برای رفتار انحرافی فراهم می‌سازد. از دید پارسونز، نهادها و سازمان‌های اجتماعی عوامل اجرایی و ابزارهای جامعه‌پذیری الگوهای رفتاری و درونی ساختن آن‌ها در افراد هستند. در صورتی که نهادها و سازمان‌های کارگزار جامعه‌پذیری نظیر خانواده، مدرسه و وسایل ارتباط جمعی کارآیی لازم را نداشته باشند جامعه دچار بی‌سازمانی اجتماعی گردیده و پیامد آن شیوع رفتار انحرافی در جامعه است. به اعتقاد پارسونز، افراد با درونی کردن الگوها در فرآیند جامعه‌پذیری و ایفای نقش‌ها در چارچوب نظام فرهنگی، روی پیوستاری قرار می‌گیرند که در یک طرف آن رضایت و اقتناع درونی و برخوردار از حمایت و پذیرش اجتماعی برای افراد است، در طرف دیگر آن نابسامانی و بی‌هنجاری و رفتار انحرافی است که اجبار و اضطراب اجتماعی را به همراه دارد (احمدی، ۱۳۸۴: ۵۴ به نقل از پارسونز).

طبق آمار همایون هاشمی رییس وقت سازمان بهزیستی کشور، از نظر شیوع شناسی در ایران اعتیاد در رتبه اول است، البته تراکنش اعتیاد در کشور قابل رصد نیست و آمارها متفاوت است، سپس طلاق با آمار ۱۶,۳ درصد که باید خاطر نشان کرد، ۱۴ درصد آمار طلاق‌ها در ایران به خاطر اعتیاد است و در نهایت فقر و آسیب‌های اجتماعی نوپدید مثل اعتیاد به فضای مجازی، اچ‌آی‌وی و روابط فراهانوادگی نیز منجمله دیگر مشکلات هستند.

بررسی شاخص‌های موجود نشان می‌دهد در برخی از شاخص‌ها وضعیت استان یزد به مساله تبدیل شده است.

در واقع مساله اجتماعی وضعیتی است که از سوی تعداد زیادی از افراد جامعه قابل اعتراض یا نامطلوب محسوب می‌شود. جامعه‌ای که هدفی را در میان مردم درونی می‌نماید اما وسایل دستیابی به آن هدف را در اختیار مردم قرار نمی‌دهد و در نتیجه جامعه تولید آسیب می‌کند.

طبق اظهارات محمد حسین رحیمی زاده معاون قضائی، اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم دادگستری استان یزد، پنج آسیب مهم اجتماعی کشور که باید تا پایان قانون برنامه ششم توسعه، کاهش چشمگیری داشته باشد، شامل طلاق، اعتیاد، حاشیه‌نشینی، کودکان کار و مفاسد اخلاقی است که مهم‌ترین آن‌ها در استان یزد را به ترتیب حاشیه‌نشینی، اختلافات خانوادگی و اعتیاد تشکیل می‌دهند. رحیمی زاده همچنین سهم اتباع بیگانه را در جرائم سنگین استان قابل توجه دانست و گفت: حضور اتباع بیگانه به‌ویژه غیرمجاز در استان مشکلات زیادی را به وجود آورده است (شبکه اطلاع رسانی دانا، ۹۷/۳/۱۴، شناسه: ۱۳۷۰۳۴۰).

«امیل دورکیم» در نظریه آنومی تشریح می‌کند که جامعه آنومیک یا بی سازمان جامعه‌ای است که مجموعه‌ای از هنجارها و ارزش‌های متضاد با یکدیگر در خود داشته و فاقد خطوط راهنمای روشن و پایداری برای مردم به منظور یادگیری و درونی کردن هنجارهاست. به اعتقاد دورکیم همچنان که جوامع گسترش می‌یابند جمعیت‌ها نیز متراکم‌تر گردیده و با پیشرفت‌های اقتصادی و فناوری روابط اجتماعی نیز تغییر می‌یابد. گسترش تقسیم کار موجب گذار جوامع اروپایی از یک مرحله سنتی، ساده، مکانیکی و فئودالی به مرحله مدرن، صنعتی، پیچیده و ارگانیکی شد. به اعتقاد دورکیم، گسترش تقسیم کار همواره به آسانی پدیدار نمی‌شود و هزینه‌های انسانی و مادی فراوانی به دنبال داشت. این تغییرات اجتماعی بدون وجود هنجارهای اخلاقی، جامعه را دستخوش عدم تعادل و بی‌سازمانی اجتماعی می‌کند. به اعتقاد دورکیم چنین شرایطی از تقسیم کار غیرعادی زمینه را برای آنومی فراهم نموده که پیامد آنومی برخی از مسائل و آسیب‌های اجتماعی است.

یزد، یک جامعه در حال توسعه با توسعه نامتوازن است. استانی که مسیر صنعتی شدن را به سرعت طی می‌کند، و همچنین یزد دومین شهر مهاجرپذیر کشور است که به اذعان مسولان استانی، آسیب‌های اجتماعی در یزد متأثر از پدیده مهاجرت است. مهاجرت روستائیان از روستاها به شهرها در اثر خشک‌سالی، نبود کارگاه‌های اقتصادی، نبود امکانات رفاهی و آموزشی و همچنین مهاجرت از استان‌های دیگر برای یافتن شغل به استان یزد، سبب بروز پدیده حاشیه‌نشینی در استان شده است.

جامعه ما اکنون دچار آشفتگی فرهنگی شده است که راهکار آن ایجاد وفاق فرهنگی جدید در ایران باید بر پایه‌ی پذیرش و به رسمیت شناسی کثرت فرهنگ‌ها و برقراری گفتگوی عمومی آزاد میان آن‌ها با هدف دستیابی به تفاهم است.

آنچه در سال‌های اخیر شاهدیم افزایش درصد پذیرش دختران در کنکور در کل کشور و ۲۰ سال صدرنشینی استان یزد در کنکور سراسری بوده که با فشارهای خانواده‌ها و نظام آموزشی اتفاق افتاده اما نمونه‌های ناموفقی از دانشجویان یزدی را شاهدیم که بدون مشارکت اجتماعی دچار آسیب‌های روانی و

روحي شده اند. بخش عمده‌اي از اين جوانان، در راستاي فرايند توسعه‌ي انساني و به اميد و آرزوي دستيابي به شرايط بهتر و زندگي مساعدتر سال‌هايي از عمر خود را صرف تحصيلات عمومي و دانشگاهي نموده‌اند و به نسبت افزايش تحصيلات انتظارات فرهنگي، اجتماعي، اقتصادي و سياسي گسترده‌تري را در خيال پرورانده‌اند. اکنون ساختارهاي جامعه ايران تقريباً قادر به پاسخگويي به انتظارات چهارگانه آن‌ها - در سطح سياسي، اقتصادي، فرهنگي و اجتماعي - نيست. به اين ترتيب جاي شگفتي نخواهد بود که اين نسل ناکام و نااميد به آسيب‌هاي گوناگون اجتماعي دچار گردد. از سوي ديگر به نظر مي‌رسد در مبحث آسيب‌هاي اجتماعي يکي از دلایلي که موجب رشد سريع اين آفت شده، نگاه امنيتي به آسيب‌ها و تغافل نسبت به آن است. همچنان اطلاعات دقيق از وضعيت رسوخ اعتياد در ميان اعضاي جامعه وجود ندارد. آمارها و اطلاعات ارايه شده از سوي دستگاه‌هاي مختلف مسئول با هم متناقض‌اند و در برخي از موارد با واقعيت‌هاي مشهود هماهنگي ندارند. تنوع آسيب‌هاي اجتماعي و کاهش سن آسيب‌ديدگان اجتماعي، نداشتن بانک اطلاعاتي مناسب در زمينه آسيب‌ها و آسيب‌ديدگان اجتماعي در استان از جمله مواردی است که آسيب‌هاي اين حوزه را جدی می‌کند. آسيب‌هاي اجتماعي، به عنوان يک معضل اجتماعي تنها با رويکردي تحت عنوان گفتمان اجتماعي و اجتماع مدارانه قابل حل خواهد بود و معضلات اجتماعي با مشارکت اجتماعي مردم در قالب سازمان‌هاي مردم نهاد کاهش مي‌يابد.

۱-۱-۷ مشارکت سياسي

هانتینگتن و نلسون (۱۹۷۶) به مقوله مشارکت به عنوان معلول و اثر تبعي توسعه مي‌نگرند. طبق تعريف آنها مشارکت سياسي «فعاليت شهروندان خصوصي به منظور تأثير نهادن بر فرآيند تصميم‌گيري - هاي درست است». بنابراين آنها مشارکت سياسي را تباعي از دامنه فعاليت‌هاي دولت در جامعه مي‌دانند. آنها مشارکت را هدف ندانسته و آن را تباعي از منابع فعاليت‌هاي درست و تصميمات نخبگان حاکم و سياست‌هاي آنها يا به طور کلي محصول جاني توسعه محسوب مي‌کنند. به اين معنا که نخبگان براي تحکيم قدرت خود، تحکيم استقلال ملي يا اصلاحات اجتماعي و يا کاهش نابرابري‌هاي اقتصادي و اجتماعي و ...، مشارکت بخش‌هايي از جامعه را در سياست تشويق مي‌کنند يا اينکه چون توسعه اقتصادي و اجتماعي، فرصت‌هاي تحرک اجتماعي و اقتصادي فرد را بيشتر مي‌کند، در درازمدت افزايش منزلت - هاي بالاتر در جامعه و گسترش نگرش‌هاي ذهني احساس توانمندی و مؤثر بودن از نظر سياسي موجب گسترش مشارکت سياسي مي‌شود. هانتینگتن و نلسون اشکال مختلف مشارکت سياسي را موارد ذيل مي - دانند: فعاليت در انتخابات، اعمال نفوذ، فعاليت سازماني، ايجاد روابط فردي با مقامات قدرتمند، خشونت و استفاده از زور براي تأثير گذاشتن بر تصميمات دولت.

مشارکت سیاسی می‌تواند در قالب یکی از موارد بالا یا چند مورد آن صورت گیرد. و توسعه اقتصادی و اجتماعی لزوماً باعث افزایش مشارکت نمی‌گردد؛ ولی در دوره‌های زمانی طولانی و زمان بر، رابطه‌ای بین این دو متغیر برقرار می‌شود و هرچه توسعه اقتصادی - اجتماعی بیشتر شود، مشارکت سیاسی بالاتری مشاهده می‌شود. در این میان عوامل دیگری مثل مهاجرت، جنگ، علایق مذهبی و عقیدتی مستقل از توسعه اقتصادی، موجب ارتقا و آگاهی گروهی، دخالت در سازمان‌ها و نیز تشدید فعالیت‌های دولت می‌شود که به نوبه خود محتمل است مشارکت سیاسی را افزایش دهد. این دو نویسنده بین گسترش فرصت‌های تحرک اجتماعی و فردی و مشارکت سیاسی در کوتاه مدت رابطه معکوسی قائل اند و افراد اگر بتوانند با استفاده از وسایل دیگر (مهاجرت، بالا بردن سطح سواد، انتقال به مشاغل پرمنزله تر یا کسب درآمد بیشتر) به اهداف موردنظر که در مجموع همان بهبود وضع اقتصادی و اجتماعی است دست یابند، معمولاً از مشارکت در سیاست و فعالیت اجتماعی صرف نظر می‌کنند. و دو عامل کلی را در گسترش مشارکت سیاسی در جوامع در حال توسعه مؤثر می‌دانند: ۱- تأثیر نخبگان سیاسی در ترغیب مردم به مشارکت و میزان توانایی آنها در این که چقدر بتوانند افکار عمومی را در جهت مشارکت کانالیزه کنند. ۲- میزان آگاهی گروهی و انسجام اجتماعی این جوامع.

حضور زنان و مشارکت سیاسی آنان تابعی از این مقوله است. مشارکت افراد در امور سیاسی به عنوان یک رفتار، در قدم اول نیازمند کسب اطلاع، ایجاد شناخت و یادگیری در خصوص اهمیت و چگونگی آن می‌باشد؛ ولی هر کسی که شناخت اولیه‌ای درباره مشارکت سیاسی کسب کرد، ضرورتاً دست به این کار نخواهد زد، چرا که زنجیره بروز رفتاری ویژه، مانند مشارکت سیاسی، اساساً نیاز به در نظر گرفتن مهارت‌هایی است که افراد دارند و نیز منابع در دسترس آنان دارد. میزان تحصیلات، محل سکونت، مشارکت دیگر اعضای خانواده در اجتماع، اگر زنان در حوزه سیاسی، اقلیت بشمار آیند، دموکراسی ناتمام است. مشارکت سیاسی می‌تواند در دو سطح توده (شرکت در انتخابات، عضویت در احزاب و انجمن‌ها و تجربه‌های اجتماعی و نخبگان (حضور در مجلس، قوه مجریه و داشتن مناصب عالی) معنا یابد. یکی از عرصه‌هایی که به رغم نبودن موانع قانونی، حضور و مشارکت زنان در آن محدود مانده، نهاد قانونگذاری یا مجلس شورای اسلامی است

۱-۲-۱-۱ حضور در مجلس

از مجموع ۳۶ نماینده در دوره‌های ده گانه مجلس شورای اسلامی در استان یزد تمام نمایندگان مرد بوده اند و نماینده زن ازین استان به مجلس شورای اسلامی راه نیافته است. طبق آمار سال ۹۰، یک سوم از نمایندگان مجلس در کل کشور، را زنان تشکیل می‌دهند. که این آمار در سال ۹۴ به بیش از این تعداد رسیده است. در حالی که زنان استان یزد از این کرسی بهره‌ای نداشته اند. به نظر می‌رسد عدم باور

به توانایی‌های زنان، نگاه کمرنگ قدرت به ارزش زنان، حتی در ساختار خانواده‌ها، عدم خودباوری زنان، عدم انسجام و اتفاق بر روی یک گزینه، عدم اتحاد زنان بر روی یک گزینه زن، از عوامل کمرنگ بودن حضور زنان در مدیریت است.

جدول ۵۰- تعداد حضور زنان استان یزد در مجلس شورای اسلامی

شرح	سال	کل کشور		استان یزد	
		کل	زن	کل	زن
حضور در مجلس	۱۳۸۶	۲۸۶	۸	۴	۰
	۱۳۹۰	۲۸۱	۹	۴	۰
	۱۳۹۴	۲۸۶	۱۷	۴	۰

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

۱ + ۲ + ۳ حضور در شوراهای اسلامی شهر و روستا

درصد نمایندگی زنان در شوراهای اسلامی شهر و روستای استان یزد در دوره‌های چهارگانه روند نوسانی داشته است. در دوره اول ۳ درصد از نمایندگان شوراهای اسلامی شهر و روستای استان زن بوده که این میزان در دوره چهارم با افزایش به ۳,۷ درصد افزایش یافته است. در فاصله سال‌های ۹۲ تا ۹۶ و شورای چهارم تا پنجم میزان حضور زنان، ۳,۵ برابر شده است که نشان می‌دهد میزان باور جامعه به زنان و اعتماد به آن‌ها رشد داشته است و نیاز است این باور در میان مدیران و سیاستگذاران نیز تقویت شود تا حضور زنان در مدیریت تقویت شود. البته ساختار سنتی خانواده‌ها هنوز نسبت به مشارکت سیاسی زنان حتی به صورت فعالیت در احزاب، تردید دارد و سیاست را فعالیتی مردانه قلمداد می‌کند. این موضوع حتی در بین برخی افراد که داعیه حقوق بشر و روشنفکری دارند تبدیل به باور فردی نشده است.

جدول ۵۱- تعداد بانوان استان یزد در شوراهای اسلامی شهر و روستا

شرح	سال	کل کشور		استان یزد	
		کل	زن	کل	زن
حضور در شورای شهر و روستا	۱۳۸۵	۱۰۹۱۳۶	۱۴۹۱	۱۳۱۹	۲۲
	۱۳۹۲	۱۷۹۳۱۵	۶۰۹۶	۱۹۴۲	۷۱
	۱۳۹۶			۳۷۶۳	۲۵۴

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

۱ + ۴ + ۳ دهیاران زن

فعالیت زنان در حکومت‌های محلی مهم است زیرا آن‌ها از سویی می‌توانند مسائل خود را طرح کنند و سیاست‌های عمومی را با نیازها و مشکلات زنان انطباق دهند و از سوی دیگر ارتباطی قوی میان اقتضائات زندگی زنان با ویژگی‌های حکومت محلی وجود دارد. زنان مهمترین کنشگران زندگی روزمره‌اند و آگاهی کاملی از مسائل آن دارند. تعداد دهیاران زن استان یزد در دوره سوم ۹ نفر بوده و در دوره چهارم با افزایش به ۱۹ دهیار زن رسیده است. و در دوره پنجم به ۲۴ نفر افزایش یافته است. با روی کار آمدن دولت دوازدهم و شعارهای زمینه سازی حضور زنان در مدیریت‌های محلی، تعداد دهیاران استان رشد داشته است. و از سال ۸۵ تا ۹۶ حدوداً ۲,۶ برابر شده است.

جدول ۵۲- تعداد دهیاران زن استان یزد

استان یزد	کل کشور	سال	شرح
	زن		
۹	۸۱۳	۱۳۸۵	دهیاران زن
۱۹	۱۹۰۰	۱۳۹۲	
۲۴		۱۳۹۶	

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

اعضای جامعه نیاز دارند احساس کنند قادرند به عنوان کنشگران خلاق انسانی در جهت تغییر و بهبود آن کوشش کنند. بسته بودن همه‌ی راه‌های تغییر منجر به ایجاد احساس ناکامی و به دنبال آن یأس و ناامیدی می‌شود. بنابراین لازم است نظام سیاسی با تجدید نظر اساسی در اداره‌ی همه‌ی خرده‌نظام‌های فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی راه‌های تغییر را بگشاید. سیاست‌های دولت تدبیر و امید مبنی بر افزایش مشارکت زنان و البته افزایش درصد باسوادی بانوان استان نیز از دلایل این افزایش مشارکت می‌تواند باشد.

۱-۱-۸ مشارکت مدنی

مشارکت اجتماعی از مظاهر اعتماد اجتماعی است هرچه اعتماد اجتماعی در سه سطح فردی تعمیم یافته و نهادی بالاتر باشد میزان مشارکت افراد بالا خواهد رفت. سازمان‌های مردم نهاد به عنوان نماد قدرت از پایین در جامعه شناخته می‌شود. وجود سازمان‌های مردم نهاد به عنوان بازوی حکومت به تحقق آرمان‌های دموکراسی و حل مشکلات رفاهی اجتماعی و فرهنگی جامعه کمک خواهد کرد. سمن‌های بانوان با دو گونه رویکرد که توسط بانوان و یا برای بانوان و یا درهر دو بخش فعالیت می‌کنند.

۱ + ۸ + تعداد سمن‌های زنان و خانواده

در دولت دوازدهم با توجه ویژه به این مهم، به ویژه این میزان رشد قابل ملاحظه‌ای داشته است. آمار کشوری فعالیت این سازمان‌ها در سال ۹۶ نسبت به سال ۹۳، حدود ۱,۵ برابر شده که این میزان در استان یزد، رشد بهتری داشته و نزدیک به دو برابر شده و از ۶۲ سمن به ۱۲۱ سمن رسیده است.

جدول ۵۳- تعداد مشارکت مدنی بانوان استان یزد

استان یزد		کل کشور		سال	شرح
میزان	تعداد	میزان	تعداد		
۵,۸	۶۲	۲,۱۸	۱۷۰۱	۱۳۹۳	مشارکت مدنی
۹,۳	۱۰۱	۲,۹۶	۲۳۳۳	۱۳۹۴	
۱۰,۶	۱۲۱	۳,۳۴	۲۶۷۰	۱۳۹۵	
۱۰,۵	۱۲۱	۳,۴	۲۷۲۲	۱۳۹۶	

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

البته استان یزد پتانسیل‌های بیشتری در حوزه بانوان دارد که میزان مشارکت بانوان می‌تواند بسیار بیش‌تر و موثرتر از این میزان باشد. البته نداشتن آورده اولیه و در نهایت وابسته به دولت بودن یکی از مسائلی است که موجب پایین بودن مشارکت و فعالیت سمن‌ها شده است. و می‌توان با تاسیس سمن‌هایی موافقت گردد که تامین منابع مالی کافی، انگیزه و علاقه واقعی برای فعالیت در حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی به ویژه در حوزه زنان و خانواده داشته باشند.

۱-۱-۹- تامین اجتماعی

سازمان جهانی بهداشت، حمایت اجتماعی را یکی از تعیین کننده‌های اجتماعی واسطه‌ای می‌داند که در جهت تحقق نیازهای واقعی و عاطفی افراد کمک کننده است. به طور کلی بیمه‌های اجتماعی به عنوان یکی از شاخص‌های کلیدی رفاه اجتماعی باعث ایجاد آرامش و استقلال اجتماعی گردیده و این استقلال در نزد زن به عنوان یک سرمایه اجتماعی تلقی می‌گردد. علاوه بر بیمه تامین اجتماعی یکی دیگر از ضرورت‌های موجود در جامعه که مؤثر بر زندگی و آرامش خاطر افراد بویژه زنان است بیمه بیکاری آنان و به تبع آن دریافت مقرری بیمه بیکاری برای آنهاست.

۱ + ۹ + بیمه شدگان اصلی تامین اجتماعی

نسبت مرد به زن بیمه شده اصلی سازمان تامین اجتماعی در سطح کشور برابر با ۴,۳ و در استان یزد برابر با ۴,۵ می‌باشد. مطابق با اطلاعات یاد شده می‌توان گفت که زنان در سطح کشور در مقایسه با زنان در استان یزد، از موقعیت مناسبتری به لحاظ استفاده از بیمه اصلی سازمان تامین اجتماعی برخوردارند که البته این می‌تواند نشان‌دهنده این امر نیز باشد که زنان در سطح کشور در مقایسه با زنان در استان یزد از فرصت‌های شغلی بهتری برخوردارند.

جدول ۵۴ - وضعیت زنان بیمه شده اصلی تامین اجتماعی استان یزد

استان یزد	کل کشور		سال	شرح	
	نسبت زن به مرد	زن			نسبت مرد به زن
۴,۵	۵۰۹۰۲	۴,۳	۲۵۹۵۷۸۵	۱۳۹۵	بیمه شدگان اصلی

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

آمار بیمه شدگان اصلی تامین اجتماعی که شامل انواع مختلف بیمه‌های این سازمان است که نسبت مرد به زن آن در استان یزد از نسبت کل کشور ۰,۲ کمتر است.

۱ + ۹ + مقرری بگیران تامین اجتماعی

مطابق با اطلاعات جدول مذکور می‌توان گفت که درصد مقرری بگیران زن هم در سطح کشور و هم در استان یزد بیشتر از درصد مقرری بگیران مرد است. علاوه بر این درصد مقرری بگیران مرد در سطح کشور بیشتر از درصد مقرری بگیران مرد در استان یزد است. ولی درصد مقرری بگیران زن در استان یزد برابر با درصد مقرری بگیران زن در سطح کشور می‌باشد. بهره مندی زنان از بیمه بیکاری در کل کشور، یک چهارم کلی بیمه بیکاری است که در استان یزد، حدود یک سوم از جمعیت کل را شامل می‌شود.

جدول ۵۵ - وضعیت بیمه بیکاری زنان در استان یزد

استان یزد	کل کشور		سال	شرح	
	کل	زن			کل
۹۶۹	۳۲۱۴	۴۹۲۰۳	۲۰۴۷۷۵	۱۳۹۵	بیمه بیکاری

منبع: اطلس نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد

۱-۲ خلاصه یافته‌ها

اگر بخواهیم با استفاده از داده‌های آماری و نظرات نخبگان اجتماعی و فعالین زن استان تصویری از سیمای استان در شاخص‌های بررسی شده ترسیم کنیم می‌توان اینگونه بیان نمود که:

در شاخص‌های عمومی و جمعیتی استان، یزد به دلیل موقعیت جغرافیایی و مرکزیت در کشور و قرارگیری صنایع و شرکت‌های مهم در آن بازیگری موثر در اقتصاد کشور است. از نظر جمعیت، استان یزد بیست و چهارمین استان پر جمعیت کشور است. یزد و سپس اردکان به ترتیب پر جمعیت‌ترین و بهاباد کم جمعیت‌ترین شهرستان‌های استان هستند. اما از نظر نسیت جنسیتی استان مقام دوم را در کشور دارد که علت آن نرخ بالای مهاجرت و مهاجر پذیری استان اعلام شده است. مقدار این شاخص در شهرستان اردکان ۱۲۰ و در بهاباد ۹۹٫۵ است که هر دو از محدوده نرمال خارج شده اند بخصوص در شهرستان اردکان که عددی بسیار بالاست. استان یزد سومین استان مهاجر پذیر کشور است و شهرستان یزد و خاتم بالاترین میزان مهاجرین خارجی و شهرستان یزد و اردکان بالاترین میزان مهاجرین داخلی را داشته اند. بالاترین میزان اتباع ساکن افغان به کل جمعیت هم متعلق به اردکان است که مقدار این شاخص در این شهرستان به عدد ۹٫۵٪ رسیده است. عدم نظارت و پایش بر چگونگی ساکن شدن این تعداد مهاجر در نقاط مختلف استان، موجب پررنگ شدن تعارضات فرهنگی میان ساکنان بومی و غیر بومی شده است. همچنین رشد حاشیه نشینی را در این سال‌ها در استان شاهد بوده‌ایم.

بررسی شاخص‌های مربوط به نیروی انسانی زنان نشان می‌دهد که استان از نظر نرخ مشارکت اقتصادی زنان در رتبه ششم قرار دارد اما از نظر نرخ اشتغال زنان رتبه استان سی‌ام است. نرخ مشارکت اقتصادی در خاتم بالاترین میزان و در شهرستان یزد کمترین میزان را در استان دارد. همچنین بهاباد کمترین نرخ اشتغال استان و میبد بالاترین میزان این شاخص را در استان به خود اختصاص می‌دهند. در مجموع استان از نظر نرخ بیکاری زنان رتبه دوم را در کشور دارد. استان یزد به علت داشتن صنایع مختلف و کارخانجات متعدد پذیرای جویندگان کار بوده است هم اکنون بعلت تغییراتی که در اقتصاد جهانی رخ داده و نیز وضعیت اقتصادی خاص کشور که منجر به تعطیلی کارخانجات متعدد و تعدیل نیروی کار شده است به یکبار در سال ۹۵ شاهد رشد نرخ بیکاری زنان به ۲۷ درصد بوده‌ایم که آمار بسیار بالاییست و از میانگین کشوری (۲۰٫۷) فاصله زیادی دارد.

در شاخص‌های مربوط به بهداشت و سلامت زنان در برخی شاخص‌ها وضعیت مناسب و در برخی دچار ضعف‌هایی هستیم. به عنوان مثال در شاخص سرانه موسسات درمانی فعال رتبه دوم را در کشور داریم. در شاخصی چون بارداری زیر بیست سال رشد صعودی و در شاخص میزان پوشش مراقبت‌های بارداری رشد نزولی داشته‌ایم. با وجود این، استان به دلیل برخورداری از پزشکان متخصص متعدد، مرکز

تحقیقاتی - درمانی طب تولید مثل و پایین تر بودن هزینه‌های درمان نسبت به بسیاری استان‌های دیگر مورد مراجعه بسیاری از بیماران از نقاط مختلف کشور است اما در همین حال شاخص عمده سلامتی زنان و مادران باردار استان روند مطلوبی ندارد. همچنین در شاخص‌های سرانه امکانات بهداشتی - درمانی نیز وضعیت مطلوبی نداریم. البته این سرانه تنها برای ساکنان استان محاسبه و با احتساب مراجعه‌کنندگان از دیگر شهرها مقداری از وضعیت مطلوب فاصله بیشتری می‌گیرد. همچنین در ابتلا به بیماری‌هایی چوت دیابت و سرطان استان در وضعیت هشدار دهنده‌ای قرار دارد.

وضعیت ورزش استان نیز با استناد به شاخص‌هایی چون سرانه فضاهای ورزشی و شرکت‌کنندگان در مسابقات ورزشی و ورزشکاران سازمان‌یافته فاصله چندانی با میانگین کشور ندارد اما آنچه حایز اهمیت است نرخ ابتلای مردم یزد به بیماری‌های ناشی از کم تحرکی و تغذیه نامناسب چون دیابت، سرطان و افسردگیست که وضعیت نگران‌کننده‌ای دارد. این امر بیشتر از آنکه به تقویت زیرساخت‌های فیزیکی نیاز داشته باشد نیازمند فرهنگ سازی و اطلاع رسانی به مردم و به ویژه زنان در امر ضرورت گنجاندن ورزش در برنامه‌های روزمره است.

یافته‌ها نشان می‌دهد کاهش نرخ ازدواج، افزایش نرخ طلاق، افزایش اعتیاد به ویژه در میان زنان و در سنین پایین، افزایش دیگر آسیب‌های اجتماعی چون فرار از منزل و خودکشی، هشدار نسبت به وضعیت سلامت اجتماعی زنان استان است. البته این استان در شاخص‌های دیگر مانند مشارکت سیاسی و مدنی با توجه به افزایش سواد و آگاهی و ایجاد علاقمندی به حضور در فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی و ایجاد دغدغه نسبت به اجتماع، رشد داشته است. گرچه هنوز تا رسیدن به توانمندی‌های زنان فاصله بسیاری دارد. مشاهدات نشان می‌دهد وجود ترس از فعالیت سیاسی در زنان، ممانعت خانواده از حضور زنان، عدم خودباوری و گاه علاقه مانع از حضور بیشتر زنان در حوزه فعالیت‌های سیاسی است. آنچه در تحلیل فضای اجتماعی باید مورد توجه قرار گیرد، توجه به تمام جوانب یک پدیده اجتماعی است. و اگرچه موضوع مورد بررسی شناخت نسبت به وضعیت زنان جامعه است اما زنان نیز جزوی به هم پیوسته از این نظام اجتماعی هستند. به نظر می‌رسد، فرایند توسعه اقتصادی، بسته بودن نظام سیاسی، آشفتگی فرهنگی و تضعیف پیوندهای اجتماعی و همچنین بسته بودن فضای تعامل برای زنان، سبب شده است بخش زیادی از جامعه ایران اولاً از رسیدن به خواسته‌های ذهنی خود بازماند که این عامل خود موجب ناکامی فزاینده‌ی آن‌ها و افسردگی و ناامیدی عمومی شده و زمینه را برای پیوستنشان به خرده‌فرهنگ‌هایی که در آن آسیب‌های اجتماعی، ناهنجار تلقی نمی‌شود، فراهم کند.

به طور کلی در شرایط فعلی با چند دسته ضعف ساختاری در زمینه‌ی مقابله با آسیب‌های اجتماعی

مواجه هستیم:

ضعف‌های شناختی: متأسفانه یکی از مهم‌ترین مشکلات پیش رو برای مقابله با آسیب‌های اجتماعی همچنان در دسترس نبودن اطلاعات و آمار و به طور کلی شناخت دقیق از چهره‌ی آسیب‌های اجتماعی در نقاط مختلف کشور است.

ناکارآمدی اقتصادی: نظام اقتصادی در شرایط کنونی از پاسخ‌گویی به مطالبات اقتصادی بخش‌های زیادی از اقشار جامعه ناتوان است. بیکاری و فقر از جمله مهم‌ترین نشانه‌های این ناکارآمدی هستند.

ناکارآمدی در حوزه سیاست: ناهماهنگی در نهادهای سیاسی تصمیم‌گیر، ضعف نظارت بر عملکردهای دستگاه‌های رسمی، ناتوانی در پاسخ‌گویی به مطالبات سیاسی بخش‌هایی از جامعه و بسته بودن سیستم سیاسی به روند گردش نخبگان از جمله مهم‌ترین نشانه‌های ناکارآمدی سیاسی نظام جامعه‌ای در ایران است.

آشفتگی فرهنگی: بر اساس تحلیل‌های ارائه شده، در شرایط کنونی وفاق فرهنگی مطلوب در حوزه‌های فرهنگی و اخلاقی وجود ندارد.

فصل دوم

احصاء و اولویت بندی مسائل

۱-۲ تعیین مساله‌های موجود استان یزد

با توجه به آنکه منابع مادی و غیرمادی دستگاه‌های متولی این شاخص‌ها محدود است، لذا اولویت بندی مسائل مطرح شده ضروری بنظر می‌رسد. بدین منظور ابتدا از طریق مقایسه وضعیت موجود شاخص‌ها با میانگین کشوری اقدام به استخراج مسائل اصلی و راهبردی استان نمودیم. در مرحله بعدی وضعیت شاخص‌های استخراج شده در شهرستان‌ها مورد بررسی قرار گرفت و شهرستان‌هایی که در مقایسه با میانگین استان مقادیر شاخص‌ها وضعیت نامطلوب‌تری را نشان می‌داد مشخص شد. و در فصل بعد در قالب نمودار دلایل-مشکل - اثرات به واکاوی مسائل اولویت‌دار پرداخته شد.

۱-۱-۲ ویژگی‌های عمومی و جمعیتی

جدول ۵۶-مقایسه شاخص‌های عمومی و جمعیتی زنان استان یزد و کشور در سال ۹۵

شاخص	جمعیت زنان (نفر)	نسبت جنسیتی	متوسط بعد خانوار	زنان جوان از کل جمعیت زنان (%)	خانوارهای زن سرپرست (%)	مهاجران خارجی وارد شده بین سال‌های ۹۰ تا ۹۵ (نفر)	نسبت خالص مهاجرت به جمعیت استان (%)	نسبت مهاجران وارد شده به مهاجران خارج شده
استان	۵۵۲۵۲۰	۱۰۶,۳	۳,۳	۲۴,۵	۱۰,۵	۲۰۳۸۲	۳	۱۸۹
کل کشور	۳۹۴۲۷۸۲۸	۱۰۲,۷	۳,۳	۲۵,۱	۱۲,۷			

از آنجاییکه شاخص‌های نسبت جنسیتی و وضعیت مهاجرت نسبت به کشور وضعیت نامناسبتری دارند بنابراین مسائل حوزه جمعیتی بانوان استان یزد به شرح زیر می‌باشد:

**برهم خوردن قابل توجه نسبت جنسیتی در برخی شهرستان‌ها نسبت به استانداردها
نرخ مهاجرت بالا در سال‌های اخیر نسبت به میانگین کشوری**

۲-۱-۲ ازدواج و طلاق

نسبت طلاق به هر صد ازدواج	رشد سالانه طلاق از سال ۹۰ تا ۹۵	میزان طلاق در هر هزار نفر جمعیت	میانگین سن در اولین ازدواج	رشد سالانه ازدواج از سال ۹۰ تا ۹۵	عمومیت ازدواج (سال ۹۵)	میزان ازدواج ثبت شده در هر هزار نفر جمعیت	
۱۹,۱	۵,۹	۲,۶	۲۱,۴	-۷,۳	۹۸,۳	۹,۳	استان یزد
۲۵,۷	۴,۹	۴,۳	۲۳,۲	-۴,۲	۹۴,۳	۱۰,۶	کل کشور

از آنجاییکه در بین شاخص‌های ازدواج و طلاق، رشد سالانه ازدواج و رشد سالانه طلاق نسبت به کشور و همچنین نسبت به وضعیت قبلی استات، وضعیت نامناسبتری دارند بنابراین مسائل حوزه ازدواج و طلاق استان یزد به شرح زیر می‌باشد:

پایین بودن رشد سالانه ازدواج نسبت به کشور

بالا بودن رشد سالانه طلاق نسبت به کشور

۲-۱-۳ نیروی انسانی

جدول ۵۷- مقایسه شاخص های نیروی انسانی زن کشور و استان یزد در سال ۹۵

شاخص	نرخ مشارکت اقتصادی	نرخ مشارکت اقتصادی زنان	نرخ اشتغال	زنان کارکنان دولت	سهم زنان با سواد از کل فرصت های اشتغال	نرخ بیکاری	نرخ بیکاری زنان
استان یزد	۴۰٫۸	۱۷٫۲	۱۲٫۶	۳۹	۱۴	۱۲٫۸	۲۷
کل کشور	۳۹	۱۳٫۲	۱۱٫۸	۴۱	۱۵	۱۲٫۴	۲۰٫۷

از آنجاییکه در بین شاخص های نیروی انسانی، نرخ بیکاری نسبت به کشور وضعیت نامناسبتری دارند همچنین در مقایسه با مردان نیز بالاتر است و وضعیت نامناسبی دارد. بنابراین مسائل حوزه نیروی انسانی بانوان استان یزد به شرح زیر می باشد، البته جمعیت فعال شاغل زن نیز در استان نسبت به کل کشور وضعیت نامناسبتری دارد ولی از آنجاییکه همین موضوع منجر به افزایش نرخ بیکاری زنان نیز می شود بنابراین مساله را همان نرخ بیکاری زنان در نظر می گیریم. نرخ مشارکت اقتصادی بانوان استان نسبت به میانگین کشوری مناسب است اما در مقایسه با مردان بسیار پایینتر است که می تواند بعنوان مساله نیز شمرده شود.

بالا بودن نرخ بیکاری زنان نسبت به کشور

پایین بودن نرخ مشارکت اقتصادی زنان استان در مقایسه با مردان

۲-۱-۴ وضع سواد و تحصیلات

جدول ۵۸- مقایسه شاخص‌های سواد و تحصیلات زنان کشور و استان یزد در سال ۹۵

شاخص	نرخ باسواد	نرخ باسواد زنان	زنان دارای تحصیلات عالی از کل جمعیت زنان باسواد (%)	پوشش تحصیلی ظاهری دانش آموزان (%)			دانشجویان زن از کل دانشجویان (%)	دانش آموختگان زن از کل دانش آموختگان (%)
				ابتدایی و سواد آموزی	راهنمایی و متوسطه ۱	متوسطه و پیش دانشگاهی		
استان یزد	۹۰,۹	۸۸,۶	۲۴	۸۶,۷	۸۷	۹۹,۹	۴۶	۴۳
کل کشور	۸۷,۶	۸۴,۲	۲۱	۸۷,۳	۸۹,۳	۸۹,۵	۴۵	۴۷

از آنجاییکه شاخص دانش آموختگان زن از کل دانش آموختگان نسبت به کشور میزان کمتری را نشان می‌دهد بنابراین این موضوع می‌تواند جزء مسائل در حوزه وضع سواد و تحصیلات باشد:

پایین بودن نسبت دانش آموختگان زن از کل دانش آموختگان در مقایسه با کشور

۲-۱-۵ بهداشت و سلامت

جدول ۵۹- مقایسه شاخص های بهداشت و سلامت زنان در استان یزد در سال ۹۵

شاخص	شاخص پوشش روش های مطمئن پیشگیری از بارداری در سال ۸۹	شاخص پوشش مراقبت های دوران بارداری در سال ۸۶	شاخص بارداری زیر ۲۰ سال	تعداد پزشکان (در هر صد هزار نفر جمعیت)	میزان مراکز بهداشتی درمانی (به ازای صد هزار نفر)	میزان خانهای بهداشت (به ازای هزار نفر)	میزان موسسات درمانی فعال (به ازای صد هزار نفر)	شاخص
۷۷,۵	۳۵,۹	۹۷,۱	۴,۸	۸۱,۷	۰,۵	۱۴,۹	۱,۷	استان یزد
۷۷,۴	۴۵,۶	۹۶,۹	۵,۲	۵۳,۸	۰,۹	۱۰	۱,۱	کل کشور

خوشبختانه در استان یزد، نسبت به کشور از نظر بهداشت و سلامت وضعیت مطلوبی وجود دارد ولی وضعیت بهداشت و سلامت در استان یزد در بخش ۱-۸-۴ بطور مفصل تحلیل شده است.

۲-۱-۶ وضع ورزش

جدول ۶۰- مقایسه شاخص های مربوط به وضع ورزش کشور و استان یزد در سال ۹۵

شاخص	میزان تاسیسات و مکان های ورزشی (به ازای هزار نفر)		تعداد ورزشکاران زن سازمان یافته (نفر)	ورزشکاران زن سازمان یافته از کل ورزشکاران (%)	شرکت کنندگان سازماندهی شده در مسابقات
	سروپوشیده	رو باز			
استان یزد	۰,۲	۰,۰۹	۲۷۰۲۳	۴۲	۴۲۷۱۲
کشور	۰,۲	۰,۰۹	-	-	-

با توجه به اینکه در این شاخص اطلاعات کشوری به طور کامل موجود نبود، امکان مقایسه وجود ندارد ولی وضعیت موجود بطور کامل در بخش قبل بیان شده است.

۲-۱-۷ آسیب های اجتماعی

جدول ۶۱- مقایسه شاخص های مربوط به وضع آسیب های اجتماعی کشور و استان یزد در سال ۹۵

شاخص	معتادین دستگیر شده در هر ده هزار نفر جمعیت	اقدام به خودکشی در هر صد هزار نفر جمعیت	دستگیرشدگان سرقت در هر صد هزار نفر جمعیت	فرار ازمنزل در هر صد هزار نفر جمعیت
استان	۱,۶	۲,۴	۱۶,۳	۴,۵
کل کشور	۱,۸	۳,۶	۳۷,۹	۴,۷

خوشبختانه در استان یزد، نسبت به کشور از نظر آسیب های اجتماعی وضعیت مطلوب- تری وجود دارد ولی وضعیت آسیب های اجتماعی در استان یزد در بخش ۱-۸-۶ بطور مفصل تحلیل شده است.

۲-۱-۸ مشارکت سیاسی

شاخص	حضور زنان در مجلس شورای اسلامی در دوره دهم سال ۹۴ (درصد)	حضور در شوراهای شهر و روستا در دوره چهارم سال ۹۲	دهیاران زن در دوره چهارم سال ۹۲ (درصد)
استان یزد	۰	۳,۷	۵,۳۳
کل کشور	۵,۹	۳,۴	۳,۲۲

از آنجاییکه در بین شاخص‌های مشارکت سیاسی، حضور زنان بعنوان نمایندگان مجلس نسبت به کشور وضعیت نامناسبتری دارند بنابراین مسائل حوزه مشارکت سیاسی بانوان استان یزد به شرح زیر می‌باشد:

پایین بودن درصد زنان نماینده مجلس شورای اسلامی نسبت به کشور

۲-۱-۹ مشارکت مدنی

شاخص	درصد سمن فرهنگی اجتماعی	درصد سمن صنفی تخصصی	درصد سمن خیریه ای	میزان کل سمن (در هر صد هزار نفر جمعیت)
استان یزد در سال ۹۶	۴۳,۸	۴۵,۵	۱۰,۷	۱۰,۵
کل کشور در سال ۹۶	۴۷,۵	۳۰,۶	۲۱,۹	۳,۳۶

از آنجاییکه در بین شاخص‌های مشارکت مدنی، درصد سمن‌های فرهنگی اجتماعی و خیریه ای نسبت به کشور وضعیت نامناسبتری دارند بنابراین مسائل حوزه مشارکت مدنی بانوان استان یزد به شرح زیر می‌باشد:

پایین بودن درصد سمن‌های فرهنگی اجتماعی و خیریه ای نسبت به کشور

۲-۱-۱۰ تامین اجتماعی

شاخص	بیمه شدگان اصلی تامین اجتماعی	نسبت مرد به زن بیمه شدگان اصلی تامین اجتماعی در سال ۹۵	بیمه ییکاری	درصد مقرری بگیران بیمه ییکاری در سال ۹۵
استان یزد	۵۰۹۰۲	۴,۵	۹۶۹	۱,۹
کشور	۲۵۹۵۷۸۵	۴,۳	۴۹۲۰۳	۱,۹

از آنجاییکه در بین شاخص‌های تامین اجتماعی، نسبت مرد به زن بیمه شده نسبت به کشور وضعیت نسبتاً نامناسبتری دارند بنابراین مسائل حوزه تامین اجتماعی بانوان استان یزد به شرح زیر می‌باشد:

نرخ پایین زنان بیمه شده اصلی تامین اجتماعی نسبت به کشور

۲-۲ اولویت بندی مسائل در شهرستان های استان یزد

در این بخش وضعیت شاخص هایی که بعنوان مساله استخراج شدند در شهرستان های استان یزد بر اساس

اطلاعاتی که از شهرستان ها در دسترس بوده است. مورد مقایسه قرار گرفته است.

جدول ۶۲- اولویت بندی مسائل در بین شهرستان ها

شهرستان	بند	اردکان	اشکذر	بفق	بهباد	کاشان	مهریز	یزد	مسائل
نسبت جنسیتی	۴	۱	۲	۹	۱۰	۸	۶	۵	۷
خانوارهای زن سرپرست %	۶	۸	۳	۹	۱	۲	۵	۱۰	۷
مهاجرت	۳	۴	۸	۹	۱۰	۶	۷	۵	۱
نرخ بیکاری زنان	۳	۶	۷	۸	۱	۴	۹	۱۰	۵
نسبت دانش آموختگان زن از کل دانش آموختگان	۱۰	۴	۱	۹	۵	۳	۲	۸	۷

جدول فوق، مسائل مربوط به بانوان را به تفکیک شهرستان ها نشان می دهد. همانطور که مشخص است، نسبت جنسیتی در اردکان بالاترین مقدار را دارد که مهم ترین علت این امر مهاجرت اتباع افغان است که در پیوست گزارش به تفصیل بررسی شده است.

در شهرستان بهاباد نرخ خانوار زن سرپرست بسیار بالاست و در مقایسه با میانگین استان نزدیک به ۷ درصد بیشتر است.

مهاجرت به شهرستان یزد از سایر شهرستان ها بیشتر بوده است و دلیل عمده آن مرکز استان بودن و برخورداری از امکانات و رفاهیات بیشتر می باشد، همچنین مهاجرین داخلی ۹۸ درصد مهاجران را شامل می شود. این مهاجرت بیشتر به ترتیب از استان های فارس، کرمان و اصفهان بوده اند.

استان یزد از نظر نرخ بیکاری زنان رتبه دوم را در کشور دارد. استان یزد به علت داشتن صنایع مختلف و کارخانجات متعدد پذیرای جویندگان کار بوده است هم اکنون بعلت تغییراتی که در اقتصاد جهانی رخ داده و نیز وضعیت اقتصادی خاص کشور که منجر به تعطیلی کارخانجات متعدد و تعدیل نیروی کار شده است به یکبار در سال ۹۵ شاهد رشد نرخ بیکاری زنان به ۲۷ درصد در استان بوده ایم که آمار بسیار بالاییست و از میانگین کشوری (۲۰,۷) فاصله زیادی دارد. و در بین شهرستان های استان، بهاباد بالاترین نرخ بیکاری را دارد.

نسبت جنسیتی:

بهباد	باقق	ققق	یزد	مهریز	میبد	ابركوه	خانم	اشكدر	اردكان	
۹۹,۵	۱۰۳	۱۰۴	۱۰۴,۱	۱۰۴,۸	۱۰۴,۹	۱۰۷,۱	۱۰۹,۹	۱۱۴	۱۲۰	میزان نسبت جنسیتی
۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	مقایسه با سایر شهرستانها
۱۰۲,۷										میانگین نسبت جنسیتی در کشور

خانوارهای زن سرپرست:

میبد	باقق	اردكان	یزد	ابركوه	مهریز	خانم	اشكدر	ققق	بهباد	
۹	۹	۹	۱۰	۱۰	۱۰,۵	۱۰,۹	۱۲	۱۵,۳	۱۷	خانوارهای زن سرپرست %
۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	مقایسه با سایر شهرستانها
۱۲,۷										میانگین درصد خانوارهای زن سرپرست در کشور

مهاجرت (نفر مهاجر خارجی وارد شده بین سال های ۹۰ تا ۹۵):

بهباد	باقق	اشكدر	مهریز	ققق	میبد	اردكان	ابركوه	خانم	یزد	
۱۳	۱۵	۲۱	۴۶	۱۱۱	۱۳۲	۱۴۳	۱۴۴	۳۵۶	۸۲۲	میزان مهاجرت
۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	مقایسه با سایر شهرستانها

نرخ بیکاری زنان:

میبد	مهریز	بافق	اشکدر	اردکان	یزد	قن	ابركوه	خانم	بهباد	
۹,۲	۹,۴	۹,۶	۹,۷	۱۰,۷	۱۲,۷	۱۲,۷	۱۴,۱	۱۵,۲	۱۷,۱	نرخ بیکاری زنان
۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	مقایسه با سایر شهرستانها
۲۰,۷										نرخ بیکاری زنان در کشور

نسبت دانش آموختگان زن از کل دانش آموختگان:

ابركوه	بافق	میبد	یزد	خانم	بهباد	اردکان	قن	مهریز	اشکدر	
۵۱,۶	۵۰	۵۰	۴۹	۴۷	۴۶	۴۲	۴۰	۳۱	۳۰	نسبت دانش آموختگان زن از کل دانش آموختگان
۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	مقایسه با سایر شهرستانها
۴۷										درصد دانش آموختگان زن از کل دانش آموختگان در کشور

فصل سوم

قابلیت‌ها و تنگناها

۳-۱ تعیین چشم انداز

«چشم انداز» بانوان که از آن به دورنما، منظر، آینده متصور و یا آینده آرمانی و مطلوب نیز نام برده می شود، توصیفی است از شرایط آینده و به عبارت دیگر، تصویری است از وضعیت آینده بانوان استان، زمانی که به اهداف خود دست یافته باشد.

چشم انداز وضعیت بانوان و خانواده استان یزد در افق ده ساله برنامه به شکل زیر ترسیم می شود:

"بانوانی خودباور و با انگیزه، فعال در حوزه های فرهنگی،

اجتماعی و سیاسی، صاحب مناصب مهم و مؤثر در استان، توانمند

در همسرداری و فرزند پروری، کتابخوان و فعال در محلات و

دارای خانواده هایی با نشاط و مستحکم"

۳-۲ قابلیت ها و تنگناها

با توجه به مطالعات میدانی و همچنین مصاحبه با مسئولین و کارشناسان نهادهای مربوطه و مصاحبه های خبرگی و تشکیل جلسات بارش فکری، بخشی از مزیت ها و قابلیت های اصلی و محدودیت ها و تنگناهای موجود که می تواند موجب تغییر در وضعیت بانوان و خانواده باشد مورد شناسایی قرار گرفت که به شکل زیر صورت بندی شده است.

جدول ۶۳ - عوامل درونی مؤثر بر توانمند سازی بانوان و خانواده

شاخص	قابلیت‌ها (فرصت و قوت)	تنگناها (ضعف و تهدید)
ویژگی‌های عمومی و جمعیتی استان	ثبت جهانی بافت تاریخی یزد	کم آبی و عدم جذابیت اقلیم استان و مهاجرت نخبگان علمی و اقتصادی
	خوش نامی مردمان یزد در کشور به متدین و اخلاق مدار بودن	بروز پدیده مهاجرت به دنبال توسعه صنعتی استان از سال ۱۳۷۵ که این مهاجرت از نوع غیر مولد و کارگری بوده است
	جمعیت عمدتاً بین سن‌های ۱۵ تا ۶۴ سال (۶۶ درصد) و جمعیت در حدود ۲۵ درصدی زنان جوان بین ۱۵ تا ۲۹ سال	کاهش جمعیت مناطق روستایی و مهاجرت به شهرها
	خیرخواهی و دگر خواهی مردم یزد و رسیدگی به وضعیت معیشتی افراد نیازمند در محلات خود	رشد خانوارهای زن سرپرست در ۵ سال گذشته
	وجود صنایع و کارخانجات متعدد	اختلاف طبقاتی بالا و توسعه نامتوازن
		احساس عدم امنیت به علت حضور اتباع در بعضی محلات و خروج شهروندان از این محلات
		عدم وجود بانک اطلاعاتی از مهاجران
ازدواج و طلاق	وجود ارزش‌های اخلاقی چون پای بندی و تعهد در میان بانوان یزدی	افزایش نرخ طلاق
		کاهش نرخ ازدواج
		کاهش سن ازدواج در برخی مناطق حاشیه‌ای
		ازدواج اجباری با مهاجران به دلیل فشارهای اقتصادی
		خشونت خانوادگی و نبود مهارت گفتگو در میان زوج‌ها
		وجود روابط فرازنشویی
		عدم آگاهی زوجین نسبت به ویژگی‌های طرف مقابل و همچنین فلسفه ازدواج
نیروی انسانی	نرخ مشارکت اقتصادی زنان بالاتر از میانگین کشوری نرخ اشتغال کلی بالاتر از میانگین کشوری وجود ظرفیت‌های اقتصادی در یزد	سهم بسیار کمتر زنان نسبت به مردان در شاخص شاغلین دارای تحصیلات دانشگاهی
		نرخ بیکاری زنان بسیار بالاتر از مردان
		جهش ۴ درصدی نرخ بیکاری زنان در سال ۱۳۹۵
		نرخ بیکاری زنان بسیار بالاتر از میانگین کشوری

شاخص	قابلیت‌ها (فرصت و قوت)	تنگناها (ضعف و تهدید)
سواد و تحصیلات	وجود فرصت‌های برابر دختران و پسران بومی جهت تحصیل	نرخ باسوادی زنان پایین‌تر از مردان
	اهمیت دادن به امر تحصیل دختران در میان خانواده‌های یزدی	پوشش تحصیلی زنان کمتر از مردان
	چندین سال صدرنشینی در کنکور کشور	عدم ارائه آموزش‌های مرتبط با مهارت‌های زندگی به دختران در سنین بلوغ در مدارس
		پایین آمدن سن ازدواج دختران در برخی شهرستان‌ها و نیمه تمام ماندن تحصیلات
		پذیرش اتباع در مدارس محلی و بی‌میلی والدین از ثبت نام فرزندان‌شان در مدارس دولتی به علت همین موضوع و تحمیل هزینه مدارس غیرانتفاعی
		مقاومت برخی والدین (که تعداد آن در شهرستان‌های کوچک بیشتر است) در برابر ارائه آموزش‌های مرتبط با شناخت جنس مخالف در مدارس
		هوش اجتماعی پایین و وضعیت نامناسب روحی برخی دانش‌آموزان موفق (موفق از لحاظ تحصیلی)
		تاکید صرف بر آموزش و عدم توجه به پرورش در فضاهای آموزشی
بهداشت و سلامت	افزایش مراقبت‌های دوران بارداری	نرخ رشد مثبت میزان بارداری در زنان زیر ۲۰ سال
	وجود مرکز تحقیقاتی - درمانی ناباروری و مراجعه افراد از جنوب کشور به استان جهت دریافت خدمات پزشکی و درمانی به ویژه زنان	میزان خانه‌های بهداشت کمتر از میانگین کشوری (عدم توجه به بهداشت در مناطق روستایی)
	پایین‌تر بودن هزینه‌های درمان در استان نسبت به شهرهای بزرگ‌تر کشور	کاهش استفاده از روش‌های مدرن پیشگیری
		افزایش عمل سزارین
		عدم ایجاد فضای استقرار افراد مراجعه‌کننده از شهرهای دیگر جهت دریافت خدمات پزشکی - درمانی
		رتبه اول در ابتلا به دیابت در کشور (مردان و زنان)
		افسردگی بالای زنان (آمارهای غیر رسمی)

شاخص	قابلیت‌ها (فرصت و قوت)	تنگناها (ضعف و تهدید)
وضع ورزش	وجود سنت وقف در میان اقوام مختلف استان و وجود املاک متعدد دارای پتانسیل تبدیل شدن به فضاهای ورزشی همگانی	عدم علاقه و توجه مردم به ورزش های همگانی
	آلوده نبودن هوای استان در بسیاری مناطق و بسیاری از روزهای سال که شهر را مناسب پیاده روی و ورزش در فضای باز مینماید.	اختصاص زمان های نامناسب در روز به سانس بانوان در فضاهای ورزشی و سالن ها
		فرهنگ سازی ضعیف جهت ترویج ورزش در خانواده ها از سوی نهادهای متولی
آسیب های اجتماعی	دیندار بودن بانوان یزدی	در دسترس نبودن اطلاعات و آمار و به طور کلی شناخت دقیق از چهره‌ی آسیب‌های اجتماعی و تابو بودن این بحث در مورد زنان
	وجود معتمدین و مراجع محلی	مشکلات اقتصادی
	محلله گرایی در یزد استفاده از قابلیت های محله برای رفع چالش های محیطی	بیکاری
	میراث فرهنگی غنی و مناطق ویژه گردشگری در جهت کاهش آسیب ها	وجود ارتباطات فرازناشویی در مناطق حاشیه ای و مهاجرنشین
		افزایش اعتیاد و کاهش سن اعتیاد
		ضعف هویتی در میان برخی از نوجوانان و جوانان و تاثیر پذیری از رفتارهای نادرست گروه های همسالان
		سرخوردگی پس از ادامه تحصیل
		نبود زیرساخت های مناسب در ورزش بانوان
		بالا بودن نرخ مهاجرت از روستاها به شهر و به مرکز استان و حاشیه نشینی
		عدم وجود صنایع تبدیلی و قطع زنجیره تولید و توزیع و بی بهره بودن تولید کنندگان از سود و افزایش فقر
	کم بودن امکانات هنری و فضای موردنیاز برای بانوان	

شاخص	قابلیت‌ها (فرصت و قوت)	تنگناها (ضعف و تهدید)	
		عدم امنیت اقتصادی و شغلی و شایسته‌سالاری و سلامت اداری	
		تبعیض جنسیتی اشتغال زنان	
		افزایش بی‌رویه آمار مهاجران و تغییر نامتعادل و بی‌نظم بافت شهری	
مشارکت مدنی	جهانی شدن یزد	عدم آشنایی با حقوق شهروندی	
	علاقه‌مندی بانوان به حضور در اجتماع و مشارکت اجتماعی	سستی بودن بافت جامعه و عدم توجه به توانمندی‌های بانوان در خانواده‌های سنتی	
	تمایل به استقلال در بانوان	ضعیف‌نگه داشتن قشر بانوان توسط ساختار مردانه قدرت در اجتماع	
	استقبال از تاسیس سازمان‌های مردم‌نهاد در سال‌های اخیر و واگذاری برخی امور به این نهادها	اعتماد به نفس کم دختران یزدی و اجتماعی نبودن	
	افزایش حضور بانوان در مدیریت دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی در سال‌های اخیر	حضور کم‌رنگ بانوان در پست‌های مدیریتی	
مشارکت سیاسی	حضور بیشتر بانوان در احزاب سیاسی و ستادهای انتخاباتی در سال‌های اخیر	وجود روحیه محافظه‌کاری در یزدی‌ها	
		رابطه‌گرایی و عدم استفاده از توانمندی بانوان توانمند	
		بسته بودن سیستم سیاسی به روند گردش نخبگان	
		وجود تعصب و برخی باورهای غلط اجتماعی نسبت به رشد و پرورش بانوان	
			نگاه جنسیت‌زده و تمرکز بر تجربه ناموفق احتمالی برخی مدیران زن
			عدم اجماع بر روی گزینه‌های زن در انتصاب‌ها
			عدم وجود بیمه زنان خانه‌دار
تامین اجتماعی		مشکل بیمه زنان سرپرست خانوار	
		مشکل بیمه مشاغل خانگی	

مأخذ: مطالعات و یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

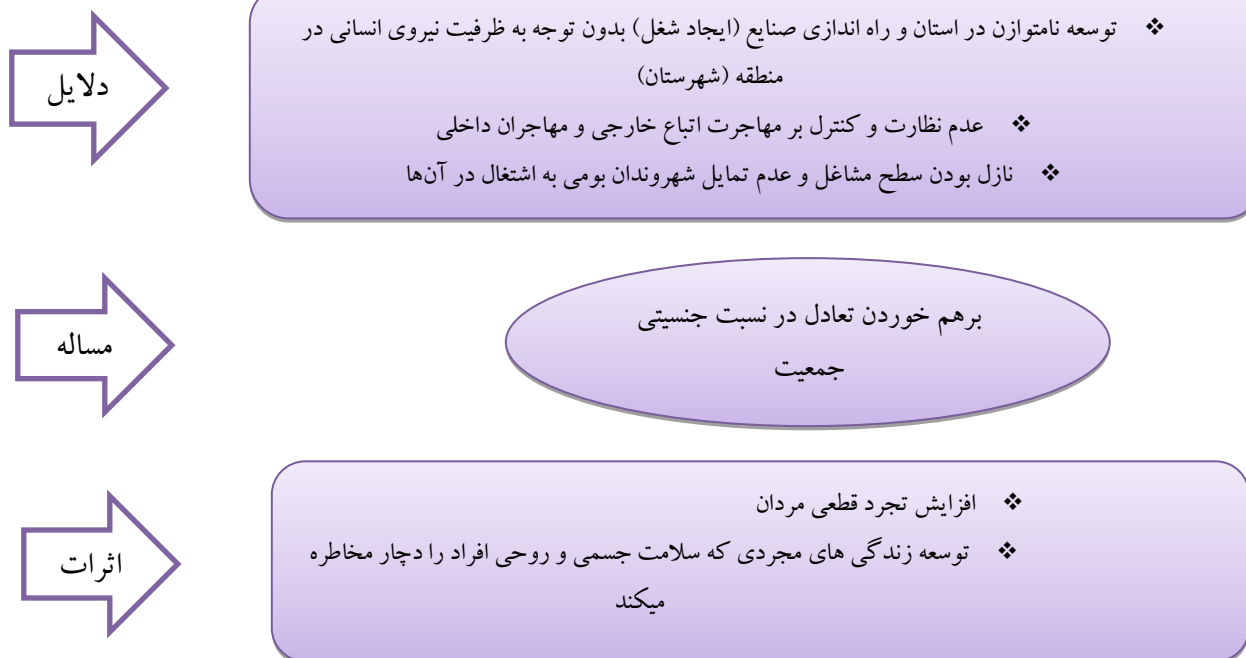
فصل چهارم

تجزیه و تحلیل مسائل

۴-۱ تحلیل مسائل:

در این بخش ، مسائل استخراج شده در استان بر اساس دلایل مساله شدن شاخص ها و اثراتی که می توانند بگذارند تحلیل شده است.

شکل ۱۴- بالا بودن نسبت جنسیتی استان نسبت به کشور

زنان و مردان استان یزد به سبب اخلاق مدار و متدین بودن از محبوبیت ویژه ای میان مردمان دیگر استان ها برخوردارند. به سبب سخت گیری های طبیعت و کویر بر مردم این شهر این مردم از دیرباز صبور، صلح طلب و سخت کوش بوده اند که سازگاری ادیان مختلف در یک محله را منجر شده است در صورتی که در بسیاری از شهرهای کشور پیروان ادیان اقلیت در مناطق خاصی از شهر سکونت دارند. هرچند با گذشت زمان، مهاجرت و روند جهانی شدن شهرها بسیاری از ویژگی ها کمرنگ و ویژگی های متضاد آنها کم کمک پر رنگ می شود اما همچنان این صفات قابل مشاهده اند.

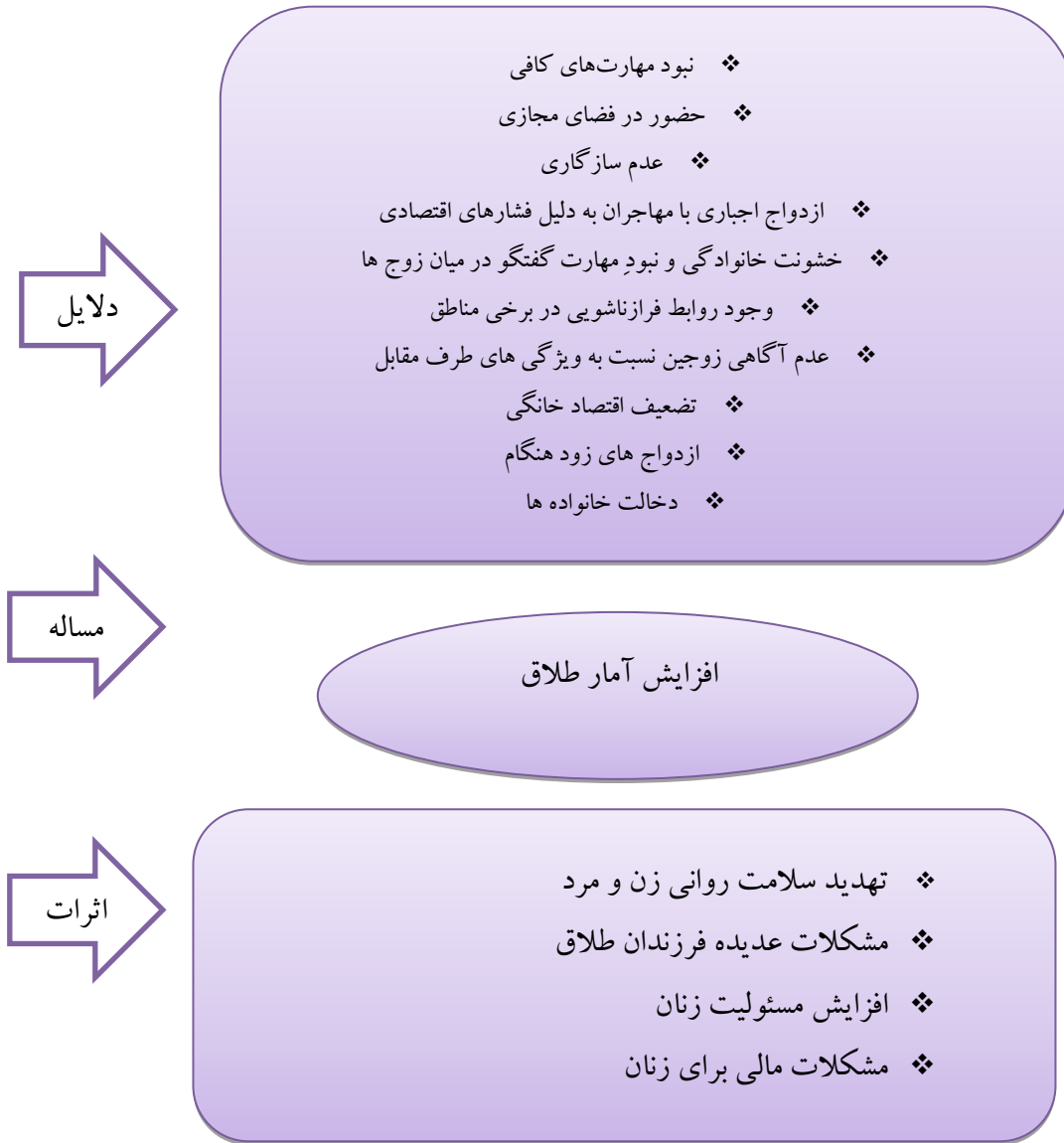
در دهه های اخیر استان یزد از بعد جمعیتی دچار تغییرات گسترده ای شده است به طوری که جمعیت استان در طول ۳۰ سال به تقریباً دوبرابر افزایش داشته است. البته این افزایش تنها در مناطق شهری اتفاق افتاده و در

مناطق روستایی همواره شاهد کاهش جمعیت بوده‌ایم. اصلی‌ترین علت این موضوع کم‌آبی‌های اخیر و آسیب به کسب و کار اصلی روستاییان یعنی کشاورزی بوده است. همچنین تمرکز امکانات تحصیلی و رفاهی در شهرهای استان روز بروز از جذابیت روستا کاسته و سبب مهاجرت روستاییان شده است. در همین حال رشد صنایع گوناگون در دشت میبد- اردکان و ایجاد کریدور صنعتی سبب مهاجرت هزاران نفر از افراد جویای کار از دیگر استان‌ها و کشورهای همسایه به یزد گردید به طوری که حتی در برخی مناطق نسبت جنسیتی که از عوامل اصلی تعادل جمعیت است بر هم خورد. موضوع مهاجرت به تنهایی تغییرات گسترده‌ای در بافت جمعیتی و کیفیت زندگی در بسیاری از مناطق در استان بوجود آورد.

شکل ۱۵- پایین بودن آمار ازدواج استان نسبت به کشور

شکل ۱۶- بالا بودن آمار طلاق استان نسبت به کشور

یکی از شاخص‌های تاثیرگذار بر وضعیت بانوان و خانواده در جامعه، شاخص ازدواج و طلاق است. این شاخص در استان یزد دارای قابلیت‌ها و ضعف‌هایی است.

وجود ارزش‌های اخلاقی چون پای‌بندی و تعهد در میان بانوان یزدی، وجود روحیه سازش در میان بانوان یزدی، مشارکت بانوان در تولیدات کشاورزی، تولید صنایع دستی، و اشتغال به قالی بافی زنان و دختران راستای اقتصاد خانواده از قابلیت‌های وضعیت ازدواج در این استان است.

این شاخص همچنین با ضعف‌هایی روبروست که در سال‌های اخیر تشدید شده است. افزایش نرخ طلاق، کاهش نرخ ازدواج، به دلیل فشارهای اقتصادی، افزایش سطح توقع دختران و پسران، خشونت خانوادگی و نبود مهارت گفتگو در میان زوجها، وجود روابط فرازنشویی در برخی مناطق، عدم آگاهی زوجین نسبت به ویژگی‌های طرف مقابل و همچنین فلسفه ازدواج، دخالت خانواده‌ها، نبود بازارهای مناسب و دائمی برای فروش صنایع دستی و تضعیف اقتصاد خانگی، سرخوردگی پس از ازدواج نامناسب یا اجباری از ضعف‌های ازدواج در این استان است.

شکل ۱۷- مهاجرت گسترده داخلی و خارجی به استان

موضوع مهاجرت به تنهایی تغییرات گسترده‌ای در بافت جمعیتی و کیفیت زندگی در بسیاری از مناطق در استان بوجود آورد. اتباع افغان (به عنوان پرجمعیت ترین اتباع غیرایرانی ساکن در استان) ساکن یزد از بین شهروندان مناطق محروم افغانستان هستند که از امکانات مناسب اجتماعی، فرهنگی و بهداشتی بهره‌ای نداشته و تعارضات فرهنگی شدیدی با شهروندان بومی دارند. رویه صلح طلبی و کمک به هم‌نوع که از دیرباز در روش زندگی و سلوک مردمان یزد قرار داشته و سبب همزیستی مسالمت آمیز ادیان مختلف در شهرهای مختلف این استان گردیده در کنار جذابیت‌های دیگر، مهاجرین را به حضور حتی در قدیمی‌ترین محلات وبافت سنتی شهرستان سوق داده است. این موضوع در بسیاری از جلسات برگزار شده در مراحل انجام پروژه از سوی افراد فعال اجتماعی به عنوان یک معضل مطرح گردید. اما در صورت نگاه همه جانبه به موضوع می‌توان دریافت آنچه با عنوان حضور گسترده اتباع در محلات مورد اشاره معترضین است قابل تفکیک به عوامل مختلفی است که در ادامه به آنها اشاره می‌شود:

۳- عدم نظارت و پایش چگونگی حضور اتباع در شهر و عبارتی رها شدن مهاجرین در شهرستان‌های

مختلف بدون هدایت صحیح نهادهای مرتبط و مسئول

به گفته یکی از مسئولین دو برابر اتباع قانونی، اتباع غیر قانونی (بدون کارت) در استان حضور دارند. در صورت وجود عزم جدی برای سازماندهی اتباع این موضوع باید مورد رسیدگی جدی قرار گیرد. همچنین ترجیح منافع شخصی از سوی برخی کارفرمایان در به کارگیری نیروهای اتباع غیر قانونی در مشاغل که مجوز به کارگیری حتی اتباع قانونی هم وجود ندارد سبب کم تاثیر شدن زحمات و فعالیت‌های نهادها و ارگان‌های مسئول شده است. همین موضوع را در اجاره دادن منازل به صورت بی رویه در برخی مناطق شهر به اتباع شاهدیم.

۴- عدم ارائه فعالیت‌های حمایتی و سازنده در جهت کاهش فاصله فرهنگی و اجتماعی و آسیب‌های احتمالی

حضور اتباع و همچنین مهاجرین فرصت‌هایی را برای استان بوجود آورد. در بسیاری از مشاغل بعثت سختی بالا تنها اتباع و مهاجرین حاضر به فعالیت هستند. در قبال این امتیازات دسته‌ای از فعالیت‌ها می‌توانسته صورت بگیرد تا از آسیب‌های احتمالی کاهش بیابد یا به این مرحله نرسد. حمایت از آموزش فرزندان و نسل دوم اتباع خارجی، تهیه بانک اطلاعاتی جامع از اتباع (شهر محل زندگی در کشور مبدأ، شناخت فرهنگ منطقه مبدأ جهت ارائه آموزش‌های لازم، وضعیت سلامتی، وضعیت و منطقه سکونت در شهر و...) که هم اکنون به دریافت هزینه برای تمدید کارت اقامت تقلیل پیدا کرده است.

در کنار مهاجرت گسترده به استان، مهاجرت نخبگان از استان را داریم که به سبب عوامل گوناگون در طی سال‌های اخیر افزایش یافته است، مانند:

۱- عوامل اقلیمی و طبیعی مانند آب و هوای و مناطق گرم و خشک

۲- اقتصاد تولید محور که نیاز به کارگر ساده با حداقل تحصیلات بسیار بیشتر از نیروی متخصص تحصیلکرده بوده است

۳- توسعه نامتوازن و تمرکز امکانات و زیرساخت‌های مناسب شهری در برخی نقاط و محروم ماندن بقیه نقاط استان

با در نظر گرفتن شرایط بالا می‌توان با هدف کاهش آسیب‌ها و معضلات ناشی از حضور اتباع و مهاجرین در کشور برنامه‌ها را به دو دسته زیر تقسیم نمود:

۱- کاهش آسیب‌ها از طریق فعالیت‌های حمایتی از طریق (ارائه فرصت‌های آموزشی و تحصیلی بدون اختلاط با دانش آموزان بومی (تاسیس مدارس مخصوص اتباع و مهاجرین)، ایجاد محدودیت در ازدواج اتباع با دختران ایرانی).

۲- کاهش آسیب‌ها از طریق نظارت بر استقرار و اسکان مهاجرین از طریق (، بازگرداندن مهاجرین غیر قانونی به کشورهای مبدأ، تهیه بانک اطلاعاتی جامع از مهاجران و اتباع محلات که در برگیرنده کلیه اطلاعات اصلی و فرعی آنان است (محل زندگی فعلی، محل زندگی قبلی، سن، جنس، شغل، تعداد فرزندان و ...)، استفاده از نیروهای مردمی و هلال احمر جهت ساماندهی وضعیت اتباع)

شکل ۱۸- بالارفتن نرخ بیکاری زنان

دختران و زنان استان یزد از قدیم در کنار سایر نقش‌های خود در اجتماع در اقتصاد خانواده هم نقش آفرینی داشته‌اند. از جمله قالی‌بافی، شعربافی و ... که از جمله مشاغل خانگی بوده است. نگاهی به آمارها نشان می‌دهد نرخ جمعیت فعال زنان استان (شاغل و بیکار) از میانگین کشوری بالاتر است که این موضوع یزد را مناسب راه اندازی فعالیت‌های اقتصادی می‌نماید. اما اقتصاد تولید محور استان و تغییرات بنیادی در اقتصاد

جهانی که عموماً به ضرر تولید صنعتی سنتی بوده است و همچنین شرایط ویژه اقتصادی کشور منجر به تعطیلی یا نیمه تعطیل شدن بسیاری از کارخانجات گردید که حاصل آن بیکاری گسترده در میان زنان بوده است. برای کاهش اصلی ترین معضل این حوزه یعنی بیکاری برنامه توسعه مشاغل خانگی و کسب و کارهای کوچک و متوسط پیشنهاد می شود که در درجه اول شناسایی پتانسیل های بالقوه ایجاد مشاغل خانگی و کسب و کارهای کوچک و متوسط طی جلسات و بررسی وضعیت هر شهرستان استخراج شد (مانند برندینگ و تقویت بازار زعفران در بهاباد، صنایع دستی زیلو بافی در میبد، حصیربافی در بافق و ...) و همچنین اقداماتی جهت حمایت سازنده از این کسب و کارها پیشنهاد گردید که به طور مفصل در پیوست گزارش آمده است.

شکل ۱۹- پایین بودن نرخ مشارکت اقتصادی زنان

مسئولیت های خانوادگی و زمانی از روز که صرف فعالیت های خانه داری می شود یکی از دلایل عدم حضور زنان در مشارکت های اقتصادی می باشد. این امر از دیدگاه سنتی خانواده نسبت به زن و نگرش خود زن درباره ی

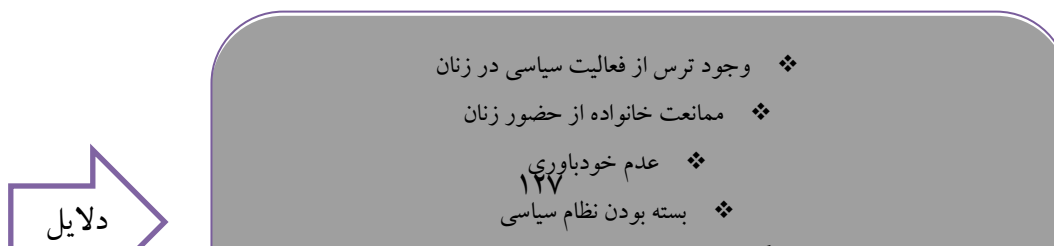
نقش‌های همسری و مادری در خانواده می‌تواند نشئت بگیرد. عدم خودباوری بانوان نیز می‌تواند در این موضوع مؤثر باشد. همچنین در بسیاری از موارد بانوان به شغل‌هایی مشغول هستند که جایی در نظر گرفته نمی‌شود.

شکل ۲۰- کم بودن نسبت فارغ التحصیلان دانشگاه زن

از جمله نقاط قوت استان در شاخص سواد و تحصیلات حمایت دختران از سوی خانواده به منظور تحصیل سواد و طی مدارج عالی علمی بوده است که سبب شده که نرخ با سواد و همینطور نرخ رتبه‌های برتر آزمون ورودی دانشگاه‌ها در استان یزد از وضعیت مطلوبی برخوردار باشد. ولی متأسفانه بدلایلی همچون ازدواج، عدم وجود شغل مناسب که منجر به بی‌انگیزگی خواهد شد، فارغ التحصیلان زن کم می‌شود که اثرات نامطلوبی را نیز بدنبال دارد.

شکل ۲۱- عدم وجود نماینده مجلس زن در استان

متأسفانه در استان یزد هیچ نماینده زنی در مجلس راه نیافته است که این موضوع دلایل متعددی دارد از جمله این عوامل می توان به عدم اعتماد به زنان توانمندی که در استان وجود دارد، عدم خودباوری بانوان در این راستا و ... اشاره نمود. قطعاً استفاده از ظرفیت بانوان در این موضوع نیز مانند سایر پست هایی که در سال های اخیر به بانوان واگذار شده است، می تواند نتایج مطلوبی را بدنبال داشته باشد.

شکل ۲۲- درصد سمن های فرهنگی اجتماعی و خیریه ای

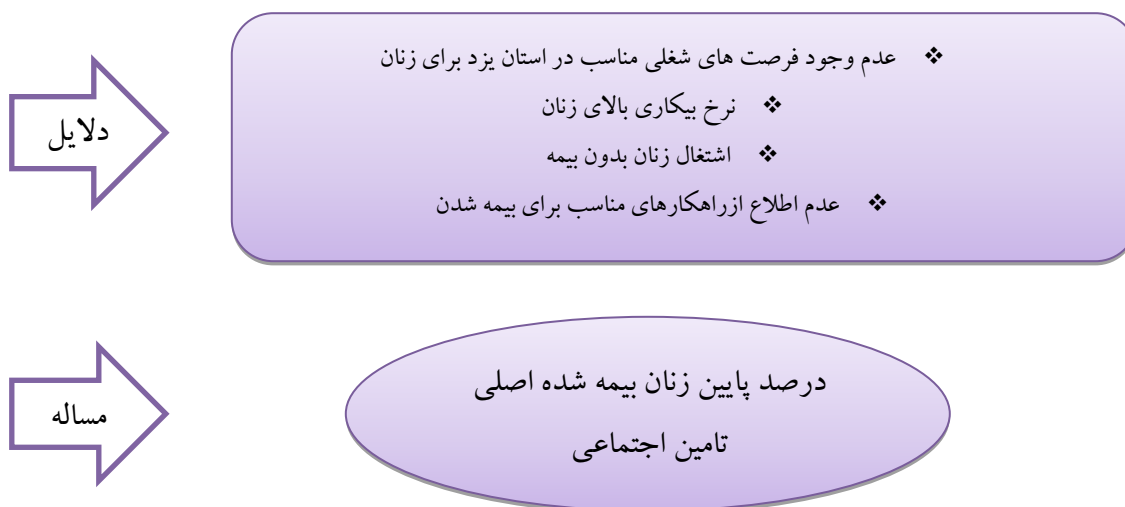
- ❖ عدم وجود صندوق های قرض الحسنه و بیشتر پرداختن به خدمات خیریه ای
- ❖ کمتر اهمیت دادن به حمایتها و خدمات اجتماعی
- ❖ در انجام فعالیت های مؤثر وابسته به اعتبارات دولتی بودن

پایین بودن درصد سمن های

در استان یزد سمن های صنفی تخصصی وضعیت مطلوبی دارند اما سمن های فرهنگی اجتماعی و خیریه ای در وضعیت مطلوبی قرار ندارند و انتظار می رود دستگاه های متولی بر روی این موضوع وقت بیشتری گذاشته و شرایط اعطای مجوزها تسهیل و اطلاع رسانی و آگاه سازی افراد فعال و مشتاق انجام پذیرد. البته لازم به ذکر است، در سمن های فرهنگی اجتماعی، استان یزد در سمن های فرهنگی هنری عملکرد خوبی داشته است ولی در سمن های علمی، آموزش و پژوهش، سمن حمایتها و خدمات اجتماعی و انجمن های مذهبی نسبت به کشور فعالیت کمتری داشته است. و در مورد سمن های خیریه ای، کلیه سمن ها با این مجوز در حوزه خدمات خیریه ای فعال هستند و صندوق قرض الحسنه به ثبت نرسیده است.

شکل ۲۳- زنان بیمه شده اصلی تامین اجتماعی

وضعیت تامین اجتماعی بانوان در استان یزد با مشکلاتی روبروست. قطعا بیمه بعنوان یک پشتوانه برای زنان محسوب می شود که از یک طرف عدم آگاهی بانوان نسبت به راهکارهای موجود برای استفاده از بیمه و از طرفی دیگر نبود سیاست گذاری های درست منجر به پایین بودن درصد زنان بیمه شده می گردد.

فصل پنجم

راهکارها

۵-۱ اقدامات و پروژه‌های پیشنهادی

در جداول ذیل راهکارها و پروژه‌های پیشنهادی برای ارتقای وضعیت بانوان بر اساس چشم‌انداز و اهداف ارائه شده به تفکیک شاخص‌های مورد بررسی مطرح شده است.

جدول ۶۴- برنامه‌ها و پروژه‌های توانمند سازی بانوان و خانواده

شاخص	اهداف	برنامه (اقدام)	پروژه
عمومی و جمعیت مهاجرین	کاهش مشکلات و چالش‌های ناشی از حضور گسترده اتباع و مهاجرین	کاهش آسیب‌ها از طریق فعالیت‌های حمایتی	ارائه فرصت‌های آموزشی و تحصیلی با برنامه ریزی مناسب از نظر اختلاط با دانش آموزان بومی
			برگزاری دوره‌های ویژه ازدواج برای اتباع
			حمایت از زنان سرپرست خانوار ایرانی دارای سرپرست اتباع بین مهاجرین یا اتباع به منظور کاهش آسیب‌های بالقوه
			پیشنهاد طرحی به مجلس در خصوص تصویب جریمه سنگین یا لغو مجوز برای کارفرمایانی که اقدام به بکارگیری مهاجرین غیر قانونی مینمایند همچنین بنگاه‌های املاکی که ملک برای این افراد اجاره میکنند
			پرداخت خدمات موردی و آنی به تحصیل و معیشت فرزندان افغانه دارای مادران ایرانی به منظور ارائه فرصت‌های برابر آموزشی و تحصیلی
		کاهش آسیب‌ها از طریق نظارت بر استقرار و اسکان مهاجرین	برخورد طبق قانون جمهوری اسلامی ایران با مهاجران غیر قانونی استان
			تهیه بانک اطلاعاتی جامع از مهاجران و اتباع محلات که در برگیرنده کلیه اطلاعات اصلی و فرعی آنان است (محل زندگی فعلی، محل زندگی قبلی، سن، جنس، شغل، تعداد فرزندان و ...)
			استفاده از نیروهای مردمی و هلال احمر جهت ساماندهی وضعیت اتباع

شاخص	اهداف	برنامه (اقدام)	پروژه
ازدواج و طلاق	کاهش نرخ طلاق	ایجاد مراکز مشاوره با متدهای به روز و تقویت مراکز مشاوره	برگزاری کارگاه آشنایی دختران و پسران با ویژگی های جنس مخالف و در ابتدا شناخت خود
	افزایش نرخ ازدواج		ایجاد مراکز مشاوره بدون محدودیت های کلیشه ای مبنی بر گفتگوی آزادانه و استفاده از نظرات زوجین موفق و یا حتی مطلقه برای انتقال تجربیات
	انجام ازدواج صحیح و آگاهانه		برگزاری دوره های مهارت های کاربردی زندگی و زناشویی در میان جوانان (مدارس و دانشگاه ها، فرهنگسرا و سرای محلات)
	ارتقای سطح مفاهیم بین زوجین	تمرکز بر آسیب های اجتماعی و مسائل اجتماعی در مراکز مشاوره	بهره گیری از کارشناس اجتماعی، همراستا با مراکز مشاوره
	بهبود وضعیت اقتصادی	- برنامه ریزی و هدایت بانوان در راستای اشتغال خانگی مبتنی بر صنایع دستی - استفاده از ظرفیت گردشگری شهرستان و توجه به صنعت بوم گردی در راستای اشتغال زایی بانوان و کمک به اقتصاد خانواده	- ایجاد بازارچه دائمی صنایع دستی در سطح شهرستان در راستای ارتقای وضعیت اقتصادی خانواده ها
نیروی انسانی	کاهش نرخ بیکاری زنان	توسعه مشاغل خانگی	شناسایی مشاغل خانگی هماهنگ با نیاز بازار، فرهنگ و پتانسیل های هر شهرستان
			برگزاری دوره های مهارتی برای شروع کسب و کار خانگی (اصول مقدماتی حسابداری، روش های تامین سرمایه اولیه، منابع انسانی)
			برگزاری دوره های مهارتی جهت مشاغل خانگی شناسایی شده
	آموزش	اهمیت دادن به هنرستان های کار و دانش و ارائه خدمات آموزشی با کیفیت در این مدارس جهت افزایش اشتغال از بین دانش آموزان این مدارس	نمایشگاه های عرضه محصولات کارافرینی بانوان

شاخص	اهداف	برنامه (اقدام)	پروژه	
آموزش	ارتقاء کیفیت تعلیم و تربیت در مدارس	ارائه آموزش های مربوط به مهارت های زندگی در زمان مناسب در مدارس	طرح توانمند سازی زنان روستایی	
		فرهنگ سازی مسئولیت پذیری در کادر اداری و معلمان مدارس	توانمندسازی زنان بهبود یافته از طریق آموزش های فنی و حرفه ای	
		حفظ سرمایه های اجتماعی نخبگان استان	شناسایی استعداد های برتر فرهنگی هنری علمی	اجرای طرح توانمندسازی مهارتی بانوان سرپرست خانوار ساکن در مناطق پرخطر و کم برخوردار
		بهبود وضعیت ارائه خدمات بهداشتی و درمانی در روستاها	افزایش تعداد خانه های بهداشت در روستاها منطبق بر نیاز سنجی	حمایت از دختران مهارت آموخته برتر فنی حرفه ای جهت آماده سازی برای المپیاد ملی و بین المللی مهارت
بهداشت و سلامت	توزیع همگن خدمات ارائه شده به زنان باردار و جلوگیری از تمرکز در مرکز استان	استقرار متناسب متخصصان در شهرستان ها	برگزاری کارگاه های آموزشی برای دانش آموزان و والدین در موضوعات شناخت جنس مخالف، جرئت ورزی	
		تولید محتوا جهت آگاه سازی زنان از ضرورت ورزش و انتشار از طریق فضای مجازی، تلویزیون و بیلبردهای سطح شهر	با وجود مشکلات معیشتی معلمان و به ویژه معلمان حق التدریس و عدم امکان تامین بار مالی جهت بهبود این وضعیت در حال حاضر کشور لاجرم لازم است از طریق ابزارهای فرهنگی اقدام به حفظ تعهد و آموزش با کیفیت در معلمان نمود	
ورزش	افزایش انگیزه ورزش در بانوان	آماده سازی فضای ورزشی	ایجاد و تقویت فضاهای ورزشی ویژه بانوان (کوه نوردی، دوچرخه سواری، شنا و ...)	
		استفاده از روش های مناسب و پر مخاطب جهت آگاهی رسانی	تولید محتوا جهت آگاه سازی زنان از ضرورت ورزش و انتشار از طریق فضای مجازی، تلویزیون و بیلبردهای سطح شهر	

پروژه	برنامه (اقدام)	اهداف	شاخص
راه اندازی ایستگاه دائمی ورزش بانوان در بوستان ها			
نصب برخی تجهیزات ورزشی مناسب در مکان های مناسب در محلات جهت استفاده بانوان			
تامین درصدی از هزینه های باشگاه ها و فضاهای ورزشی توسط ارگان ها (اداره ورزش و جوانان و...)	حمایت مالی از بانوان ورزشکار		
برگزاری ورزش های همگانی با محوریت بانوان	تقویت ورزش های همگانی		
اختصاص بخش مجزا در پارک بانوان به سالمندان و تجهیز به وسایل ورزشی مناسب	راه اندازی مکان های مناسب برای ورزش سالمندان	ایجاد مکان های مناسب ورزشی	
ایجاد خانه های سلامت محلات با محوریت نشاط و ورزش	استفاده از فرصت محله گرایی در رواج دادن ورزش		

شاخص	اهداف	برنامه (اقدام)	پروژه	
آسیب های اجتماعی	استفاده از ظرفیت محله در کاهش آسیب ها	ایجاد طرح های محلی پیشگیری و کاهش آسیب های اجتماعی، منطبق با ساختار درونی هر محله	ایجاد و فعال کردن سراهای محله با محوریت معتمدین محلی	
	کاهش نرخ اعتیاد	آشنایی با مضرات و نشان دادن قبح اعتیاد برای نوجوانان و جوانان بالاخص بانوان	تشکیل جلسات افراد آسیب دیده اجتماعی با نوجوانان و جوانان و انتقال تجربیات منفی به آن ها در جهت عبرت آموزی	
		انجام اقدامات پیشگیرانه در جامعه	ایجاد کمپ نگه داری ویژه بانوان معتاد با محوریت برنامه های انگیزشی و خودباوری	
	رشد و شکوفایی و به کارگیری استعداد های بانوان	ایجاد زمینه فعالیت اقتصادی بانوان	ایجاد بازارچه دائمی صنایع دستی در راستای ارتقای وضعیت فرهنگی استان و وضعیت اقتصادی خانواده	ایجاد بازارچه های صنایع دستی و تولیدات خانگی
			ایجاد فضای بدون کاربری مانند سوله ها به بازارچه های صنایع دستی و تولیدات خانگی	

پروژه	برنامه (اقدام)	اهداف	شاخص
ایجاد یک خانه تاریخی بوم گردی و صنایع دستی با مدیریت و کادرسازی بانوان جهت گذران اوقات فراغت بانوان و همچنین درآمد زایی	ایجاد زمینه فعالیتی با محوریت بانوان		آسیب های اجتماعی
برگزاری اردوهای خانوادگی در مناطق مختلف استان با هدف ایجاد نشاط اجتماعی	گردهم آبی خانواده ها	ایجاد نشاط اجتماعی	
طراحی المان های شهری با محوریت رنگ و شادسازی مردم	هدایت طراحی شهری به سمت شهری شاد	فعال بودن خانواده ها در اجتماع	
تولید محتوا به منظور زنده نگه داشتن سنت ها و انتشار آن از طریق فضای مجازی، تلویزیون و بیلبردهای سطح شهر	تقویت پیوندهای سنتی و دیدوبازدیدهای فامیلی		
ایجاد برنامه های فرهنگی با مشارکت خانواده ها در پارک ها (مانند سینمای روباز)	ایجاد تحرک اجتماعی		

شاخص	اهداف	برنامه (اقدام)	پروژه
آسیب های اجتماعی	کاهش آسیب های اجتماعی در بانوان	استفاده از روش های علمی آسیب شناسی	انجام پژوهش با موضوع نقش زنان در آسیب پذیری از آسیب های اجتماعی و تاثیرگذاری بر آن
		فعال نمودن سازمان های مردم نهاد در زمینه پیشگیری از آسیب های بیشتر	برگزاری دوره های شاد با ایجاد اعتماد به نفس در میان زندانیان و افراد آسیب پذیر
		ایجاد روش های جایگزین رفتارهای مخرب با تفریح مطلوب و ورزش	شناسایی نقاط آسیب زای شهر و ارائه خدمات اجتماعی در مناطق مذکور (مانند اماکن ورزشی، فرهنگسرا و...)
		ایجاد شناخت بیشتر در بانوان نسبت به آسیب ها	تهیه مستند و کلیپ با محوریت فرهنگ سازی در مورد آسیب های عصر حاضر
مشارکت مدنی	استفاده از ظرفیت بانوان علاقمند به مشارکت در اجتماع	شناسایی مشکلات و آسیب های اجتماعی و استفاده از ظرفیت نهادهای مدنی در جهت حل آن	تهیه طرح آسیب شناسی شهری با اولویت بندی آسیب های جدی و خوداظهاری توانایی های سازمان - های مردم نهاد در جهت بهبود آسیب ها
		فعال کردن بانوان در تمام اقصاء	- تشویق مردم از طریق فضای مجازی به مشارکت در سازمان های مردم نهاد - برگزاری نشست با موضوع معرفی بانوان موفق
		ایجاد زمینه های هم افزایی بانوان	ترویج مشارکت با اطلاع رسانی و تبلیغات و توزیع بروشور عضویت بانوان در سازمان های مردم نهاد
		شناسایی استعداد های بانوان در مدیریت خانواده	برگزاری جشنواره های هنری و مهارتی بانوان مانند جشنواره سلامت و غذا

پروژه	برنامه (اقدام)	اهداف	شاخص
برگزاری جلسات و نشست‌ها با حضور بانوان سیاسی تاثیرگذار با هدف انتقال تجربه	استفاده از پتانسیل احزاب موجود و آموزش سیاسی و اجتماعی به اعضا و مخاطبان	افزایش مشارکت سیاسی بانوان	مشارکت سیاسی
ایجاد کارگروه‌های زنان جهت هم‌افزایی و آشنایی بانوان استان	ایجاد خودباوری در بانوان	استفاده از ظرفیت زنان	
ایجاد بانک اطلاعاتی از زنان توانمند استان جهت بهره‌مندی در مناصب مرتبط		در بخش‌های مدیریتی	

شاخص	اهداف	برنامه (اقدام)	پروژه	
تامین اجتماعی	ارتقای وضعیت بیمه بانوان	تامین بیمه زنان خانه دار	اختصاص حق عائله مندی کارمندان به صورت مستقیم به بیمه همسران	
		ساماندهی بیمه زنان سرپرست خانوار	تقویت سامانه بیمه‌های خوداشتغالی و اختصاص آن به افراد محق	
	ارتقای وضعیت رفاهی بانوان و خانواده	ارتقای وضعیت سالمندان	برگزاری برنامه‌های شاد در خانه سالمندان و مراکز نگه داری روزانه سالمندان	
			ایجاد کارگاه‌های اشتغال زایی و هنری در خانه سالمندان	
			برگزاری گردهمایی سالمندان و تجلیل از آن‌ها	

مأخذ: مطالعات و یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

فصل ششم

ماتریس نتایج

اثر: وضعیت عمومی و جمعیتی زنان استان یزد بهبود یافته است.

دستاورد: مشکلات و چالش‌های ناشی از حضور گسترده اتباع و مهاجرین در استان یزد کاهش یافته است

خروجی ۱: ارائه فرصت‌های آموزشی و تحصیلی با برنامه ریزی مناسب از نظر اختلاط با دانش آموزان بومی

فعالیت ۱: تشکیل بانک اطلاعاتی دقیق از پیگیری روند تحصیلی فرزندان اتباع، محل تحصیل آنان، تعداد در هر مقطع، روندیابی برای پیش بینی تعداد کلاس درس مورد نیاز آنان
فعالیت ۲: برنامه ریزی (اختصاص بهینه منابع با توجه محدودیت‌ها) جهت ایجاد کلاس‌های درس ویژه اتباع با استفاده از امکانات موجود یا جذب بودجه از سازمان‌های متولی جهت ایجاد امکانات جدید
فعالیت ۳: شناسایی آسیب‌ها و مشکلات احتمالی فرزندان اتباع چه جسمی و چه روحی به جای نادیده انگاری آن و متحمل شدن مشکلات بعدی در بزرگسالی

خروجی ۲: برگزاری دوره‌های ویژه اتباع برای ازدواج

خروجی ۳: حمایت از زنان سرپرست خانوار ایرانی دارای سرپرست اتباع بین مهاجرین یا اتباع به منظور کاهش آسیب‌های بالقوه

خروجی ۴: پیشنهاد طرحی به مجلس در خصوص تصویب جریمه سنگین یا لغو مجوز برای کارفرمایانی که اقدام به بکارگیری مهاجرین غیرقانونی مینمایند همچنین بنگاه‌های املاکی که ملک برای این افراد اجاره میکنند

خروجی ۵: پرداخت خدمات موردی و آنی به تحصیل و معیشت فرزندان افغانه دارای مادران ایرانی به منظور ارائه فرصت‌های برابر آموزشی و تحصیلی

خروجی ۶: برخورد طبق قانون جمهوری اسلامی ایران با مهاجران غیرقانونی استان

فعالیت ۱: تشکیل بانک اطلاعاتی و شناسایی مهاجرین قانونی و غیرقانونی (مشکل عمده در حال حاضر عدم اطلاع از محل اسکان و محل کار مهاجران غیرقانونی است)
فعالیت ۲: جدیت در اجرای قانون منع بکارگیری اتباع غیرقانونی در کارگاه‌های صنعتی (اتباع قانونی می‌توانند مانند سایر شهروندان کار کنند)
فعالیت ۳: برخورد قانونی با مهاجران غیرقانونی و الزام به خروج از کشور

خروجی ۷: تهیه بانک اطلاعاتی جامع از مهاجران و اتباع محلات که در برگیرنده کلیه اطلاعات اصلی و فرعی آنان است. (محل زندگی فعلی، محل زندگی قبلی، سن، جنس، شغل، تعداد فرزندان و ...)

فعالیت ۱: استفاده از نیروهای مردمی و آموزش آنان در سطح محلات جهت جمع‌آوری آمار مشابه آمار نفوس و مسکن از اتباع خارجی
فعالیت ۲: جمع‌آوری داده‌های مناسب و صحیح از فعالیت‌های اقتصادی اتباع
فعالیت ۳: پایش و به‌روزرسانی آمار

خروجی ۸: استفاده از نیروهای مردمی و هلال احمر جهت ساماندهی وضعیت اتباع قانونی

فعالیت ۱: شناسایی محلاتی که بیشترین تعداد ساکن تبعه خارجی را در خود جای داده‌اند و ایجاد پایگاهی در مسجد آن محله و استفاده از نیروهای ساکن همان محله در جهت بهبود همزیستی میان ساکنان محله (برپایی جشنواره خوراک‌های محلی، پوشش‌های محلی و ...)، آگاهی‌رسانی‌باید‌ها و نباید‌هایی که اتباع باید از آن اطلاع داشته باشند و رعایت کنند و ...

اثر: وضعیت ازدواج و طلاق بانوان استان یزد بهبود یافته است

دستاورد ۱: نرخ طلاق کاهش یافته است

خروجی ۱: برگزاری کارگاه آشنایی دختران و پسران با ویژگی‌های جنس مخالف و در ابتدا شناخت خود

فعالیت ۱: شناسایی سرفصل‌های مهم مورد نیاز در کارگاه

فعالیت ۲: انتخاب اساتید مجرب

فعالیت ۳: توجه زوج‌های جوان جهت شرکت در کارگاه‌ها از طریق اطلاع‌رسانی و تبلیغات

دستاورد ۲: نرخ ازدواج به میزان متناسب رسیده است و ازدواج صحیح و آگاهانه افزایش یافته است.

خروجی ۱: ایجاد مراکز مشاوره بدون محدودیت‌های کلیشه‌ای مبنی بر گفتگوی آزادانه و استفاده از نظرات زوجین موفق و یا حتی مطلقه برای انتقال تجربیات

فعالیت ۱: رایزنی با نهادهای مرتبط چون بهزیستی برای برگزاری مراکز

فعالیت ۲: انجام تبلیغات و معرفی کارگاه‌ها به مخاطبان

فعالیت ۳: به‌کارگیری کارشناسان و مشاوران متخصص

خروجی ۲: برگزاری دوره‌های مهارت‌های کاربردی زندگی و زناشویی در میان جوانان (مدارس و دانشگاه‌ها، فرهنگسرا و سرای محلات)

فعالیت ۱: انتخاب سرفصل و اساتید مجرب در حوزه آموزش خانواده

فعالیت ۲: شرکت در کارگاه به‌منابه بخشی از فعالیت ضروری دانشگاه

دستاورد ۳: سطح مفاهمه بین زوجین ارتقا یافته است.

خروجی ۱: بهره‌گیری از کارشناس اجتماعی، همراستا با مراکز مشاوره

فعالیت ۱: توجه سیاستگذاران مبنی بر اهمیت حضور کارشناسان اجتماعی در مراکز مشاوره

فعالیت ۲: شناسایی کارشناسان مجرب اجتماعی

دستاورد ۴: وضعیت اقتصادی خانواده بهبود یافته است.

خروجی ۱: ایجاد بازارچه دائمی صنایع دستی در سطح شهرستان در راستای ارتقای وضعیت اقتصادی خانواده‌ها

فعالیت ۱: ایجاد مکان‌های مناسب برای راه‌اندازی بازارچه‌ها و هماهنگی با سازمان میراث فرهنگی

فعالیت ۲: انتشار فراخوان برای متقاضیان

فعالیت ۳: آموزش مقدماتی به متقاضیان

اثر: وضعیت نیروی انسانی و اقتصادی زنان استان بهبود یافته است.

دستاورد: نرخ بیکاری زنان استان یزد کاهش یافته است.

خروجی ۱: شناسایی مشاغل خانگی هماهنگ با نیاز بازار، فرهنگ و پتانسیل‌های هر شهرستان

فعالیت ۱: تعریف پروژه‌های بازارسنجی و شناسایی توانایی‌های موجود در هر منطقه از شهر جهت شناسایی پتانسیل‌های واقعی هر منطقه

فعالیت ۲: امکان‌سنجی فنی، اقتصادی این مشاغل بالقوه

فعالیت ۳: اطلاع‌رسانی این طرح‌ها از طریق سرای محلات و مساجد به ساکنان همان منطقه

خروجی ۲: برگزاری دوره‌های مهارتی برای شروع کسب و کار خانگی (اصول مقدماتی حسابداری، روش‌های تامین سرمایه اولیه، منابع انسانی)

فعالیت ۱: استفاده از نیروهای بسیج جهت ارائه آموزش به بانوان هر محله

فعالیت ۲: دعوت از کارآفرینان موفق (ترجیحا از میان بانوان) در هر محله یا منطقه جهت برگزاری سخنرانی انگیزشی برای بانوان همان محله

خروجی ۳: برگزاری دوره‌های مهارتی جهت مشاغل خانگی شناسایی شده

فعالیت ۱: دوره‌های مهارتی متناسب با مشاغل شناسایی شده مزیت‌دار در سطح محلات

فعالیت ۲: استفاده از افراد متخصص برای آموزش راه‌اندازی مشاغل

اثر: وضعیت نیروی انسانی و اقتصادی زنان استان بهبود یافته است. (ادامه)

دستاورد: نرخ بیکاری زنان استان یزد کاهش یافته است.

خروجی ۴: اهمیت دادن به هنرستان‌های کار و دانش و ارائه خدمات آموزشی با کیفیت در این مدارس جهت افزایش اشتغال از بین دانش‌آموزان این مدارس

خروجی ۵: نمایشگاه‌های عرضه محصولات کارآفرینی بانوان

خروجی ۶: طرح توانمندسازی زنان روستایی

خروجی ۷: توانمندسازی زنان بهبود یافته از طریق آموزش‌های فنی حرفه‌ای

خروجی ۸: اجرای طرح توانمندسازی مهارتی بانوان سرپرست خانوار ساکن در مناطق پرخطر و کم‌برخوردار

خروجی ۹: حمایت از دختران مهارت‌آموخته برتر فنی حرفه‌ای جهت آماده‌سازی برای المپیاد ملی و بین‌المللی مهارت

اثر: وضعیت آموزش مدارس و دانشگاهی در استان بهبود یافته است.
دستاورد ۱: کیفیت تعلیم و تربیت در مدارس ارتقاء یافته است.
<p>خروجی ۱: برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای دانش آموزان و والدین در موضوعات شناخت جنس مخالف، جرئت ورزی</p> <p>فعالیت ۱: مطالعه برای اولویت بندی مناطق شهری جهت برگزاری کارگاه ها</p> <p>فعالیت ۲: شناسایی کارشناسان مجرب</p>
<p>خروجی ۲: حفظ تعهد به آموزش با کیفیت در معلمان</p> <p>فعالیت ۱: برگزاری نشست با دعوت از سخنرانان مطرح کشوری با موضوع اخلاق و تعلیم و تربیت و دعوت از معلمان جهت یادآوری مباحث اخلاقی و اهمیت آن در شغل معلمی</p> <p>فعالیت ۲: طراحی رویدادهایی با موضوع جدیدترین شیوه های آموزش و تعلیم در مدارس در مقاطع مختلف با شرکت معلمان</p>
دستاورد ۲: سرمایه اجتماعی نخبگان جامعه حفظ میشود.
<p>خروجی ۱: تهیه بانک اطلاعاتی از ظرفیت‌های بانوان نخبه استان</p> <p>فعالیت ۱: استفاده از ظرفیت نیروی های بسیج در محلات یا نیروهای هلال احمر جهت جمع آوری اطلاعات از ظرفیت‌های بانوان هر محله (تحصیلات، مهارت فنی، هنر)</p> <p>فعالیت ۲: یکپارچه سازی و تحلیل داده های جمع آوری شده و تشکیل بانک اطلاعاتی</p>

اثر: وضعیت بهداشت و سلامت در استان بهبود یافته است.
دستاورد ۱: وضعیت ارائه خدمات بهداشتی و درمانی در روستاها بهبود یافته است.
<p>خروجی ۱: تامین تجهیزات کافی برای خانه‌های بهداشت در روستاها</p> <p>فعالیت ۱: استفاده از ظرفیت شوراهای اسلامی روستاها جهت جذب بودجه و تجهیز خانه های بهداشت</p> <p>فعالیت ۲: نیازسنجی و نظرسنجی از اهالی روستا در زمینه اولویت ها و کمبودهای بهداشتی - درمانی در روستا جهت هزینه کرد بهینه بودجه</p>
دستاورد ۲: خدمات ارائه شده به زنان باردار همگن توزیع می‌شود و از تمرکز آن در مرکز استان جلوگیری می‌شود.
<p>خروجی ۱: بکارگیری ابزارهای انگیزشی برای استقرار پزشکان حاذق در شهرستانها</p> <p>فعالیت ۱: تامین امکانات و محل های مناسب زندگی برای پزشکان</p> <p>فعالیت ۲: در نظر گرفتن تسهیلات ویژه برای پزشکان</p> <p>فعالیت ۳: فرهنگ سازی جهت ایجاد تعهد در پزشکان</p>

اثر: وضعیت ورزش بانوان در استان بهبود یافته است.
دستاورد ۱: آگاهی زنان از ضرورت برنامه های ورزشی در حفظ سلامتی ارتقاء یافته است.
<p>خروجی ۱: تولید محتوا جهت آگاه سازی زنان از ضرورت ورزش وانتشار از طریق فضای مجازی، تلویزیون و بیلبوردهای سطح شهر</p> <p>فعالیت ۱: ارائه فراخوان جهت طراحی های المان شهری، بیلبرد و ... با موضوع ورزش بانوان</p> <p>فعالیت ۲: تجلیل از بانوان یزدی ورزشکار و مطرح کشوری یا بین المللی به شکل ساخت سردیس یا یادبود در راستای بها دادن به ورزش بانوان و موفقیت های آنان</p>
دستاورد ۲: انگیزه ورزش در بانوان ارتقاء یافته است.
<p>خروجی ۱: ایجاد و تقویت فضاهای ورزشی ویژه بانوان(کوه نوردی، دوچرخه سواری، شنا و ...)</p> <p>فعالیت ۱: نیازسنجی محلات در موضوع فضاهای ورزشی باوان جهت توسعه متعادل</p> <p>فعالیت ۲: مکان یابی بهینه جهت استقرار فضاهای ورزشی</p>
<p>خروجی ۲: تأمین درصدی از هزینه های باشگاه ها و فضاهای ورزشی توسط ارگان ها (اداره ورزش و جوانان و...) جهت قشرهای آسیب پذیر</p> <p>فعالیت ۱: شناسایی افرادی که قادر به تامین هزینه استفاده از فضاهای ورزشی نیستند.</p> <p>فعالیت ۲: ارائه کارت های اعتباری جهت بانوان نیازمند واقعی (بخصوص دختران نوجوان) جهت استفاده از فضاهای ورزشی متعلق به دولت</p>
<p>خروجی ۳: برگزاری ورزش های همگانی با محوریت بانوان</p> <p>فعالیت ۱: برگزاری ورزش های همگانی با محوریت زنان از قشرهای مختلف نه به صورت عمومی (به عنوان مثال پیاده روی بانوان کارمند، پیاده روی بانوان خانه دار، بانوان مادران دارای فرزند زیر ۶ سال) که باعث یکدست شدن جمع و انگیزه بیشتر جهت حضور میشود.</p>
خروجی ۳: راه اندازی ایستگاه دائمی ورزش بانوان در بوستان ها
خروجی ۴: نصب برخی تجهیزات ورزشی مناسب در مکان های مناسب در محلات جهت استفاده بانوان
دستاورد ۳: مکان های مناسب ورزشی ایجاد شده است.
<p>خروجی ۱: اختصاص بخش مجزا در پارک بانوان به سالمندان و تجهیز به وسایل ورزشی مناسب</p> <p>فعالیت ۱: جذب بودجه کافی برای تامین تجهیزات</p> <p>فعالیت ۲: مطالعه برای تجهیزات مناسب سالمندان و انجام نیاز سنجی درون محلات</p>
<p>خروجی ۲: ایجاد خانه های سلامت محلات با محوریت نشاط و ورزش</p> <p>فعالیت ۱: دعوت از بسیج محلات و مرکز بهداشت منطقه جهت همکاری در ایجاد این خانه های سلامت</p> <p>فعالیت ۲: برنامه ریزی جهت منابع و بودجه مورد نیاز با تاکید بر جلب مشارکت ساکنان محله</p> <p>فعالیت ۳: راه اندازی و مشارکت این خانه ها با مشارکت اهالی همان محله (چنانچه اهالی این خانه ها را از آن خود بدانند علاقه بیشتری جهت حضور در آن میانند).</p>

اثر: وضعیت آسیب های اجتماعی زنان استان یزد بهبود یافته است.
دستاورد ۱: از ظرفیت محله در کاهش آسیب های اجتماعی استفاده شده است.
<p>خروجی ۱: ایجاد و فعال کردن سراهای محله با محوریت معتمدین محلی</p> <p>فعالیت ۱: دعوت از نیروهای مردمی درون محلات برای همکاری در این سرای محلات</p> <p>فعالیت ۲: شناسایی و انتخاب معتمدین محلی</p> <p>فعالیت ۳: تهیه بانک اطلاعاتی توانمندی های محله</p> <p>فعالیت ۴: راه اندازی و مشارکت این سراها با مشارکت اهالی همان محله</p>
دستاورد ۲: نرخ اعتیاد کاهش پیدا کرده است
<p>خروجی ۱: تشکیل جلسات افراد آسیب دیده اجتماعی با نوجوانان و جوانان و انتقال تجربیات منفی به آن ها در جهت عبرت آموزی</p> <p>فعالیت ۱: شناسایی افراد آسیب دیده</p> <p>فعالیت ۲: توجیه این افراد آسیب دیده برای بیان تجربیات از طریق تبلیغات</p> <p>فعالیت ۳: برگزاری جلسات در محل های مناسب (انتخاب محل هایی که حس خوشایندی را در افراد ایجاد کند مانند فضاهای سبز و...)</p>
<p>خروجی ۲: ایجاد کمپ نگه داری ویژه بانوان معتاد با محوریت برنامه های انگیزشی و خودباوری</p> <p>فعالیت ۱: شناسایی نیازهای بانوان در کمپ</p> <p>فعالیت ۲: شناسایی بانوان آسیب دیده اجتماعی</p> <p>فعالیت ۳: استفاده از کارشناسان و روانشناسان متخصص برای ایجاد برنامه های انگیزشی در کمپ</p>
دستاورد ۳: برای کاهش آسیب های اجتماعی استعداد های بانوان به رشد و شکوفایی رسیده است و به کار گرفته شده است.
<p>خروجی ۱: ایجاد بازارچه دائمی صنایع دستی در راستای ارتقای وضعیت فرهنگی استان و وضعیت اقتصادی خانواده</p> <p>فعالیت ۱: هماهنگی با نهادهای متولی میراث فرهنگی و شهرداری</p> <p>فعالیت ۲: تامین بازاریاب و آموزش در راستای اقتصاد صنایع دستی</p> <p>فعالیت ۳: تامین نیروی متخصص در امر صنایع دستی</p> <p>فعالیت ۴: ایجاد زمینه تبلیغات برای صنایع دستی تولید شده</p>

<p>خروجی ۲: واگذاری فضاهای بدون کاربری مانند سوله ها به بازارچه های صنایع دستی و تولیدات خانگی</p> <p>فعالیت ۱: شناسایی فضاهای مناسب برای تخصیص به بازارچه صنایع دستی</p> <p>فعالیت ۲: هماهنگی و انجام مقدمات تبدیل سوله به بازارچه</p> <p>فعالیت ۳: استفاده از مشاوران کسب و کار برای بالابردن بهره وری</p>
<p>دستاورد ۴: نشاط اجتماعی افزایش یافته و بانوان در اجتماع فعال هستند.</p>
<p>خروجی ۱: ایجاد یک خانه تاریخی بوم گردی و صنایع دستی با مدیریت و کادرسازی بانوان جهت گذران اوقات فراغت بانوان و همچنین درآمد زایی</p> <p>فعالیت ۱: شناسایی بانوان فعال در حوزه های کارافرینی اجتماعی</p> <p>فعالیت ۲: تهیه و تجهیز بوم گردی به موارد مورد نیاز</p> <p>فعالیت ۳: انجام تبلیغات جهت معرفی و اطلاع رسانی</p>
<p>خروجی ۲: برگزاری اردوهای خانوادگی در مناطق مختلف استان با هدف ایجاد نشاط اجتماعی</p> <p>فعالیت ۱: رایزنی با نهادهای متولی مانند سازمان فرهنگی ورزشی</p> <p>فعالیت ۲: فرهنگ سازی و آموزش اهمیت نشاط اجتماعی در رسانه گروهی</p> <p>فعالیت ۳: تبلیغات و اعلام سراسری در سطح شهر</p>
<p>خروجی ۳: طراحی المان های شهری با محوریت رنگ و شادسازی مردم</p> <p>فعالیت ۱: فراخوان به هنرمندان تجسمی برای ارائه پیشنهادات اجرایی</p> <p>فعالیت ۲: انتخاب طرح های برگزیده و حمایت از تولید آن ها</p>
<p>خروجی ۴: تولید محتوا به منظور زنده نگه داشتن سنت ها و انتشار آن از طریق فضای مجازی، تلویزیون و بیلبوردهای سطح شهر</p> <p>فعالیت ۱: شناسایی فعالان فرهنگی و تولید محتوا</p> <p>فعالیت ۲: فراخوان به فعالان فرهنگی برای سفارش های تولید محتوا</p>
<p>خروجی ۵: ایجاد برنامه های فرهنگی با مشارکت خانواده ها در پارک ها (مانند سینمای روباز)</p> <p>فعالیت ۱: رایزنی با نهادهای متولی مانند شهرداری</p> <p>فعالیت ۲: بهره گیری از هنرمندان جهت مشارکت در تولید برنامه های فرهنگی</p> <p>فعالیت ۳: اطلاع رسانی در سطح شهر</p>

دستاورد ۵: آسیب‌های اجتماعی در بانوان کاهش یافته است.

خروجی ۱: انجام پژوهش با موضوع نقش زنان در آسیب پذیری از آسیب‌های اجتماعی و تاثیرگذاری بر آن

فعالیت ۱: انتشار اولویت های پژوهشی برای آگاهی پژوهشگران

فعالیت ۲: حمایت مادی و معنوی از پژوهشگران در راستای انجام پژوهش های اجتماعی

خروجی ۲: برگزاری دوره‌های شاد با ایجاد اعتماد به نفس در میان زندانیان و افراد آسیب پذیر

فعالیت ۱: مطالعه نیازهای اولویت دار بانوان در زندان ها

فعالیت ۲: بهره مندی از هنرمندان در راستای ایجاد برنامه های هنری در این مراکز

خروجی ۳: شناسایی نقاط آسیب زای شهر و ارائه خدمات اجتماعی در مناطق مذکور (مانند اماکن ورزشی، فرهنگسرا و...)

فعالیت ۱: استفاده از تجربیات سمن های اجتماعی در راستای شناسایی نقاط آسیب پذیر

فعالیت ۲: ایجاد انسجام در سمن ها به منظور برگزاری برنامه های فرهنگی

خروجی ۴: تهیه مستند و کلیپ با محوریت فرهنگ سازی در مورد آسیب‌های عصر حاضر

فعالیت ۱: فراخوان به هنرمندان در خصوص تهیه کلیپ

فعالیت ۲: شناسایی آسیب های مهم و اولویت دار امروزی

فعالیت ۳: تایید محتوای مستندات تهیه شده توسط افراد متخصص

اثر: وضعیت مشارکت مدنی بانوان استان یزد بهبود یافته است

دستاورد ۱: از ظرفیت بانوان علاقمند به مشارکت در اجتماع استفاده شده است

خروجی ۱: تهیه طرح آسیب شناسی شهری با اولویت بندی آسیب‌های جدی و خوداظهاری توانایی‌های سازمان‌های مردم نهاد در جهت بهبود آسیب‌ها
فعالیت ۱: انتشار اولویت‌های پژوهشی آسیب شناسی شهری
فعالیت ۲: حمایت مادی و معنوی از پژوهشگران در راستای انجام پژوهش‌های شهری

خروجی ۲: تشویق مردم از طریق فضای مجازی به مشارکت در سازمان‌های مردم نهاد
فعالیت ۱: اطلاع رسانی عمومی در مورد سمن‌ها و نقش آن‌ها در اجتماع
فعالیت ۲: شناسایی و تقدیر از سازمان‌های مردم نهاد اجتماعی

خروجی ۳: برگزاری نشست با موضوع معرفی بانوان موفق
فعالیت ۱: شناسایی بانوان موفق استان و تهیه بانک اطلاعاتی کامل
فعالیت ۲: اطلاع رسانی و دعوت از بانوان شناسایی شده
فعالیت ۳: استفاده از سخنران بانو و برگزاری نشست در یک محل مناسب

خروجی ۴: ترویج مشارکت با اطلاع رسانی و تبلیغات و توزیع بروشور عضویت بانوان در سازمان‌های مردم نهاد
فعالیت: دریافت گزارش از سازمان‌های مردم نهاد

دستاورد ۲: علاقه در بانوان و مهارت‌های مدیریت خانواده در آنان افزایش یافته است

خروجی ۱: برگزاری جشنواره‌های هنری و مهارتی بانوان مانند جشنواره سلامت و غذا
فعالیت: انتشار فراخوان جذب بانوان فعال در هنرهای تزئینی و مهارتی
فعالیت ۲: تامین محل مناسب برای برگزاری جشنواره

اثر: وضعیت مشارکت سیاسی در بانوان استان بهبود یافته است

دستاورد ۱: مشارکت سیاسی بانوان افزایش یافته است.

خروجی ۱: برگزاری جلسات و نشست‌ها با حضور بانوان سیاسی تاثیرگذار با هدف انتقال تجربه

فعالیت ۱: شناسایی بانوان تاثیرگذار

فعالیت ۲: دعوت از بانوان برای حضور در نشست های انتقال تجربه

فعالیت ۳: تقدیر از بانوان موفق و نخبه سیاسی

دستاورد ۲: از ظرفیت زنان در بخش‌های مدیریتی استفاده شده است.

خروجی ۱: ایجاد کارگروه‌های زنان جهت هم‌افزایی و آشنایی بانوان استان

فعالیت ۱: شناسایی بانوان فعال جامعه

فعالیت ۲: شناسایی مسائل روز و مهم مربوط به بانوان

فعالیت ۳: تشکیل کارگروه‌های تخصصی بر اساس مسائل شناسایی شده

خروجی ۲: ایجاد بانک اطلاعاتی از زنان توانمند استان جهت بهره‌مندی در مناصب مرتبط

فعالیت ۱: رایزنی با نهادهای متولی مانند اداره امور اجتماعی استانداری و دانشگاه‌ها

اثر: بهبود وضعیت تامین اجتماعی بانوان استان یزد
دستاورد ۱: وضعیت بیمه بانوان استان یزد ارتقا می یابد
<p>خروجی ۱: اختصاص حق عائله مندی کارمندان به صورت مستقیم به بیمه همسران</p> <p>فعالیت ۱: تهیه طرح کامل از مزایای این موضوع</p> <p>فعالیت ۲: مطرح کردن در شورای اداری استان و پیگیری برای تصویب این موضوع</p>
<p>خروجی ۲: تقویت سامانه بیمه‌های خوداشتغالی و اختصاص آن به افراد محق</p> <p>فعالیت: شناسایی بانوان شاغل در کارگاه های خوداشتغالی با روش های معتبر</p>
دستاورد ۲: وضعیت رفاهی بانوان و خانواده استان ارتقا می یابد
<p>خروجی ۱: برگزاری برنامه‌های شاد در خانه سالمندان و مراکز نگه داری روزانه سالمندان</p> <p>فعالیت ۱: شناسایی برنامه های مورد نیاز سالمندان</p> <p>فعالیت ۲: بهره مندی از هنرمندان در اجرای برنامه ها در مراکز سالمندان</p>
<p>خروجی ۲: ایجاد کارگاه‌های اشتغال زایی و هنری در خانه سالمندان</p> <p>فعالیت ۱: شناسایی فعالیت های قابل اجرا در مراکز سالمندان</p> <p>فعالیت ۲: تامین تجهیزات و امکانات مورد نیاز</p>
<p>خروجی ۳: برگزاری گردهمایی سالمندان و تجلیل از آن ها</p> <p>فعالیت ۱: شناسایی سالمندان و تهیه یک بانک اطلاعاتی کامل از آنها</p> <p>فعالیت ۲: برگزاری گردهمایی در یک محل مناسب</p> <p>فعالیت ۳: حضور مسئولین و خانواده ها در گردهمایی</p>

فصل هفتم

ماتریس پایش و ارزیابی

اثر: وضعیت عمومی و جمعیتی زنان استان یزد بهبود یافته است.

شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم*	روش گردآوری	دوره ارزیابی
دستاورد ۱: مشکلات و چالش‌های ناشی از حضور گسترده اتباع و مهاجرین در استان یزد کاهش یافته است (شاخص ارزیابی: افزایش کنترل بر روی مهاجرت بی رویه در استان)						
ارائه فرصت‌های آموزشی و تحصیلی با برنامه ریزی مناسب از نظر اختلاط با دانش آموزان بومی	-افزایش تعداد افراد ثبت نام شده	آموزش و پرورش	اداره اتباع	آمار اداره آموزش و پرورش نواحی و اداره اتباع	فضای فیزیکی مناسب، اخذ مجوزهای مورد نیاز	سالانه
برگزاری دوره های ویژه ازدواج برای اتباع	افزایش تعداد دوره های برگزار شده	بهبیستی	فرمانداری اداره اتباع، ثبت احوال	آمار اداره ثبت احوال	داده های خام	فصلی
حمایت از زنان سرپرست خانوار ایرانی دارای سرپرست اتباع بین مهاجرین یا اتباع به منظور کاهش آسیب‌های بالقوه	افزایش تعداد زن سرپرست خانوار ثبت نام شده در طرح‌های حمایتی	کمیته امداد امام خمینی	اداره اتباع	محلات، حاشیه شهرها	همکاری نهادهای متولی، جلب همکاری نهادهای مردمی	فصلی
پیشنهاد طرحی به مجلس در خصوص تصویب جریمه سنگین یا لغو مجوز برای کارفرمایانی که اقدام به بکارگیری مهاجرین غیر قانونی مینمایند همچنین بنگاه های املاکی که ملک برای این افراد اجاره میکنند.	تعداد مهاجرین غیر قانونی مستاجر در خانه ها و مشغول بکار در کارگاه ها	مجلس شورای اسلامی	اداره اتباع	آمارگیری میدانی	همکاری مردم و کارفرمایان	فصلی

*در تمامی موارد اختصاص بودجه یکی از موارد مهم است که در برخی از ذکر آن خودداری شده بلکه در مواردی که منابع مالی جزء موارد کلیدی بوده ذکر شده است. البته متاسفانه به دلیل بهره وری پایین برخی پروژه های کشور تا حد ممکن باید به منابع انگیزشی و فرهنگی نسبت به انگیزه های مادی توجه بیشتری نمود.

اثر: وضعیت عمومی و جمعیتی زنان استان یزد بهبود یافته است. (ادامه)

دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
سالانه	گردآوری اطلاعات از روش میدانی	همکاری اداره اتباع و کمیته امداد	آمار اداره اتباع و کمیته امداد	اداره اتباع	کمیته امداد امام خمینی	نسبت کودکان افغانه شاغل به تحصیل	پرداخت خدمات موردی و آنی به تحصیل و معیشت فرزندان افغانه دارای مادران ایرانی به منظور ارائه فرصت های برابر آموزشی و تحصیلی
فصلی	جمع آوری اطلاعات به کمک سازمان های مردم نهاد و بسیج محلات	همکاری اداره اتباع	آمار اداره اتباع، پلیس گذرنامه و مهاجرت	پلیس گذرنامه و مهاجرت	اداره اتباع	کاهش تعداد مهاجرین غیر قانونی	برخورد طبق قانون جمهوری اسلامی ایران با مهاجران غیر قانونی استان
ماهانه	جمع آوری اطلاعات به کمک سازمان های مردم نهاد و بسیج محلات	همکاری سمن ها و نیروهای محلی	آمار اداره اتباع	سازمان های مردم نهاد	پلیس گذرنامه، اداره اتباع	جامعیت بانک اطلاعاتی و جمع آوری صحیح اطلاعات، به روزی آوری اطلاعات	تهیه بانک اطلاعاتی جامع از مهاجران و اتباع محلات که در برگیرنده کلیه اطلاعات اصلی و فرعی آنان است (محل زندگی فعلی، محل زندگی قبلی، سن، جنس، شغل، تعداد فرزندان و ...)
فصلی	جمع آوری اطلاعات به کمک سازمان های مردم نهاد و بسیج محلات	همکاری نیروهای محلی	آمار اداره اتباع	فرمانداری، استانداری، سازمان هلال احمر	اداره اتباع	کاهش آسیب های اجتماعی متوجه اتباع و مهاجرین	استفاده از نیروهای مردمی و هلال احمر جهت ساماندهی وضعیت اتباع

اثر: وضعیت ازدواج و طلاق بانوان استان یزد بهبود یافته است							
دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
دستاورد ۱: نرخ طلاق کاهش یافته است (شاخص ارزیابی: میزان نرخ طلاق)							
ماهانه	مطالعات طولی و میدانی	- کارشناسان خبره اجتماعی و روانشناسی. - فضای مناسب برای برگزاری	آمار دستگاه های متولی	مرکز بهداشت شهرداری استانداری	سازمان بهبودی	- میزان تکرار حضور در کارگاهها - افزایش استقبال از کارگاهها	برگزاری کارگاه آشنایی دختران و پسران با ویژگی های جنس مخالف و در ابتدا شناخت خود
دستاورد ۲: نرخ ازدواج به میزان متناسب رسیده است (شاخص ارزیابی: میزان نرخ ازدواج)							
ماهانه	داده های خام	- کارشناسان خبره اجتماعی و روانشناسی. - فضای مناسب برای برگزاری - همراهی مسئولین	آمار بهبودی و دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی	دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی	سازمان بهبودی	افزایش استقبال از دوره ها	ایجاد مراکز مشاوره بدون محدودیت - های کلیشه ای مبنی بر گفتگوی آزادانه و استفاده از نظرات زوجین موفق و یا حتی مطلقه برای انتقال تجربیات برگزاری دوره های مهارت های کاربردی زندگی و زناشویی در میان جوانان (مدارس و دانشگاه ها، فرهنگسرا و سرای محلات)

اثر: وضعیت ازدواج و طلاق بانوان استان یزد بهبود یافته است (ادامه)

شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی
دستاورد ۳: سطح مفاهمه بین زوجین ارتقا یافته است. (شاخص ارزیابی: کاهش نرخ طلاق و بهبود نگرش به ازدواج)						
ماهانه	افزایش استقبال از خانواده ها و نظرسنجی از آنان	سازمان بهزیستی	آمار سازمان بهزیستی	کارشناسان خبره اجتماعی و روانشناسی.	مطالعات طولی و میدانی	
	افزایش استقبال از این بازارچه ها	میراث فرهنگی	آمار میراث فرهنگی	-فضای فیزیکی بدون استفاده در سطح شهر -افراد متخصص در حوزه کسب و کار جهت مشاوره	داده های خام و میدانی	

اثر: وضعیت نیروی انسانی و اقتصادی زنان استان بهبود یافته است.

شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی
دستاورد: نرخ بیکاری زنان استان یزد کاهش یافته است. (شاخص ارزیابی: نرخ مشارکت اقتصادی زنان)						
شناسایی مشاغل خانگی هماهنگ با نیاز بازار، فرهنگ و پتانسیل های هر شهرستان	تعداد کسب و کارهای خانگی و خانوادگی موفق راه اندازی شده	اداره کار، تعاون و رفاه اجتماعی	فرمانداری، اداره فنی و حرفه ای، اداره کل جهاد کشاورزی، میراث فرهنگی...، سازمان صمت و بنیاد شهید، صندوق کارافرینی امید	آمار سازمان مجوز دهنده	استفاده از مشاوران افراد خبره و فعالین اقتصادی جهت جلوگیری از موازی کاری و هدر رفت منابع	نمونه گیری، سرشماری
برگزاری دوره های مهارتی برای شروع کسب و کار خانگی (اصول مقدماتی حسابداری، روش های تامین سرمایه اولیه، منابع انسانی)	نفر ساعت افراد شرکت کننده در دوره ها	سازمان های مجوز دهنده از قبیل جهاد کشاورزی، میراث فرهنگی، سازمان صمت و ...	اداره فنی و حرفه ای	آمار سازمان مجوز دهنده	نیروی انسانی خبره جهت ارائه آموزش ها	جمع آوری اطلاعات کمی و کیفی از دوره های برگزار شده و ردیابی اثربخشی آن میان شرکت کنندگان
برگزاری دوره های مهارتی جهت مشاغل خانگی شناسایی شده	نفر ساعت افراد شرکت کننده در دوره ها					

اثر: وضعیت نیروی انسانی و اقتصادی زنان استان بهبود یافته است. (ادامه)

دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
دستاورد: نرخ بیکاری زنان استان یزد کاهش یافته است. (شاخص ارزیابی: نرخ مشارکت اقتصادی زنان)							
سالیانه	جمع آوری اطلاعات کمی و کیفی از دوره های برگزار شده و ردیابی اثربخشی آن میان هنر آموزان	نیروی انسانی خبره جهت ارائه آموزش ها	آمار اداره کار و اداره فنی و حرفه ای	آموزش فنی و حرفه ای	اداره کار	کیفیت دانش آموزان ورودی به این مدارس	اهمیت دادن به هنرستان های کار و دانش و ارائه خدمات آموزشی با کیفیت در این مدارس جهت افزایش اشتغال از بین دانش آموزان این مدارس
سالیانه	بازدید میدانی و داده های خام	-فضای فیزیکی شناسایی بانوان کارآفرین	آمار سازمان متولی	آموزش فنی و حرفه ای، سازمان میراث فرهنگی	شهرداری ها	افزایش شرکت کنندگان در نمایشگاه ها	نمایشگاه های عرضه محصولات کارآفرینی بانوان
سالیانه	جمع آوری اطلاعات کمی و کیفی از دوره های برگزار شده و ردیابی اثربخشی آن میان شرکت کنندگان	برگزاری دوره های آموزشی	آمار دهیاری ها	آموزش فنی و حرفه ای، جهاد کشاورزی، صندوق امید، سازمان صمت	بخشداری و دهیاری ها	تعداد دوره های برگزار شده	طرح توانمند سازی زنان روستایی

اثر: وضعیت نیروی انسانی و اقتصادی زنان استان بهبود یافته است. (۱۵امه)

شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی
دستاورد: نرخ بیکاری زنان استان یزد کاهش یافته است. (شاخص ارزیابی: نرخ مشارکت اقتصادی زنان)						
توانمندسازی زنان بهبود یافته از طریق آموزش های فنی و حرفه ای	تعداد دوره های برگزار شده	شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر و بهزیستی	آموزش فنی و حرفه ای	آمار سازمان متولی	برگزاری دوره های آموزشی و اعتبار مالی	جمع آوری اطلاعات کمی و کیفی از دوره های برگزار شده و ردیابی اثربخشی آن میان شرکت کنندگان
اجرای طرح توانمندسازی مهارتی بانوان سرپرست خانوار ساکن در مناطق پرخطر و کم برخوردار	تعداد دوره های برگزار شده	امور بانوان و خانواده استانداری، دفتر اجتماعی استانداری	آموزش فنی و حرفه ای	آمار سازمان متولی	برگزاری دوره های آموزشی و اعتبار مالی	جمع آوری اطلاعات کمی و کیفی از دوره های برگزار شده و ردیابی اثربخشی آن میان شرکت کنندگان
حمایت از دختران مهارت آموخته برتر فنی حرفه ای جهت آماده سازی برای المپیاد ملی و بین المللی مهارت	تعداد شرکت کنندگان در المپیاد	آموزش فنی و حرفه ای	آموزش و پرورش	آمار فنی حرفه ای	اعتبار مالی	داده های خام و مشاهدات میدانی

اثر: وضعیت آموزش مدارس و دانشگاهی در استان بهبود یافته است.

شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی		
دستاورد: کیفیت تعلیم و تربیت در مدارس ارتقاء یافته است. (شاخص ارزیابی: بهبود وضعیت تحصیلی و تربیتی دانش آموزان)								
فصلی سالیانه	تعداد نفر ساعت دوره برگزار شده	برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای دانش آموزان و والدین در موضوعات شناخت جنس مخالف، جرئت ورزی	آمار آموزش و پرورش، رضایت سنجی از والدین دانش آموزان و	نیروی انسانی متخصص، همکاری دستگاه های متولی و نهادهای همکار	اجرای طرح های ارزیابی کیفی شیوه های آموزش و پرورش در مدارس	فصلی		
							اداره آموزش و پرورش	با وجود مشکلات معیشتی معلمان و به ویژه معلمان حق التدریس و عدم امکان تامین بار مالی جهت بهبود این وضعیت در حال حاضر کشور لاجرم لازم است از طریق ابزارهای فرهنگی اقدام به حفظ تعهد و آموزش با کیفیت در معلمان نمود
ماهانه	کمیت و کیفیت اطلاعات جمع آوری شده	تهیه بانک اطلاعاتی از ظرفیت های بانوان نخبه استان	دانش آموزان	نیرو برای جمع آوری اطلاعات	داده خام و میدانی	ماهانه		

اثر: وضعیت بهداشت و سلامت در استان بهبود یافته است.

شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی	
دستاوردها: وضعیت ارائه خدمات بهداشتی و درمانی در روستاها بهبود یافته است. (شاخص ارزیابی: بهبود خدمات بهداشتی ارائه شده در روستا)							
تأمین تجهیزات کافی برای خانه‌های بهداشت در روستاها	بالا رفتن تعداد مراجعه روستاییان به شهرستان‌ها یا مرکز استان برای امور بهداشتی درمانی	معاونت بهداشت علوم پزشکی	شورای اسلامی شهر و روستا،	آمار بیمارستان‌ها، مراکز بهداشتی درمانی؛ خانه‌های بهداشت	منابع مالی، نیروی انسانی متخصص	آگاهی از اثربخشی و بهبود وضعیت از طریق مطالعات میدانی	ماهانه
دستاوردها: خدمات ارائه شده به زنان باردار همگن توزیع می‌شود و از تمرکز آن در مرکز استان جلوگیری می‌شود. (شاخص ارزیابی: افزایش ارائه خدمات بهداشتی به زنان)							
بکارگیری ابزار انگیزشی برای استقرار پزشکان حاذق در شهرستان‌ها	کاهش تعداد مراجعان مادران باردار از روستا یا شهرستان به شهر یا مرکز استان	معاونت درمان علوم پزشکی	بهداری‌ها، خانه‌های بهداشت	آمار معاونت درمان علوم پزشکی	منابع مالی، نیروی انسانی متخصص، در اختیار قرار دادن امکانات و تسهیلات مناسب به پزشکان	داده خام و میدانی	ماهانه

اثر: وضعیت ورزش بانوان در استان بهبود یافته است.

شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی
دستاورد ۱: آگاهی زنان از ضرورت برنامه های ورزشی در حفظ سلامتی ارتقاء یافته است. (شاخص ارزیابی: افزایش نرخ زنان ورزشکار)						
تولید محتوا جهت آگاه سازی زنان از ضرورت ورزش و انتشار از طریق فضای مجازی، تلویزیون و بیلبوردهای سطح شهر	میزان آگاهی صورت گرفته، افزایش تعداد مخاطبان	روابط عمومی سازمانها	صدا و سیما، سازمان فرهنگی اجتماعی، ورزشی شهرداری	نتایج نظرسنجی از شهروندان	نیروی انسانی متخصص، همکاری با نهادهای مردمی و سمن های مرتبط	انجام نظرسنجی ماهانه
دستاورد ۲: انگیزه ورزش در بانوان ارتقاء یافته است. (شاخص ارزیابی: افزایش نرخ زنان ورزشکار)						
ایجاد و تقویت فضاهای ورزشی ویژه بانوان (کوه نوردی، دوچرخه سواری، شنا و ...)	افزایش تعداد ورزشکاران زن	اداره ورزش و جوانان	باشگاه های ورزشی دولتی و خصوص و سازمان ها، حضور بانوان در پارک ها جهت ورزش و پیاده روی	نیروی انسانی متخصص، همکاری با نهادهای مردمی و سمن های مرتبط	جمع آوری اطلاعات از سازمان ورزش و جوانان و در محلات توسط سازمان های مردم نهاد	سالانه

اثر: وضعیت ورزش بانوان در استان بهبود یافته است. (ادامه)

دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
ماهانه	جمع آوری اطلاعات از سازمان ورزش و جوانان و در محلات توسط سازمان های مردم نهاد	منابع مالی، همکاری با نهادهای مردمی، نهادهای اطلاع رسانی (صدا و سیما)، بیلبوردهای شهری	باشگاه های ورزشی دولتی و خصوص و سازمان ها، حضور بانوان در پارک ها جهت ورزش و پیاده روی	سازمان فرهنگی اجتماعی، ورزشی شهرداری	اداره ورزش و جوانان	افزایش آمار ثبت نام بانوان در باشگاه ها	تامین درصدی از هزینه های باشگاه - ها و فضاها و ورزشی توسط ارگان - ها (اداره ورزش و جوانان و...)
سالانه						افزایش تعداد بانوان شرکت کننده	برگزاری ورزش های همگانی با محوریت بانوان
دستاوردها: مکان های مناسب ورزشی ایجاد شده است. (شاخص ارزیابی: افزایش نرخ زنان ورزشکار)							
ماهانه	آمار ثبت نام و استفاده کنندگان از این مراکز	منابع مالی، جلب همکاری نیروهای مردمی، تامین فضای مناسب	آمار دستگاه های متولی	سازمان فرهنگی اجتماعی، ورزشی شهرداری	اداره ورزش و جوانان	افزایش تعداد سالمندان استفاده کننده	اختصاص بخش مجزا در پارک بانوان به سالمندان و تجهیز به وسایل ورزشی مناسب
						میزان استقبال از این مراکز	ایجاد خانه های سلامت محلات با محوریت نشاط و ورزش

اثر: وضعیت ورزش بانوان در استان بهبود یافته است. (ادامه)

دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
ماهانه	آمار استفاده کنندگان از این ایستگاه ها	اعتبارات مالی	گزارش سازمان ها	اداره کل ورزش و جوانان	فرمانداری یزد	میزان استقبال بانوان از این ایستگاه ها	راه اندازی ایستگاه دائمی ورزش بانوان در بوستان ها
ماهانه	آمار استفاده کنندگان از این تجهیزات	اعتبارات مالی	بازدید های میدانی از کم و کیف موارد تامین شده	اداره کل ورزش و جوانان	فرمانداری یزد	تعداد تجهیزات نصب شده	نصب برخی تجهیزات ورزشی مناسب در مکان های مناسب در محلات جهت استفاده بانوان

اثر: وضعیت آسیب های اجتماعی زنان استان یزد بهبود یافته است.

دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
دستاورد ۱: از ظرفیت محله در کاهش آسیب های اجتماعی استفاده شده است. (شاخص ارزیابی: افزایش مشارکت افراد محله)							
سالیانه	آمار تعداد مراکز ایجاد شده	جلب همکاری نیروهای مردمی، فضای فیزیکی مناسب	گزارشات دستگاه متولی	سازمان فرهنگی اجتماعی، ورزشی شهرداری	شهرداری	کاهش تعداد آسیب های اجتماعی در محله	ایجاد و فعال کردن سراهای محله با محوریت معتمدین محلی
دستاورد ۲: نرخ اعتیاد کاهش پیدا کرده است (شاخص ارزیابی: تعداد زنان معتاد شناسایی شده)							
سالیانه	نتایج نظرسنجی	فضای فیزیکی، کارشناسان خبره	نتایج جلسات و آمار سازمان های متولی	شهرداری بهزیستی	صدا و سیما	افزایش تعداد استقبال کنندگان از جلسات	تشکیل جلسات افراد آسیب دیده اجتماعی با نوجوانان و جوانان و انتقال تجربیات منفی به آن ها در جهت عبرت آموزی
سالیانه	آمار زنان در کمپ	فضای فیزیکی	گزارش کمپ		بهزیستی	کاهش آمار بانوان بازگشتی به کمپ	ایجاد کمپ نگه داری ویژه بانوان معتاد با محوریت برنامه های انگیزشی و خودباوری
دستاورد ۳: برای کاهش آسیب های اجتماعی استعدادهای بانوان به رشد و شکوفایی رسیده است و به کار گرفته شده است. (شاخص ارزیابی: کاهش آسیب های اجتماعی در زنان)							
سالیانه	داده های خام	فضای فیزیکی، مشاورین کسب و کار	آمار تعداد بازارچه های ایجاد شده		سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	افزایش استقبال از بازارچه ها	ایجاد بازارچه دائمی صنایع دستی در راستای ارتقای وضعیت فرهنگی استان و وضعیت اقتصادی خانواده
سالیانه	داده های خام	فضای فیزیکی مناسب	آمار تعداد فضاهای بدون کاربری استفاده شده		سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	افزایش تعداد فضاهای بدون کاربری استفاده شده	واگذاری فضاهای بدون کاربری مانند سوله ها به بازارچه های صنایع دستی و تولیدات خانگی

اثر: وضعیت آسیب های اجتماعی زنان استان یزد بهبود یافته است. (۱۵امه)

دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
دستاورد:؛ نشاط اجتماعی افزایش یافته و بانوان در اجتماع فعال هستند. (شاخص ارزیابی: افزایش نشاط اجتماعی بانوان)							
سالیانه	داده های خام و میدانی	فضای فیزیکی، نیروی انسانی آموزش دیده	آمار دستگاه های متولی	سازمان فرهنگی ورزشی اجتماعی شهرداری	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	افزایش استقبال خانواده ها از این مراکز	ایجاد یک خانه تاریخی بوم گردی و صنایع دستی با مدیریت و کادرسازی بانوان جهت گذران اوقات فراغت بانوان و همچنین درآمد زایی
		افراد متخصص		دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری، اداره ورزش و جوانان		افزایش استقبال از برنامه ها	برگزاری اردوهای خانوادگی در مناطق مختلف استان با هدف ایجاد نشاط اجتماعی
		همکاری صدا و سیما و سایر دستگاهها، افراد متخصص در تولید محتوا			سازمان فرهنگی ورزشی اجتماعی شهرداری	انجام نظرسنجی و تایید توسط مردم	طراحی المان های شهری با محوریت رنگ و شادسازی مردم
		همکاری سازمان پارک ها				افزایش استقبال از برنامه ها	تولید محتوا به منظور زنده نگه داشتن سنت ها و انتشار آن از طریق فضای مجازی، تلویزیون و بیلبوردهای سطح شهر
						ایجاد برنامه های فرهنگی با مشارکت خانواده ها در پارک ها (مانند سینمای روباز)	

اثر: وضعیت آسیب های اجتماعی زنان استان یزد بهبود یافته است. (ادامه)

دوره ارزیابی	روش گردآوری	منابع لازم	منابع اطلاعاتی	نهادهای همکار	متولی اصلی	شاخص ارزیابی	
دستاورد ۵: آسیب های اجتماعی در بانوان کاهش یافته است. (شاخص ارزیابی: کاهش آسیب های اجتماعی در زنان)							
سالیانه	نتیجه پژوهش	کارشناسان خبره	آمار بهزیستی		بهزیستی	کاهش آمار آسیب های اجتماعی در زنان	انجام پژوهش با موضوع نقش زنان در آسیب پذیری از آسیب های اجتماعی و تاثیر گذاری بر آن
	داده های خام و میدانی	نیروی انسانی آموزش دیده	آمار دستگاه های متولی	دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری	بهزیستی	افزایش استقبال از دوره های آموزشی	برگزاری دوره های شاد با ایجاد اعتماد به نفس در میان زندانیان و افراد آسیب پذیر
		منابع مالی، همکاری دستگاه های متولی				کاهش تعداد آسیب ها در مناطق شناسایی شده	شناسایی نقاط آسیب زای شهر و ارائه خدمات اجتماعی در مناطق مذکور (مانند اماکن ورزشی، فرهنگسرا و...)
		همکاری صدا و سیما، افراد متخصص در مستندسازی				کاهش آمار دستگیر شدگان	تهیه مستند و کلیپ با محوریت فرهنگ سازی در مورد آسیب های عصر حاضر

اثر: وضعیت مشارکت مدنی بانوان استان یزد بهبود یافته است

شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی
--------------	------------	---------------	----------------	------------	-------------	--------------

دستاورد ۱: از ظرفیت بانوان علاقمند به مشارکت در اجتماع استفاده شده است (شاخص ارزیابی: افزایش نرخ مشارکت مدنی در زنان)

سالیانه	تجربیات فعالان و مشارکت کنندگان در سمن ها	نیروهای داوطلب، همکاری سمن ها، کارشناسان خبره	آمار دستگاه متولی	دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری	افزایش استقبال سمن ها	تهیه طرح آسیب شناسی شهری با اولویت بندی آسیب های جدی و خوداظهاری توانایی های سازمان های مردم نهاد در جهت بهبود آسیب ها
					افزایش حضور بانوان در نشست ها	تشویق مردم از طریق فضای مجازی به مشارکت در سازمان های مردم نهاد
					افزایش استقبال از نشست ها	برگزاری نشست با موضوع معرفی بانوان موفق
					بالارفتن مشارکت بانوان در سمن ها	ترویج مشارکت با اطلاع رسانی و تبلیغات و توزیع بروشور عضویت بانوان در سازمان های مردم نهاد

دستاورد ۲: علاقه در بانوان و مهارت های مدیریت خانواده در آنان افزایش یافته است (شاخص ارزیابی: افزایش نرخ مشارکت مدنی در زنان)

فصلی	داده های خام و میدانی		آمار دستگاه های متولی	شهرداری علوم پزشکی	سازمان فرهنگی ورزشی اجتماعی	افزایش استقبال خانواده ها	برگزاری جشنواره های هنری و مهارتی بانوان مانند جشنواره سلامت و غذا
------	-----------------------	--	-----------------------	--------------------	-----------------------------	---------------------------	--

اثر: وضعیت مشارکت سیاسی در بانوان استان بهبود یافته است

شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی
دستاورد ۱: مشارکت سیاسی بانوان افزایش یافته است. (شاخص ارزیابی: افزایش نرخ مشارکت سیاسی در زنان)						
برگزاری جلسات و نشست‌ها با حضور بانوان سیاسی تاثیرگذار با هدف انتقال تجربه	افزایش استقبال بانوان از این نشست‌ها	دفتر امور بانوان و خانواده استانداری	دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری	آمار دستگاه‌های متولی	فضای برگزاری، کارشناسان خبره سیاسی	داده‌های خام و تعداد نشست‌های برگزار شده
دستاورد ۲: از ظرفیت زنان در بخش‌های مدیریتی استفاده شده است. (شاخص ارزیابی: افزایش نرخ مشارکت سیاسی در زنان)						
ایجاد کارگروه‌های زنان جهت هم‌افزایی و آشنایی بانوان استان	افزایش حضور بانوان در شوراهای اسلامی	دفتر امور بانوان استانداری	آمار دستگاه متولی	شناسایی افراد مؤثر	داده‌های خام	۴ سال یکبار
ایجاد بانک اطلاعاتی از زنان توانمند استان جهت بهره‌مندی در مناصب مرتبط	افزایش تعداد مدیران زن			نیرو جهت جمع‌آوری اطلاعات	طول مدت ۴ سال	

اثر: بهبود وضعیت تامین اجتماعی بانوان استان یزد							
شاخص ارزیابی	متولی اصلی	نهادهای همکار	منابع اطلاعاتی	منابع لازم	روش گردآوری	دوره ارزیابی	
دستاورد ۱: وضعیت بیمه بانوان استان یزد ارتقا می یابد (شاخص ارزیابی: افزایش تعداد زنان بیمه شده)							
سالیانه	میزان بهره مندی از سامانه	سازمان تامین اجتماعی	سازمان بهزیستی	آمار دستگاه های متولی	همکاری سازمان تامین اجتماعی، پیگیری دفتر بانوان و خانواده استانداری	داده های خام	اختصاص حق عائله مندی کارمندان به صورت مستقیم به بیمه همسران
							تقویت سامانه بیمه های خوداشتغالی و اختصاص آن به افراد محق
دستاورد ۲: وضعیت رفاهی بانوان و خانواده استان ارتقا می یابد (شاخص ارزیابی: بهبود وضعیت رفاهی در زنان)							
ماهانه	افزایش استقبال از کارگاه ها	سازمان بهزیستی	سازمان فرهنگی ورزشی اجتماعی شهرداری	آمار دستگاه متولی	فعالان فرهنگی و هنری	داده های خام	برگزاری برنامه های شاد در خانه سالمندان و مراکز نگه داری روزانه سالمندان
							ایجاد کارگاه های اشتغال زایی و هنری در خانه سالمندان
سالیانه	افزایش حضور سالمندان در گروه های ما						برگزاری گروه های سالمندان و تجلیل از آن ها

مأخذ: مطالعات و یافته های مشاور، ۱۳۹۷

منابع و مآخذ

- معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری (۱۳۹۶). نگاهی به وضعیت زنان در استان یزد.
- سالنامه آماری سال ۱۳۹۵ استان یزد
- سازمان بهزیستی استان یزد (۱۳۸۹). سند کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی استان یزد.
- احمدی، حبیب (۱۳۸۴). جامعه‌شناسی انحرافات. تهران: انتشارات سمت. چاپ اول.
- ممتاز، فریده (۱۳۸۵). انحرافات اجتماعی، نظریه‌ها و دیدگاه‌ها، تهران: شرکت سهامی انتشار، چاپ دوم.
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۰)، شاخص‌های ارزیابی توسعه هزاره جمهوری اسلامی ایران
- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان یزد (۱۳۹۵)، سند آسیب‌شناسی طرح‌های توسعه‌ای در استان یزد
- Steyn G.M(۲۰۱۴). *Implementing Results-Based Management in the Public Sector of Developing Countries*, MCSER Publishing, ۲۴۵-۲۵۵.

پیوست

(ضعف ها و تهدیدها) و قابلیت ها (قوت ها و فرصت ها)

مدعو گرامی:

به منظور کسب اطلاعات و شناخت حداکثری از قابلیت‌ها و تنگناهای موجود در حوزه بانوان شهرستان شما پیشنهاد می‌گردد موارد مدنظر شما در حوزه خود، همچنین تنگناها (ضعف ها و تهدیدها) و قابلیت ها (قوت ها و فرصت ها)، توانمندی‌هایی که لازم است تا در شهرستان برای دستیابی بانوان به جایگاه مطلوب ایجاد یا آموزش داده شود و همچنین پروژه‌هایی که می‌تواند منجر به ارتقای وضعیت بانوان شهرستان شما شود را در جداول زیر پیشنهاد کنید.

با سپاس

تیم مشاور تدوین سند ارتقای وضعیت بانوان استان یزد

نام و نام خانوادگی:	نام سازمان:	سمت:
شهرستان:		

- قابلیت های (قوت ها و فرصت ها) و تنگناها (ضعف ها و تهدیدها) بانوان شهرستان شما چیست؟

قابلیت‌ها: (قوت ها و فرصت ها)
(ضعف ها و تهدیدها)

- پروژه و برنامه پیشنهادی شما برای ارتقای وضعیت بانوان شهرستان چیست؟

منابع لازم (تسهیلات، مجوز، زمین و...)	نام پروژه